

براهوئی بلوچی زبان ءِ کنا
لوز میرات

(حمید عزیز آبادی)

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

عدالت روڈ، کوئٹہ

(c) All rights are reserved.

دا کتاب ناکل حق آک بلوچی اکیڈمی تون خوندی ء
بیدس بلوچی اکیڈمی نارضاغان کس دانامواد آتے چاپ کنگ کپک -

براهوئی بلوچی زبان ء کنا

لوز میرات

حمید عزیز آبادی

ء2020

ISBN # 978-969-680-103-0

نہاد: 200 کلدار

بلوچی اکیڈمی دا کتاب ء میراث پریس کراچی آن شینک کرے

بولى تتون مهر كروك آتا
پن اٹ

لڑتا کدیمسرگال

15

ا

25

آ

31

ب

56

پ

77

ت

89

ٹ

98

ث

99

ج

110

چ

131

ح

132

خ

140

د

155

ڈ

164

ذ

165

ر

173

ز

180

ژ

181

س

201

ش

213

ع

214

غ

217

ف

218

ق

219

ک

242

گ

260

ل

270

م

286

ن

297

و

304

ه

315

ی

بلوچی براہوئی ہم معنائیں لہز گنج

بلوچی ء براہوئی بلوچانی دوزنیں زبان انت کہ بلوچستان ء ابید دنیا ء دگہ بازیں ملاں گپ جنگ ء نوشتہ بنت۔ اے دوزنیں زبانانی بڑہ ء تپاوت ء باروا بازیں لیکہ دیما اتنگ ء اے رداپٹ ء پول بوگ ء انت۔ حمید عزیز آبادی ء اے دوزنیں زبانانی ہمالہز گوں معناہاں یکجا کتگ انت کہ توار ء معناہانی ردا یکت انت۔

بلوچی اکیڈمی ء چد ء ساری بلوچی اردو لغت (عطا شادا / مٹھا خان مری)، بلوچی انگریزی ڈکشنری (ٹی جے مسیر)، بلوچی لہز بلد (جان محمد دشتی) ء بلوچی انگریزی لہز بلد (ڈاکٹر نصیر دشتی) ء لہز بلد چھاپ ء شنگ کتگ انت۔

براہوئی بلوچی گال ء لہزانی اے گنج نہ ایوکا پہ دوزنیں زبانان سیت انت بلکن ء اے دوزنیں زبانانی تزکی ء سبب ہم بیت کنت۔ ہما ورنا کہ بلوچستان ء جتائیں ہلک ء دمگاں جہہ مند انت ء بلوچی ء براہوئی زبان ء گپ جت نہ کن انت پراہاں اے یک پُر ارزشتیں گنجے۔

دروشم

بلوچ قوم دُن تون چندی بولی تا خواجہ ء، ولے اونا بلوچی و براہوئی
 زبانک اونا نوشتنی زبانک پاننگرہ۔ بلوچ قوم نئے بیرہ تینا ساڑی ہند بلوچستان
 اٹ وسم ء بلکن سندھ و پنجپ اٹ ہم گیشتر ء کچ اسپٹ تولش بش کنگ تون اوار
 اوار اوغانستان نا صوبہ ہرات، ہلمند، نمروز، ایران نا علاقہ زہدان، ترکمانستان،
 ازبکستان آن بیدس بحرین قطر دئی وشارجہ ٹی ہم ہندی ء۔ بلوچ قوم انا کل آن
 بھلا خصوصیت دادے کہ اودرملکی بابت اٹ ہراڑے کہ کہی کرن آتیاں تولش بش
 کنگ آن پد ہم تینا رسم دود ثقافت ء تین تون سوگو ء وڑ اسپٹ ہم گر نچ کنگ تون
 اوار اوار تینا جتا جتا بولی تے ہم گیرام کتنے۔ براہوئی زبان نا گچین آ نوشتوک خواجہ
 نورخان نواب تینا مضمون ”ترکمانستان اٹی براہوئی زبان“ اٹی پانک کہ ”وسط ایشائی
 ریاست ترکمانستان نا صوبہ ماری ٹی اسہ اندازہ اسے نارداٹ پنجا ہزار آن زیات
 قبیلہ آباد ء، ہرا فک داسکان بلوچی و براہوئی ٹی ہیئت وگپ کیرہ، او فک صوبہ ماری

ناہیلن، بیرم علی، ترکمن قلعہ وقرہ قم ضلع غاتے ٹی آبادء، ترکمانستان ناماری صوبہ ٹی بلوچ آتاکم وودیک سدوسی تائفہ یا ٹگ سرٹی ء، کہ اوفا بھلوگونشت اس رخشانی بلوچی تاء، داڑان بیدس محمد شیردل تینا مقالہ ”ترکمانستان ٹی براہوئی“ ٹی براہوئی پاروک آبلوچ قبیلہ غاتا ذکر ء کرینے“ (نواب، جنوری تا جون 2000ء) دابابت دامعلوم مریک کہ بلوچ قبیلہ غاک اینوآن یک ونیم کرن مُست داکان امپ ولڈ کرسا ایشیاء نانیامی ریاست آتے ٹی آباد مسنو، ولے اوفا داسگ وسینہ یا اوفا تینا قوم و زبان تون فطری مہر و مریت داخس ارے کہ اوفا بدر علاقہ غاتے ٹی رہنگ انگ و اوڑے زند و مرک کنگن پد ہم تینا لوز آتون اوار تینا رسم دود آتے اینو ہم گیرام کنتو۔ نورخان نواب مون مُستی پانک کہ ہمو جاگہ نابندغ اسے ٹی یا چاغی نارہنگوک ء بندغ اسے ٹی فرق کنگن مشکل ء، زالبول آک داسکان تینا ہے مُتکن آ کشیدہ تون اوار برونک (بروک)، دری، چیرگیج، بالشت، ٹھپر، شفی، مون پھل ء برجانتخانو، داڑان بیدس ٹورہ، اڑجین (خڑجین) بچہ، جلک، سرمہ دان، جوغن و ہیزک نارواج ہم داسکان ارے۔ ترکمانستان اٹی بلوچ آتالباس، سہت و زیور، سانگ و برام بچار و پڑس، سُنّت (چل بُری)، شمشہ، شنیر و باگل، چاپ و ایلورسم دود آک داسکان ہے دوہرا کہ داڑے بلوچستان اٹی رواج تخرہ۔“ داحوالہ ء تینگ نامطلب دادے کہ بلوچ قوم ہراڑے کہ ارے اوتینا نفسیات و رسم رواج ء تین تون ہم گرنج کنگن تون اوار اوار تینا مُتکن آ لوز آتے ہم ہج ء وخت اس

گیرام کتنے، ہر لوز آتا ذکر بڑا کننگا نے اولوز آک ہم براہوئی و بلوچی زبان
 اٹ اسہ تواراٹ ہو بہ ہو اسہ وڑ پاننگرہ۔ کنا پٹ پول نارداٹ بلوچی و براہوئی نا
 لوز آتا دروشم و اوفا توار بسٹ اسٹ ے، ولے بھاز کم جاگہ غا ہندن ے ہم لوزارے
 کہ او بیرہ تینا علاقائی آلجہ ٹی تینا دروشم و توار ے مچے جتا کیرہ ولے او تینا ماخذ (بُن
 پُغ) ے اسل بدل کپسہ دُنکہ براہوئی ٹی ”کوپہ“، مکرانی و رخشانی بلوچی لہجہ ٹی
 ”کو پگ“ ہندن مشرقی بلوچی لہجہ (مری بگٹی) ٹی ”کو پغ“ اٹ بدل مریک۔ ہندا
 وڑ انا پین چندی لوز آک ہم ساڑی ے۔ داکان بیدس بلوچی و براہوئی نامتل و
 وساہت، بجازی و چاچاک ہم اسٹی نا شاہدی ے ایتزہ دن کہ منہ بجازی یا
 وساہت:-

بلوچی

براہوئی

گوازی گوازی گوازی گڈی دے گوازی

گوازی گوازی باوہ ناریش تون

گوازی (وساہت)

لیڑو ے درمی گول کین گھسکائی عبیت

پُچ انا دُڑی گوکلا / ڈول ڈول

(وساہت)

مار ے واڑ تلغیں شہ ریزاں دے

دوشہ کنوک آکبر آریز آن

تڑوسیت

خُلک (وساہت)

تخ ہر پک کہ دامیر چا کر خان ء
گواہر ء نزان ت ء میر چا کر انت
(متل)

کس لمہ ناپڈ ء خنانے او ضرور قبر
مات ء لاف دیتی گور ء
ء خنک (متل)

خف با مس کنگ (بجازی)
گوش پوز کنگ
گنگ و دام (بجازی)

چا چا چا ہفت چا چا (چا چا)
چا چا چا ہفت چا چا
گڑ دے گبر دے شار ء پسند ء
گڑ دیں گبر دانت شارے پسند
(چا چا)
انت

ہنداوڑ انا سدا آتا مثال آک پین ہم ساڑی ء، دابارواٹ ہم تینا کچ پٹ
پول کرینٹ ہرا کہ داکان مُست ہفتی تلار اٹ چندی بشخ آتے ٹی شینک ہم مسنو
بروک آوخت اٹی کتابی ء دروشم اسیٹ مون آبرور۔ انشاء اللہ

بلوچ قوم دُن تو چندی بولی تا خواجہ ء ولے اونا بلوچی زبان آن پد
براہوئی زبان گل آن بھلا بولی گوندنگک، ہندن داہر توم آ بولی ناتوار تا دروشم ہشتاد
و پچ درسد بسٹ اسٹی ناپاش ء شاہدی اس لیتک، ہراوخت کنا نظر سید ظہور شاہ ہاشمی
نالوز بلد بلوچی ڈکیشنری (سید گنج) آتما اودے اُسست جمی اٹ خواناٹ کنے دا

اندازہ مس کہ داہمولوز آک ء ہر افنتے کہ ای تینا باوہ پیرہ غان بنگسٹ، وخت اس کہ اینونا دور باری ٹی اوفتا استعمال مننگ اف یا اینونن تینا لوز آتا مطلب و طب ء پُہہ مننگ افن، داہمولوز آک ء کہ بلوچی و براہوئی زبان اٹ اسہ وڑاٹ تینا معنہ و مطلب ء اسہ وڑتخرہ یا اسہ ایلو آن اسل خڑک ء، تو دا بابت اٹ بلوچی و براہوئی لوز آتا پٹ پول نا جوزہ پین و دسا کرے۔ بلوچی و براہوئی کتاب آتا مطالعہ غان کن تون لوز آتا اسہ خزانہ اس مچ مس، دا پٹ پول اٹی ای جسٹس خدا بخش مری نا میٹروک آ کتاب ”قدیم بلوچی شاعری“ نا چاچ ء ہلکٹ ہراڑان کنے گنج بلوچی زبان نا لوز دُوبس ہرا کہ براہوئی زبان اٹ ہم ہوبہ ہو اسہ وڑاٹ پاننگرہ ہندا چرجوئی ء مون مُستی درسا عطا شاد نا کتاب ”بلوچی نامہ“ عبدالرحمن براہوئی نا کتاب ”براہوئی نامہ“ میر گل خان نصیر نا ”کلیات میر گل خان نصیر“ عبدالقادر اشیر شاہوانی نا کتاب ”براہوئی اردو لغت“ واجہ پناہ بلوچ نا کتاب ”بولان تنک“ غوث بخش صابر نا کتاب ”چاچ و بند“ مولوی عبداللہ نا کتاب ”مکران ء شعر ہفت روزہ تلار نا“ لوز گنج“ و پین المی آ کتاب آتتون اوار خاص وڑاٹ واجہ جان محمد دشتی نا کتاب ”بلوچی لبر بلد“ آن بھلورا ہشونی اس دُوبس، گل آن بھلامڑہ نا ہیئت دادے کہ بلوچی زبان نا ہر علاقہ یا لہجہ نا لوز آک کنا مون آبُسر اولوز آک براہوئی ٹی ساڑی ء، یعنی براہوئی بلوچ قوم انا ہمو زبان ء ہرا کہ بلوچی زبان نا ہر لہجہ ہر علاقہ یا ہر بلوچ مخلوق نا لوز آتے تین تون جاگہ تنگ نا پھی ء لائخی اس تنک۔

براہوئی زبان دا خاطر آن ہم خوش بخت ء کہ تیوی بلوچی لوز آتے تینا میراث
کرینے۔

داکان مُست ہفتنی تلارنا تورو آتیٹ کناچ کروک آ بلوچی و براہوئی لوز
آک تلار اٹ کبھی بشخ آتیٹ شینک مرسا بسنو، داہیت ہم پک مرے کہ ای ماہر
لسانیات اس افٹ، بلکہ ای براہوئی زبان ناسہ چنکو شاعر اسے اٹ یا ادب ناسہ
ادنی ء طالب علم اسے نا حیثیت ء تخوہ، ای بیرہ ہنداخہ سرپند مریوہ کہ ہرا لوز آتے
ای پٹ پول کرینٹ او بلوچی و براہوئی ہر توم آ زبان تیٹ اسہ دروشم، اسہ معنہ و
مطلب اس تخرہ، تخین اٹ دالوز آتا پٹ پولی جاچ چندی جاگہ غاتیا ملاس ضرور
مروواہم بلوچی اکیڈمی اوفتے کتابی دروشم اٹ ایس، تینا ادبی وقومی زمواری تے
درشان کرسا براہوئی و بلوچی ادبی پڑ آتالان کرے۔ منت وار

حمید عزیز آبای، عزیز آباد مستونگ

۱

معنه	بلوچي	براهوئي
باوه	آبا	آبا
حرف تاسف ، بھلو ڏکھ ڏرڊ اسے نا وخت آباغان پيش تموک آتوار	ابو	ابو
اسه نرينه نارازايفه تين په تين سيالي ٺي اپوک مريره	اپوک	اپوک
باخي، سوداگري ٺي گراس زريا جنس ود هنگ	اُتر	اُتر
شور، دمجهر، چاپ	اٽر	اٽر
جم، تمام، تيوي، کل، لشکر	اٽ ٿور	اٽ ٿول

معنہ	بلوچی	براہوئی
گل کنگ، تیاری کنگ	اٹالہ	اٹالہ
طریقہ، وڑ ڈول، چم	اٹکل	اٹکل
حق و ناحق، ہر و برو، رضا پہ رضا، خوا مخوا، مسخرا	آجائی	آجائی
خبر، حال احوال	احوال	احوال
کس ۽ خن نشان تنگ، کس ۽ بیدار کنگ	اخ و تف	اخ و تف
مصروف، گٹ	اختہ	اختہ / آختہ
خشک ۽ میوہ اسے ناپن، چار مغز	اخروٹ	اخروٹ
گڈسر، آخر، نیٹ، گڈیکو، پچاڑی	اخیر	اخیر / آخیر
بھلا ایلم، گچین آ سنگت	ادا	ادا
تہو خنگ نا، نا جوڑی، ہرانا سوب آن باچوٹ مرے، باد لغام	ادرنگ	ادرنگ
سر پہ سر، چر پہ چڑی، اسہ ایلو آن ہلش وٹس	ادل بدل	ادل بدل

معنہ	بلوچی	براہوئی
ایڑھ، باوہ نامسٹر	ادی	ادی
سلنگ، اڈکنگ	اڈھ / اڈھغ	اڈ
حرف تاسف، حیرانی ناوخت آ باغان پش تموک آتوار	ارہے	ارہی
حرف تاسف، حیرانی ٹی باغان پیش تموک آتوار	ار	ار
بے خوف، تاون ناپرواہء کپروک آ	اڑنگ	اڑنگ
اڑزان بہا، سبک	اڑزان	اڑزان
امیت	اڈکا	اڈکا
وڈشاغنگ، جنجال کنگ، بے سہب کنگ	اڑنگ	اڑنگ
رضا پہ رضا، بہانہ کنگ، نا جائز کنگ، حق و ناحق	اڑی کڑی	اڑی کڑی
ارا بندغ یا ارا قوم اسہ ایلوتین پہ تین جھیڑہ سے ٹی اختہ منگ	اڑینگ	اڑینگ

معنہ	بلوچی	براہوئی
لوپ، اسہ ایلوتون اختہ مننگ	اڑینگ	اڑینگ
حرف تاسف، است ارمانی درشان کننگ	اڑے	اڑے
حرف ندا، تینا زائیفہ یا تینا سنگت نرینہ ءتوارکننگ	اڑے	اڑے
اوزار، وادانی	ازباب	ازباب
مش انا اسہ بوچ اس، دارواس	ازبوتک	ازبوتک
مش اٹی پوچ دوائی سے ناپن	ازغنڈ	ازغند
دوشہ ناوڑ اس، بھلا دوشہ	اژدھا	اژدھا
جنگ اٹی زمغ آتے جلنگ نا ازباب	اسپر	اسپر
ارائی آساہد ارتے کن لوسن، بے، خرسی اس	اسپست	اسپست
سہب وختی، ساف، گربام	اسپیتی	اسپیدہ رنگ
حوصلہ تننگ، حوصلہ افزائی، ہمت تننگ	دل بڈی	اُست بڈی

معنہ	بلوچی	براہوئی
تسلی، بے غم، ہیچ کام	دل جم	اُست جم
دوتیان بروک آڈڈانگادانہ	استارک	اِستارک
ستارہ	استار	اِستار
خیرانازیل آخاچنگ، مون آسمان ناکنڈ آلیٹنگ	استان	اِستان
بندغ نا اندرانگاہربہ غاک	استخان	اُستخان
قوم، راج، الس	استمان	اُستمان
تمام، غٹ، آخری، پکا	اسل	اسل
اسہ سورءخرسی اس، سلاد	اسوری	اسوری
بنیادی، عالی نسل، کلنگی	اسیل	اسیل
زوزو، شتاب، ہلہ ہلہ	اشتاف	اشتاف
ترہ کروک آیا ترند آساہدار نامو و پد پاچہ غاتے ٹی چٹ اس تفنگ	اشکیل	اِشکیل

معنه	بلوچي	براهوئي
افسوس، ارمان	افسوز	افسوز
افيون، کوکنار، خاشخاش	اڻيم	اڻيم
ارمان کنگ، افسوز کنگ	اُف	اُف
پچ آڻ پونڊڪاري	اگرڙي	اگرڙي
اگر، ليڪين، نوا	اگر	اگر
بها، قيمت	اگر	اگر
قسم سوغند، اسه هيت آجڪ سلنگ	الابلا	الابلا
تيوي، جم، بهازي، گنج، بزہ، گيشتر، بوندا	الائين	الائين
قوم، راج، عوام	اُس	اُس
ضروري	الهي	الهي
اولاد، زنڪ، زياد	الواد	الواد
موڪل، اجازت، يله	ال	ال/الے
لمہ، جي جا، مادر	اماں	اماں
چندر، ذخيره، کوڙي، کوڙ	امبار	امبار

معنہ	بلوچی	براہوئی
پلاس، اسہ از باب اس	امبر	امبر
کچہ غامب	امبری	امبری
امب	امب	امب
کچہ غابارن آامب انانسوک آسوری	اچور	اچور
اینو، ہڑدے، یکا، سانده، مدام	امروز	امروز
باسن آ علاقہ نامش تے ٹی درخت اسے ناپن	ام	ام
مل انا وخت آ اسہ ٹل اسے ٹی نت ء نت اٹ شاغنگ اسہ ایلو ء دسنگ	انگڑائی	انگڑائی
لاڈ، نخرہ	انگل	انگل
اسہ جاہ، یک جاہ، اسہ ہند	ہوار	اوار/ہوار
اسیجا، اوار سوار، سیوت وسنت	اواری	اواری
او جڑی	او جری	او جری
اوج کاو، او جری ناتہہ انا گند گیک	اوج	اوج

معنہ	بلوچی	براہوئی
اندر، ڈکوک، خوندی	ابدیم	اودیم
شکی کنگ، کس انارنڈائی ٹاٹولی کنگ، اپچرو کنگ، شرمندہ کنگ، مخوئی متنگ، بدنای	اُوڑو	اُوڑو
افغانستان، اوغان تاوطن	اوگانستان	اوغانستان
افغان، اسہ قوم اس، اوغانستان نا رہینگوک آ بندغ آک	اوگان	اوغان
ہلال آساہدار نارومست	اوگار	اوگار
ہموساہدار کہ اولیکو وار پینے	اول زنگ	اول زنگ
اولیکو، اول ہواتون	اول سر	اول سر
کز یہ کروک آنا اولیکو دے انا خیرات	اول شام	اول شام
اول سر، کل آن مہالو	اول ہو	اول ہو
سواری یا امپ بٹ کن کاریم اٹ اتنگوک آساہدار	اولاک	اولاخ

معنہ	بلوچی	براہوئی
مردہ ناکزیہ غان پداولیکو عیند	اول عیند	اولیکو عیند
اولیکو چار، اول اٹ	اولی بہر	اولیکو وار
گل بال	اومان	اومان
امید، اڑکا	اومیت	اومیت
آہن ناکونڈا	اونگ	اونگ
ہاں، yes	اؤ	اؤ
محتاج، آہری، لاچار، پین نادو آہروک	ایتاج	ایتاج
نت ء مرینگ خاچنگ، سیر تع خاچنگ	ایرکش	ایرکش
تع ہلنگ، شوگیر آن پدگڈنگ، آوانگ	ایرگڈہ	ایرگڈہ
گورٹیج، بھلاتخ، کلابند	ایروف	ایروف
درخت اس، ہرامسہ یا چارفت اناس مریک، اسہ دارواسے ناپن	ایشورک	ایشورک

معنہ	بلوچی	براہوئی
نا اومیت، عاجز، بے وس	ایکیم	ایکیم
امن سلامتی	ایمنی	ایمنی
اے ڈول، اے وڑ	اے وڑ	اے وڑ

آ

معنه	بلوچي	براهوئي
چڪ و ڪپوت آتے دیردانه کنگ وخت آ تو ار کنگ	آآ	آآ
قسمت، نصیب، رزق و روزی	آب دانه	آب دانه
بخی خلکن، نرم مہیم، نازک	آبریشم	آبریشم
کچا پکانا نیام اٹ خولم نا خوشه	آبوس	آبو
جوان، گچین، عزت	آب	آب
پدام ہلنگ، پرنگ، ٹیستلنگ	آپرگ	آپرنگ
اسه درخت اس ہرا کہ ہر بوئی، نرمک، جوہان، زیارت ائی مریک	اُپرس	اُپرس

معنه	بلوچي	براهوئي
هرگز اء تباہ ڪر وڪ آ، بھاز بھلو لشڪر اس، آجوج ما جوج نا قوم	آجوج	آجوج
آزادي، آزاتي	آجوي	آجوي
آزادي، آزاتي، يله	آجو	آجو
آچار	آچار	آچار
ساھدار تائبے ڪنگ نا جاگه	آھر	آھر
بروڪ آوخت، مستقبل	آخوبت / آحبت	آخوبت / آحبت
ڪچ، ڪيل	ادار	آدار
بول تنگ	آدرينگ	آدرينگ
مون هر وڪ آ شيشه	آدينڪ	آدينڪ
خاچنگ، دم ڪشنگ	آرام	آرام
برام انانت، پرچون ناساز سامان	آرٽي	آرٽي
مش انا بادام	ارچن	آرچن

معنه	بلوچي	براهوئي
بيوسي و لاچاري نا دوآن است آن پيشن مروک آ آه	آسرد	آژسندہ / آسرد
آزاد، آجو	آزات	آزات
است رنج، است ترخ	آزار	آزار
آسمان، عرش	آزمان / آسمان	آزمان / آسمان
آستين	آستونک	آستونک
آسوده، خوش، خوشحال	آسرات	آسرات
اوميت، اڑکا، ٹيک، سيبو	آسرا	آسرا
آسرات، خوشحال	آسودگ	آسوده
دیر آچلينگوک آچکي	آسياب	آسياب
بھلاخل، دژد	آسي	آسي
مش انا بوٹواس	آغد	آغد
مٹانہ	آف خانہ	آف خانہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
غصہ، رعب، دبدبہ، مینگار، شوخی	آکڑ	آکڑ
پیوند، پیچ اس کہ تنک مرے تو اونا تنگ انازی آاسہ پین پیچ اس گنڈنگے	آگری	آگری
آگاہ، پہہ، سرپند، معلومدار	آگہہ	آگہہ
مش انا اسہ بوٹو اس ہرانا ماس پٹاٹہ نا ڈیک ء ایتک، مخلوق دانا ماس ء کچہ کنیک	آلڑو	آلڑو
خلق، ہنکین، مخلوق	آلم	آلم
خین ء پیچ اسے ناوڑ، ہرا کہ گیشتر لپ اکن غرز مریک	آلوان	آلوان
شفتالو	آلوچہ	آلوچہ
ساہدار تا بچت مروک آبیک	آلوڑ	آلوڑ
مش انا بوچ، دوائی اس	آلونچ	آلونچ
نادان، بودلا، بے وقوف	آمخ	آمخ

معنہ	بلوچی	براہوئی
شلوار بند	آنجگ	آنجہ
مل انا وخت آنت انا اٹکل اسے ٹی ایلوء دسنگ	آنڈی	آنڈی
آنڈی تننگ، مل انا وخت آ اٹکل اسے اٹ نت ء نت اٹی شاغنگ ایلوء دسنگ	انگری	آنگری
مسہ پیسہ	آنہ	آنہ
او، جی او	آن	آن
مالہ، تالان، ہیلنگ	آوار	آوار
گڈنگ، جان کشنگ	آوانگ	آوانگ
سہب اناخ انکا تہو، گہوش	آپسک	آوسرک
لمہ، بلہ، بھلا آئی	آئی	آئی
نہ، مننگ کپک، آخا	آہا	آہا/ آخا
محتاج، ایتاج، لاچار	آہیری	آہری

معنہ	بلوچی	براهوئی
تیرمہ، باسنی نامد، جون جولائی، لُگ	آہڑ	آہڑ
خزرم، گڈ	آہو	آہو
آڑسندہ، پراد	آہ	آہ

ب

معنہ	بلوچی	براہوئی
متعلق	بابت	بابت
پیرہ، پیرانگا بندغ	بابو	بابو
ہیزک، زک خوا یا کلی نا باءِ تفوک آ چٹ	بابیرگ	بابیرہ
تیوی خاہوت نا بندغ آک، ہرافقا کر کن اسجا مرے	باتی	باتی
بھابھی، ایلم نارائی	باجائی	باجائی
کتغ، ہموکتغ ہرا کہ ہمسائیک اسہ ایلو نا اُراتیارا ہی کیرہ	باجی	باجی

معنہ	بلوچی	براہوئی
نیم گونی، گونی آن چنگ	باچکا	باچکو
سادہ، بودلا، نابود	دپنٹ	بانٹ
کیرا، اسہول اس	بادرنگ	بادرنگ
ادرنگ، باناچوٹ مننگ، تہوانا حساب	بادلگام	بادلغام
بدہضمی، بدام	بادی	بادی
آہن نامرغن ء ازباب اس ہرائی کھڈیا کوڈختنگے	باری	باری
میدانی علاقہ ناچک اس	باڑو	باڑو
کرایہ	بھاڑو	باڑو
ایلم، وارث، خون ناخواجہ، باسک	بازو	بازو
سونج رونج، پٹ پول، پٹ سٹ	باست واست	باست خواست
ہچ آباریم تخنگ ناوخت آرخت اٹ کاریم اٹ اتوک آپاٹ	باسکی	باسکی
بازو، بانچل، کوپہ	باسک	باسک

معنه	بلوچي	براهوئي
هواڙ، تهوش، بھاپ	باف / باب	باف
قسمت، نصيب، بخت	باگ	باگ
قد، هاڻي	بالاد	بالاد
سرجه، بڙي	باشت	باشت
جهازانا ميدان	بالي پٽ	بالي پٽ
کچاري، مجلس، مچي، بھازي	بنڌارا	بانڌار
بازو، سيٻو، مدت ڪروڪ، ڪوپه	بانزل	بانزل
شڪرا، شاهين	بانز	بانز
خنب شاغنگ، اسه ايلو ۽ بغل ڪنگ، بغل گير، خوش متنگ	بانگر	بانگر
آذان	بانگ	بانگ
بھروسه، اعتماد، پت	باور	باور
باوه، ابا	باوا	باوه
بيش تا بھازي	باھر	باھر

معنہ	بلوچی	براہوئی
پناہ، کس اناتینا جان و مال انا خاطر آن پین کس اسے انا خلق ائی اڈہلنگ	باہوٹ	باہوٹ
باسن آ علاقہ غاتا پتی ء درخت اس نام جی خانہ	بیر	بیر
ہچ انا مستی، شوخی	برکائی	برکائی
تیل تمنگ، کسر آ درکننگ، گم مننگ، گمراہ	بتال	بتال
تہل تمنگ، جتا مننگ، کسر آن ردکننگ، گمراہ	بتل	بتال / بتل
دتک، انسانی وڑاٹ بجازی ء دروشم اس، چناتا گوازی کن (مسٹر)	بتک	بتک
برنج ناڈال، شیربٹ	بٹ	بت
ریک انا بٹ، بٹکو	بھٹ	بٹ
ماخول آ ارانی آ ساہدار، میش، ڈگی، مہی	بٹاری	بٹاری

معنه	بلوچي	براهوئي
تیار آ فصل انا بئخ بانٹ، تقسیم	بٹائی	بٹائی
ریک انا چنکا چنکا بٹ، ٹیلہ	بڈک	بُگلو
چنا نیڑی نا ہموخف ہرائی در، کڑی یا کاشامف	بٹی	بُٹی
دیر انا چک اس	بٹ	بٹ
چاچا، سوج (پہیلی)	بجارت	بجارت
پیسہ یا ساہدار نا ہموکمک ہرا کہ برام نا وخت آ برام خواجہ ء تننگ	بجّار	بجّا
ہرا کہ حق آمف، دنیائی	بجازی	بجازی
دنگ انا باء بند کروک آ کاک	بوج	بُج
ہیٹ انا اسہ سال انا دغر	بچات	بچات
ٹیر آ مار، نابالغ	بچک	بچک
ہموککڑ ہرا کہ داسکان بیدہ بنگ نا وڑ اٹ مف، پوسکن ورنانا ککڑ	بچاٹ	بچیت

معنہ	بلوچی	براہوئی
کس سے کس انا خلاف اشتعال تنگ، وگائنگ، پنچ تنگ	پنچ	پنچ
پنچ انا جوڑ کروک ء لفافہ غانبار ء لوت اس	نخ چڑی	نخ چہ
ہندو	بکال	بخال
قسمت، پیشانی، نصیب	بخت	بخت
مفت تنگ	بخشش	بخشش
مخمل، بلبل نا پنچ، نرم نازک	بخمل	بخمل
کلری آ ڈغار، ہمو ڈغار ہرا کہ کلرنا سوب آن پیہن مرے، نخ آتے	نخ	نخ
کریگ تنگ، کس ء چوش فلانی کنگ ، بے عزت کنگ، شیف خلنگ	بدورد	بدورد
بدعادت، بدخاست، بدخو	بدچوچ	بدچوچ
دشمن، بے خیر	بدخواہ	بدخواہ

معنه	بلوچي	براهوئي
بدچوچ، بدعادت، بدخاست	بدخو	بدخو
بدنسل، کم نسل	بدذات	بدذات
بيگانہ، نادرست	بدر	بدر
بدرنگ، بدصورت، ماڙچوموني	بدزيب	بدزيب
بدل مٺ، گڙا ۽ گڙا تون بدل کنگ، مٺ سٺ	بدل سدل	بدل سدل
همو متکن آ پوشاک هرا ايلو پچ آتے سلنگ ناوخت آبهنگے	بدل شود	بدل شود
دوسلوک آيا وضو کروک آرزان، کورو	بدني	بدني
دشمني، بدخواهي، بدی	بدواهي	بدواهي
کس اکن بدی خواهنگ، بدعا	بدواه	بدواه
نالائق، بودلا، بے وقوف	بدو	بدو
گنده	بد	بد
بے کار، متکن، ناکاره	بنڈال	بڈل

معنہ	بلوچی	براہوئی
مومن و پتہن آرنگ اوارسوار، دورنگی	بڈی	بڈی
ہمو باریم کہنج انازی آہر فنلگ، وزن	بڈ	بڈ
شب برات، لیلة القدر نانن، پیرہ غاک	برات	برات
سائبان، سیجائی، منہ	برانڈا	برانڈہ
غصہ، احتجاج	برانز	برانز
خن تازی اناپٹ آک	بروان	بربانک
پروال لار تنگ نا وخت آ خراب مرے، تڑنے	برنج	برنج
ہیٹ انا اسہ گچین نسل اس	بربری	بربری
ٹکر ٹکر، پیش پیش، بور بور	بربرا	بربرا
چشمہ یا ڈغار آن دیر انا پیش تمنگ نا توار	بربڑکائی / بربری	بربڑو
جاری، قائم، ساڑی	برجا	برجا

معنہ	بلوچی	براہوئی
برقعہ	برخہ	بُرَخہ
پٹک، مندر، چنک بالاد، کوڈو	برکتو	برکتو
گروشک، روشنائی	برمش	برمش
موچھ	بروت	بروت
بیرم تا سراہوک آہند ہراکہ ڈغار آن اسہ گزاس بڑزمریک	برونک	بروک
ہرانا بامس چپت و چنک مرے	بُرُو	بُرُو
برابر، مون مقابل	بریبیر	بریبیر
ترہ کروک آساہدار	بِر	بِر
بکواس، ربودنگ، آژداوہ	بڑبڑ	بڑبڑ
کوس ءموغنگ ناسہ وڑاس	برچگی	بڑچگی
سرجہ، بالشت	بڑزی	بڑزی
بلند، بھلن، سربالہ، لواڑ	بُڑز، بُرز	بُڑز
اسہ خلقی ءداروس	بڑز	بڑز

معنہ	بلوچی	براہوئی
بدکار، بے حیا، گندہ غا کاریم کن دلالی کروک آ، کمینہ	بڑوا	بڑوا
ویران، سنسان، نہ وڑی نہ آدمی	بڑ بڑانگ	بڑی بانگ
بھلا گام	بڑینگ	بڑینگ
تکڑا، ڈڈ، جوڑ خیرٹ، بہادر، ہمت والا	بڑ	بڑ
ہاری، پین کس انا ڈغار آ آرپوئی کروک آ	بزرگر	بزغر
ہیٹ تابھازی	بزگل	بُزگل
ہیٹ ومیل تا اسہ ناجوڑی اس، بیماری	بزمرک	بُزمرک
بے وس، لاچار، غریب	بڑگ	بڑو
براہ راست، اسہ کش آبتنگ	بسٹ	بسٹ
بسٹ	بسکوٹ	بسکوٹ
واضح، پک	بسند	بسند

معنہ	بلوچی	براہوئی
بخیرٹ، اللہ اتے نے، بسم اللہ کریٹ نے	بس	بس
پلک، بارن آ خلکن آ ڈغار	بس	بس
آہڑا تیرمہ نامدانا پرو برسات	بشام	بشام
مسکان، بشخو	بچکند	بشخندہ
معاف کننگ، تینا نیت کننگ	بشخگ	بشخگ
بشخندہ مروک	بشخو	بشخو
حصہ، ونڈ، پتی	بشخ	بشخ
تخ اٹ در یہو کننگ وخت آ گنوکی کننگ	بشری	بشری
لغور، خلو چڑت، بے ایمان	بگا	بغا
خٹوک، ماس آ، گئور	بغل / بگل	بغل
اسہ دارواس	بکم	بکم
دروت، چوک، بوسہ، پک	بک	بک

معنہ	بلوچی	براہوئی
مل، اسہ ایلوتون خمب ہلنگ	بک	بک
گردہ	بیک	بیک
پیہن ریشی، پیہن پٹی، پیر، کماش	بگا	بگا/بگل
چنا	بگڑا	بگڑا
سوءِ بیرہ سی اٹ بسنگ	بگٹی بگل	بگٹی بگل
ہچ آتا بھازی	بگ	بگ
ننکان لائٹ آتا روشنائی ولولنگ	بلبگ	بلبگ
پہہ، چاہوک، سوہو	بلد	بلد/ولد
ستو	بگڑ	بگڑ
ہمو بندغ ہرا جوان ہیت کنگ کپ، دوی تہ بلل مرے، ہیت کنگ ناوخت آملنگ، ل کنگ	لل	بلل/لل
ہمو اسہ چٹ ہرائی اسٹ آن زیات دغریا سور تفنگر	بلم	بلم

معنه	بلوچي	براهوئي
ويل ومصيبت ۽ تنهنجي آهلوڪ آ	بله جل	بله جل
لمه نالمه يا باوه نالمه، پيرانگانياڙي	بلگ	بله
جوان جوان، کس اتون هيٺ کنگ نا وخت آ او نا هيٺ آ ته امنا کنگ، خوشي وشادڪامي نا وخت آ بله بله کنگ	بله بله	بله بله
ردکننگ	بل	بل
تيز، شتابي، زوراک	بمباٽ	بمباٽ
بھاز جوان، بھاز گچين، تڪڙا، جان سلامتي، کمپه	بمبو	بمبو
بم، بارود	بمب	بمب
برباد، تباہ، غرق، نيست نابود، گم گار	بُن بيل	بُن بيل
پيڙي، ڏاڏا، شجره نسب	بُن پيرڪ	بُن پيره
باوه پيرهي آ جاگه، مرڪزي	بُن جاني	بُن جاني
باوه پيره ئي آهنڪين، مرڪز	بُن جاھ	بُن جاھ

معنه	بلوچي	براهوئي
نيخ، بنياد	بُن پخ	بُن پُخ
بدنامي، رسوائِي، مخوئي	بِتامي	بِتامي
بدنام، ٹڪ منگ، راج اُٿي مخوئي منگ	بِتام	بِتام
بے اولاد، لاوِلد، بے پدر، لاوارث	بُن ٿول	بُن ٿول
بوگ بوگ، ٹڪر ٹڪر، سند	بند بند	بند بند
بنياد، بن چڇ، قيام	بنداو	بنداو
باوه پيرئي آهنگين	بُنڊر	بُنڊر
آدم ذات، انسان	بندگ	بندغ
نياڙي تازنچڪ نا پھلي آهنگين آچيٽ	بندوک	بندوک
قيدي، دزگير مروڪ آ	بندی	بندی
زندگ درخت نابنڊ، پيره	بُنڊ	بُنڊ
چوڙي، کنگڙو	بنگڙي	بنگڙي
ورنا، بهادر، زگر	بنگل	بنگل

معنه	بلوچي	براهوئي
ارا، جاگه	بھنگو	بُنگو
خاکروب، جمادار، سوئچپر	بھنگي	بُنگي
ڏغار نالٽ، سيم	بنو	بُنو
بنياد، بيخ	بُن	بُن
هشنگ، پتک هلنگ، هس مننگ	بُن	بُن
جرو بوچ، جڙي بوٽي	بوٽگ	بوٽو
چنانا زبان اٺ، پچ پوشاک	بو بو	بو بو
بوپ و غالي، بوپڙي، ناليچه	بھوف	بوپ
چاهوک آ، نجومی، هشار	بوپا	بوپا
بوپ آن چنک، ناليچه	بوپڙي	بوپڙي
زميدار، جاگيردار	بوتار	بوتار
خازه غاسو	بوٽي	بوٽي
همو بھلا گوني هراڻي پگ شاغتنک	بوچھا	بو جو

معنہ	بلوچی	براہوئی
خراس یا مہی ناتوار	بوخگ	بوخنک
نابود، سادہ، آخ	بودلا	بودلا
لانچی، کمال، گشاد	بود	بود
لوک، کاٹم اٹی جاگہ کروک آ	بوڈ	بوڈ
ٹکر ٹکر، پیش پیش	بُوربُور	بُوربُور
بہی سوار	بورسوار	بورسوار
ڈلیدہ، پاٹ انا برادہ	بروقتگ	بورفتہ
معشوق، دلربا،	بُورل	بُورل
ہیٹ انا گلہ ناتوار	بورگ	بورنگ
ہراکہ دروشم اٹ بور مرے، زیبا، دوست، سنگت	بورو	بورو
شکر، کند، ہیننی	بورہ	بورہ
سبک نسواری رنگ بور پڑھی، بور خنی، سبک خیسن رنگ انا، ہلی	بور	بور

معنہ	بلوچی	براہوئی
میوہ دار آ درخت پھل آن پد پوسکن میوہ ٹی برے	بُور	بُور
بوز گارو، نپس باٹی بنگ	بوز پدام	بوز پدام
وحشی، بہوت، خازگی، کچٹ	بُوژو	بُوژو
بہوت، کاٹم نا پڑہ خاک	بوژ	بوژ
آبریشمی دستار، پیچ انا وڑ اس	بوسکی	بوسکی
ساہدار نا خلکن آلڈ	بوسف	بوسو
مت تینا مستی نا وخت آتوار خلی، بوک بوک کننگ	بوک	بوکنگ
شال اسے ٹی ڈکوک، دن کہ برامی برام نادے تے ٹی بوک مریک، چلہ کشنگ	بُوک	بُوک
ملنڈ، مسخرا، ٹوک ٹکار، ٹاٹولی کننگ	بوگ شوگ	بوگ شوگ
کمند نا بوگ، ٹکر	بوگ / گوب	بوگ / گوب
Monkey	بولو	بولو

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہج انا بامس ء ٹنگ کنگ اوٹی مہار ء تفنگ اٹ بول خنگ، چمرکنگ	بُول	بُول
اسہ چک اس	بُوم	بُومب
اسہ پوشکن پھلی ء دارواسے ناپن	بوئے مادران	بوئے مادران
روفہ، جھاڑو، پلو	بوہاری	بوہاری
اسہ خیالی ء بلاس، خیال ہندن ء کہ کس استان آخاچا تو بوہانٹو اودے بوز پدام کیک	بوہانٹو	بوہانٹو
قیمت، سودا	بہا	بہا
آخ، جنگلی	بہوش	بہوش
لغور، بزدل، خلو چڑت، بے ایمان	بھاڑی	بھاڑی
گیشتر، زیات، بوند، بزہ، گنج، الائن	بھاز	بھاز
میہدار، ہراڑتون ساہدار بھاز مرے	بھاگیہ	بھاگیا
کھد، کھاد، ساہدار تالڈگو بر	بھانڑ	بھانڑ

معنه	بلوچي	براهوئي
نخ، خراب، خازگی، ميلا	بھچھڙ	بھچھڙ
ميوه، کھيا	بھرم	بھرم
جوان، جوڙ خير، ڏڏ، تڪڙا	بھڙ	بھڙ
فرار، لغور، باڙي، بزدل، جنگ اٿي نروڪ آ	بھکيل	بھکيل
نيست، غريب، بے پيسه، زر زوال	بھنگر	بھنگر
مش انا بونج دوائی اس	بھنگيرہ	بھنگيرہ
خوف، خليس	بھيم	بھيم
بلسم، قوس قزاح، ہفت رنگی آگندار	بي بي آگندار	بي بي ناگندار
دوشاخ، ڏنگر هر فوک آ پاٽ انا از باب	بھانو	بيانو
چڙي، بانس انا ہشکن آشت	بيت ء لٽ	بيت انا لٽ
بنیادی، سخت	بيخي	بيخي
بنیادت، نسل	بيخ	بيخ
خواہے، خايہ، تخم مرغ	بيدہ	بيدہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
نسخان ، کزیہ ، واقع کنگ ، کوڑی آن موکل کنگ ، دنیا ۱ یلہ کنگ	بیران	بیران
جھنڈا	بیرک	بیرک
بدلہ ، انتقام ، مٹ کنگ ، عیوض کنگ	بیر	بیر
درخت اس ، باسن آ علاقہ غاتے ٹی مریک	بیر	بیر
مش انا تافو	بیرزن	بیرزن
کشتی ، بیڑی وسم (نیک دعائی اس)	بیڑی	بیڑی
ارادہ	پیست / گیست	پیست
دیگر ، شام آن مست	بیگہ	بیگہ
پیلچہ ، کشت و کشار یا مش نا کاریم کن اسہ از باب اس	بیل	بیل
ارامش انا نیامٹ بڑازنگا ڈغار ، جاگہ	بینٹ	بینٹ
اسہ سوزی اس ، ترکاری	بھینڈی	بھینڈی

معنہ	بلوچی	براہوئی
بے پتہ، بے اعتماد	بے باور	بے باور
بے ارا، بے ہتکین، بے جاگہ	بے بُندر	بے بُندر
نسل ٹی نزور،	بے بنیاد ا بے بنیات	بے بنیاد ا بے بنیات
نت شپاد، بے لتر	بے پازوار	بے پازوار
نابود، بے پکار، بے فائدہ	بے پاندگ	بے پاندہ
بے باور، بے اعتبار	بے پتہ	بے پتہ
بے رند، لا ولد، بنٹول، بے اولاد	بے پد	بے پد
لا پرواہ، بے چکار،	بے پروا	بے پروا
بے پاندہ، نابود، بے واک، کاریم اٹی بفنگ	بے پگار	بے پگار
بے مرشد، بے استاد، نمَن نچوٹ	بے پیر	بے پیر
بے مزہ، بے لذت	بے تام	بے تام
آمخ، بے پیچا، سبک ساندل	بے تربر	بے تربر

معنہ	بلوچی	براہوئی
چپ، خاموش، ماخول	بے توار	بے توار
بے لالچ	بے جوفغ	بے جوفہ
بے وارث،	بے واجہ	بے خواجہ
بے مزہ، بے چس، بے خیر	بے خوند	بے خوند
ظالمی، ناترسی	بے دادی	بے دادی
ظلم، زیادتی	بے داد	بے داد
بے پرواہ، بے خوف، بے آسراء، اڑ بنگ	بے ڈرک	بے ڈرک
میاری آدو آتیاں چپ	بے دود	بے دود
بے نشان، لا ولد	بے ڈس	بے ڈس
بے وڑ، بے گیگ	بے ڈول	بے ڈول
بے اولیاد، بے پد	بے رند	بے رند
بدمزاج، بے پیچا	بے سُرّا	بے سُرّا
بے تب، ناتاؤ، گرم	بے سُر	بے سُر

معنہ	بلوچی	براہوئی
بے برداشت، بے حیرت	بے سگ	بے سگ
بے سدھ، بے خبر	بے سما	بے سما
بے اتفاق، بے پت	بے سنت	بے سنت
سبک سندنل، لانی، ہوائی، بدتمیز	بے سندنل	بے سندنل
ناکام، بائے تنگ	بے سوب	بے سوب
دروغ، بیدیر، چٹک شوروا، اشکنہ، سور ساف	بے سورہ	بے سورہ
بیکار	بے شون	بے شون
بے حساب، بے شمار، نہ حسابی نہ کتابی	بے کچ	بے کچ
ہمونرینہ ہرادے چنامف، بے اولاد، بے رند، لا اولد	بے گڈ	بے گڈ
نالائق، نابود، سادہ، بودلا	بے گشاد	بے گشاد
گم وگار، کورگم، سردرگم، لاپتہ	بے گواہ	بے گواہ
ہمونرینہ ہرادے زانیفہ مف	بے گودی	بے گودی

معنہ	بلوچی	براہوئی
بے وڑ، بے واج، بے ٹل	بے گیک	بے گیک
لنڈو، بغیر لٹک	بے لٹک	بے لٹک
بے میار، بے شرم، بے حیا،	بے لُج	بے لُج
سریلہ، گمراہ، زوراک	بے لگام	بے لغام
گچین، بے بدل، اوڑان بارپین مف، بے مثال	بے مٹ	بے مٹ
نامراد، ناکام، بے سوب	بے مراد	بے مراد
بے تام، سورساف بے پکار، بے پاندہ،	بے مزہ	بے مزہ
احسان فراموش، توروآن نمَن	بے مَنت	بے مَنت
خرمہری، نارواداری،	بے مہری	بے مہری
خرمہر، متر	بے مہر	بے مہر
بے ننگ، بے شرم، بے حیا، بے غیرت	بے میار	بے میار
بے غیرت، بے میار	بے ننگ	بے ننگ

معنہ	بلوچی	براہوئی
نابود، بودلا، جان کاہل، جان بڈ	بے واک	بے واک
سٹی، تینا مون، بے تر بڑ	بے وڑ	بے وڑ
نزور، لا چار، ہڑو	بے وس	بے وس

پ

معنہ	بلوچی	براہوئی
فاطمہ بی آ مسٹرء دوستی آن پاتو پاننگ	پاتو	پاتو
کنڈک کنگ، نج پاچنگ	پاٹو	پاٹو
مکر ، فریب ، ریفنگ ، درو کنگ، دھو کہ تنگ	پاٹ	پاٹ
وخت آن مہالو دسوک آ فصل	پھاچالو	پاچالو
پیماز، میوہ، سوزی یا نج اسے نا پچچ ء مر کنگ، سفا کنگ	پاچگ	پاچنگ
دائمی، ابدی، آنجت، ساندہ، مدام، ہمیشہ	پادار	پادار

معنہ	بلوچی	براہوئی
کتہ نا جاگہ غا کاریم اٹ بروک آمسہ نتی آ اسٹینڈ	پادینک	پادینک
اولاخ یا پین ساہدار اسے نا چوری یا انسان اسے نا چنا پوسکن نت آتے	پادی	پادی
حفاظت، خیال داری نا کلہو	پارت	پارت
ہمو پٹی ہرا کہ ہلی یا ہچ انا لٹک نا کیرغ آن مرسا ہلی نا سنج یا ہچ انا رخت اٹی سخت مرے	پاردوم	پاڑدوچہ
قبیلہ، راج، ٹبر، خیل، زئی، خلق	پاڑو	پاڑو
مزرہ خف او خزم انا اسہ وڑکس	پاڑو	پاڑو
بھلا بند انا روتہ، ماس، گنج، بنیاد	پاڑ	پاڑ
ہمو وخت کہ چنانن یادے اٹی خاچنگ آن پدیش مریک، وخت پاس	پاس	پاس
برام آن اسہ دے مست انا دود، ہرا خاہوت تون اوارکل اکن مرے	پاشی ہنام	پاشی ہنام

معنہ	بلوچی	براہوئی
ظاہر، عیان، ظاہر زور	پاش	پاش
کوٹخ، گلو، بادرنگ، نافصل	پالیز	پالیز
فال، تیرشاغنگ	پال	پال
فیتہ، نیاڑیک کشیدہ ٹی تینا کوس تیا تخرہ تے	پامک	پامک
پہلو، اسہ کند، گشادہ شاہتی، پٹ	پہناد	پاناد پہناد
دہ و پنچ	پانزدہ	پانزدہ
چار پیسہ	پاولی	پاولی
ڈغار نامش تے بیل اٹی دا مون ایمون کنگ	پائیل	پائیل
پھانسی	پاؤ	پاؤ
ایسر، اخیر، گڈسر، پورو	پائیان	پائیان
مسہ پیسہ	پائی	پائی
زور، زبردست، بھر پور	پھی	پھی

معنہ	بلوچی	براہوئی
پدام، آپرنگ، ٹیستلنگ	پوپرگ	پپرنگ
گڑد او پین او ہننی اسے ناقسم، اکثر سانگ آتے ٹی بٹنگ اک	پتاسہ	پتاسہ
داخل مننگ، تہہ ٹی ہنگ،	پترگ	پترینگ
ہموکونٹ کہ ہرزخوائی کن تالان مرے	پتر تڈا	پتر تڈا
ہیٹ یا میٹ انامون نانت انانج انا ہڈ، ہندا پتغ نا ہڈء وخت انا مخلوق ہر سا وخت مد یا علاقہ نا بروک آ صورت حال آن واجب مسرہ	پتغ	پتغ
مٹ اس ننت، ہمونٹ ہرا ٹی چانہ عاک دامون ایمون مریر	پتکین	پتکیم
ہموپن آ پچ انا پٹی ہرا ٹی چنکا چنانا دو تے تفرہ	پتن بند	پتن بند
ہمو بیکار آ پچ ہرا ٹی دوائی و پین گڑا تفوک مریر	پتینک	پتنک

معنه	بلوچي	براهوئي
تشت	پٽوس	پٽوس
بيٺوڪ آنت (بغير خمير آن)	پٽير	پٽير
حصه، بشخ، ونڊ	پٽي	پٽي
اعتماد، بھروسه، اعتبار	پٽ	پٽ
پٽ سٺ، تحقيق، جستجو، سونج رونج	پٽ پول	پٽ پول
پٽ پول، تحقيق، جستجو، سونج رونج، پٽ پول	پٽ سٺ	پٽ سٺ
Potato	پٽاٽا/بٽاٽا	پٽاٽه
اسه چٽڪو بالي ء چڪ اس	پٽڪ	پٽڪ
قد اٿي چٽڪ، مندر، کوڏو	پٽڪ	پٽڪ
همو بندغ كه كس انا بدعاء هر في	پٽل	پٽل
هو غنگ، آه و زاري، مون اٿي خٺنگ، واتوڙ، گار پراد	پٽنگ	پٽنگ

معنہ	بلوچی	براہوئی
پوسکن برامی آہرا تم دعوت کنگ کن مالم نارانا کاہک تورنگ رگی آرومال آہرائی خشک میوہ یاہیننی تفوک مریرہ تو سالم تون اواریلو عزیز قریب آتے ٹھکی تننگ	پٹولہ	پٹولہ
چنکا خیری، چادر، انگوشہ، گلوبند، لوئی	چٹو	چٹو
کشیدہ کروک آچ ہرانا پانادارا یا مسہ انچ مرے، ہرادے چنانا کاٹم آتفرہ	چٹی	چٹی
بدعا	پٹ	پٹ
تچ یا گدانا پٹ	پٹ	پٹ
میدان، خیر، بیابان	پٹ	پٹ
سگ، سینہ، طاقت، وس	تچ	تچ
غیبت، پد پشت عیب پٹنگ، عیب جوئی	چچار	چچار
ساندہ تدمروک آ، سنگت، کمک کار	چچک	چچک

معنہ	بلوچی	براہوئی
پوشاک	پُچ	پُچ
خن نا خازگ، خن تا کٹر کنگ، خن نا اسہ ناجوڑی اس	پچ	پچ
کس انا ساڑی مفتنگ آہمونا بارواٹ گپ وتران کنگ	پرپشت	پدپشت
پدریسیہ، اسہ ایلو نازنداٹ، قطار، چر، ردکنگ خیال کنگ، ہرانا سوب آن اوتینا سفرنا ارادہ ع پد بٹک	پدماپد	پدماپد
ولدا، رند، گڑا	پدا	پدا
آپرینگ، ٹیستلنگ، پریس	پڈام	پڈام
بقیہ، بانخی سلوک آ	پدپاچوڑ	پدپاچوڑ
شرک پال اس، اگہ کس اس مسافری سے کن رادہ مرے تو اونا رنداٹ تو ار کنگ اودے پدگام	پدگام	پدگام

معنہ	بلوچی	براہوئی
آخری، گڈسر	پدی	پدی
ولدان، بچ، خیر	پد	پد
جنجال، ڈینڈ	پڈا	پڈا
فریاد، آوزاری، ہوغنگ، چیہانٹ	پراد	پراد
بچ یا خراس نامادہ غاہریا باڑو	پُر اپ	پُر اپ
خن تے پر پٹینگ، خن تے ترویلہ کننگ	پر پٹنگ	پر پٹنگ
بوچ اسے ناپن، دوائی اس	پر پک	پر پک
تیز، پڈانا باد	پر ت	پر ت
غلہ ء ساف کننگ آن پد اسہ وار ولدا گوبٹ کننگ	پر غت	پر غت
پڑہ، پٹ، جنڈ، بہوت	پڑشک	پڑشک
تتلی	پرک	پرک

معنہ	بلوچی	براہوئی
اسہ چتکو سازاس، ہرادے بانا کمک اٹ خلنگک	پنزک	پڑونزک
انگریز، فرنگی، گوراء، بورپیشکوی	پرنگی	پرنگی
خن انا پرنگ، (شکرپال، خن انا پرنگ مہمان اس بریک)	پرگ	پرنگ
ساہدارتابامس نا پریشتنگ ناتوار	پریشت	پریشت
باجری ناکچ، غلوشت، غلہ اس	پریش	پریش
میدان ٹی سرسوب منگ	پرٹکنگ	پرٹکنگ
تڈا، پیش یا ہلارنا درخت انا پن آتان جوڑ مروکا کیرغ شاغوک،	پرچ	پرچ
کندوری، دسترخوان	پڑونگ	پڑونگ
کس انا کزیہ غاکزیہ کروک آخاہوت تومالی مدت	پڑس	پڑس
اعلان، ڈیہہ، خبراس تالان کننگ	پڑو	پڑو

معنہ	بلوچی	براہوئی
دوسوتی، کشیدہ ناوڑاس	پڑی وال	پڑی وال
پڑی، ترمپ، قطرہ، چٹوک	پڑینک	پڑینک
ترمپ، قطرہ، چٹوک، پڑینک	پڑی	پڑی
ساہدارتے بہاوسودا کروک آجہ	پڑی	پڑی
گڑاتے زی پہ زی آتھنگ، چیدہ	پڑی	پڑی
میدان، غلہ سفا کروک آجہ	پڑ	پڑ
نسخل ناراپڑ مریرہ ہرافتا نیام اٹ غلہ نت مریک	پڑ	پڑ
زئڈ، ہولن، صحت مند، سہوکا	پڑور	پڑور
گدان ناپدانا کنڈ آن لڑونج آدری ہرا کہ گہوش اسے ناوخت آبز مریک، وخت اس کہ تیخ مریک تو اودے شیف کیرہ	پڑدر	پڑدر
تینٹ ردوک اودرخت اس ہرامیوہ بیر انامیوہ نادیک ءایتک، جنگلی بیر	پسی	پسی

معنہ	بلوچی	براہوئی
پشتی وان / پشتی، دیوال اسے سیدو سہارا تنگ	پُشتی بان	پُشتی وان
ہج ۽ ہکل تنگ، ہج انامستی ۽ شیف شاغنگ کن اودے پشت پشت کنگ اودے نواریفنگ، اودے شیف شاغنگ	پشت	پشت
میش یا ہج کاس	پژم / پشم	پشم
مچھر، پُرو	پشہ	پشہ
پشی	پشی	پشی
چنگ، ٹکر، بور، دینخہ	پش	پش
دیرو خشکی ناسہ چتکو ساہدار اس، ڈیڈر	پُغٹ	پُغٹ
گونج یا دوشہ ناتوار	پفگ	پفنگ
پف	پپ	پف
راست، جائی، پکا یقین، گواچنی	پک	پک

معنہ	بلوچی	براہوئی
درکار، کارآمد، کاریم اٹی بتنگ	پکار	پکار
نئی ہوشیاری	پکائی	پکائی
اسہ بانا پک اس، خوڑت کروک آ دارو درمان	پکی	پکی
ہمودارو کہ دلدست آشاغنگک، پکنگ	پک	پک
دُروت، بگ، چوک	پک	پک
ڈیاڑی، مزوری، تنخواہ	پگار	پگار
زیباغاگد و پوشاک، زیب دار (نیاڑی تے کن)	پل گدی	پھل گدی
برنج نالڑی، ساری نایوچ	پلال	پلال
فلاں، شخصیت یا جاگہ سے نا پن ء ہلنگ آن بیدس حوالہ تنگ کن کاریم اٹ اتنگوک آلوز	پلانی	پلانی / فلانی
چدانا گوازی ٹی ڈغار آاسہ چتکو کھڈاس ہرا کہ چدانا مچہ بھلن ء	پلا	پلا

معنه	بلوچي	براهوئي
مون ازگا مرچ، پپيل سياه	پپيل	پپيل
Balttanion، فوج، لشکر، سپاهي تا کڙده	پلٽن	پلٽن
ديرانا سه مون آ وهنگ، سيلاب	پلٽ	پلٽ
بھاز ازگا هوغنگ آن گٹ انا بارنگ، خشک منگ	پلخ	پلخ
پڙه يا بدن نا خشكي، سبک و چنکو چنکو پيهن آچوڙي	پڙ	پڙ
جنگ اٹ خيرانا نيت اٹ نيام تمنگ، تفصيه، خيرکنگ	پلسي	پلسي
خلکن آڏغار، بس	پلک	پلک
حيله، وسيله	پلمنه	پلمنه
لُٹ پل، زوراکی	پلگ	پلنگ

معنہ	بلوچی	براہوئی
<p>ارایامسہ قبیلہ ناتین پہ تین سیوت، پین کس تون لٹوئی مریرتو اسہ ایلو نالٹ ء ہلنگ یالٹ ہر فنگ، ایلمی، سنت، اسہ ایلو نامرک زندائی اوار منتگ</p>	<p>پلو شریک</p>	<p>پلو شریک</p>
<p>کنڈ، گدنا چنڈ</p>	<p>پلو</p>	<p>پلو</p>
<p>ناپاک، پلید، نجس، گرس</p>	<p>پلیت</p>	<p>پلیت</p>
<p>بامس اٹی شاغوک آسہت، زیور، پلو (بھلا پلی)</p>	<p>پلی</p>	<p>پلی</p>
<p>کشت و کشار آن ودی مروک آہمو فصل انا تخم آک ہرا کہ اسہ مرغن ء جل اسے ٹی بند مرے مونگ پلی، ماش انا پلی</p>	<p>پکی</p>	<p>پکی</p>
<p>خن تا اسہ بیماری اس، خن نادیدہ خرن مرے، ہچ گڑ اس خمپ، کور</p>	<p>پل</p>	<p>پل</p>
<p>ڈغارٹ لنگار نانشان، رند</p>	<p>پل</p>	<p>پل</p>

معنہ	بلوچی	براہوئی
لٹ پل، مال غنیمت	پل	پل
کراپاس، کپاس Cotton	پمبہ	پمبہ
پنت و پرمان، نصیحت	پنت	پنت
ارایست و دہ	پنجاہ	پنجاہ
چار شنبے آن پدانادے، جمعرات	پنچ شنبے	پنچ شنبے
پیدل سفر، کش	پند	پند
خراس، ہمو پزور آ خراس یا ڈگی ہرا کہ برام یا خیرات اسے آ ترنگے	پنڈر	پنڈر
پنخیر، گداگر	پنڈوک	پنڈوک
نت تیان عیب دار، جوان وڑاٹ ہنگ کپروک آ	پنڈی	پنڈی
خٹ خٹ ہنگ یا ہنگ، ہولن آ بندغ نا ہنگ نا انداز و وڑ ڈول	پنگ پنگ	پنگ پنگ
اسہ بوج دوائی اس	پنیر باد	پنیر بند

معنہ	بلوچی	براہوئی
ساگ، ہمو ساگ ہرا کہ بیرہ لہر تننگے ہرائی سی مسالہ مف	پئی	پئی
درخت انا پن	پن	پن
آبلہ، دیر پر آچٹ	پوترو	پوترو
خولم یازرت نا خوشہ ہرا کہ اسہ ناجوڑی سے ناسوب آن مون مرے	پوتک لپوت	پوتک
فٹ بال، پومپ، غوپو، گوازی کروک آ گیند	پوتو	پوتو
ہمو بندغ ہرا کہ گدرینگوک آ ہیت آتے پٹسا اسہ جھیرہ اس بش کے	پوتی پٹ	پوتی پٹ
الاجی	پوٹا	پوٹا
بے فصل آ ڈغار، بنجر، خیر	پوٹو	پوٹو
سُک آ ہیت گپ، گندہ غا ہیت گپ، کرینگ، لچری، بے لحاظ، بے خاتر	پوچ	پوچ

معنہ	بلوچی	براہوئی
گندہمتہ، سرٹوک	پوداگ / پودام	پودام / پوداک
ہموپالن آمش ہرادیرانا زیات سلنگ ناسوب آن گندکے، مومن کچڑ مرے	پودگل	پودگل
ڈڈانگا مش انا ڈک، ڈوک، پڑونک	پوڈ	پوڈ
بیش نامستی، بربکائی، شوخی	پورتک	پورتک
سرجم، مکمل	پورو	پورو
محنت مزوری کروک آ، ڈیاڑی کروک آ	پوریاگر	پوریاگر
اسبجا مچ انگا ہفت استارک	پور	پور
مش انا پودینہ	پورچنک	پوڑچینک
چلڑی، پاڈو، سیڑی، ڈاکن	پوڑی	پوڑی
چندہ	پوڑی	پوڑی
خراس نا بامس ء ٹنگ کنگ، بامس اٹی چٹ شاغنگ،	پوستاد	پوستاد / بامستاد
ساہدار ناسل آن جوڑ مروک آ کوٹ	پوستین	پوستین

معنہ	بلوچی	براہوئی
گئون ناکتغ	پوس	پوس / کچری
اولاخ یا چٹنا سے نواریفنگ، یاساہدار اسے لاهوکننگ	پوشکار	پوشکار
دم کشتہ منگ نا سوب آن دم کشتہ منگ، پوش پوش نا توار، ہلمہ جنگ و گوازی ٹی دم درینگ انگ زوزوساہ ہلنگ	پونشگ	پوشنگ
سگریٹ یا چلم اسے ناکشنگ یا سوٹ تنگ، کس اسے کاریم اسے کن وگانفنگ	پوک	پوک
تاوان، حق و ناحق، نسخان	پوک	پوک
آہن	پولات	پولات
پوتو، فٹ بال، غوپو، گیند	پومپ	پومپ
ارانالیپ و بیرم، ترپڑ، پتنگ، ایلو ساز و سامان	پونچ	پونچ

معنہ	بلوچی	براہوئی
ترند آن ہو غنگ، کاٹم آ مش شاغنگ	پوھاڑ	پُوھاڑ
ڈن نا مخلوق، امپ بٹ کروک آک، خلقی مخلوق	پہوال	پہوال
سرپند، سہو، چاہنگ	پوہ	پہہ
دوشہ نا پھڑ	پھڑ	پھڑ
زرت نادانکو	پلہ	پُھلا
گل، زیبا، خوبصورت	پھل	پھل
تینٹ ردو کواسہ ساگ اس	پی ترک	پی ترک
سندوخ، صندوق،	پیٹی	پیٹی
ریس تروک، تاو تروک	پچو	پچو
پیر بزرگ اسے نایک دعائی نا برکت اٹ ودی مروک آ اولیاد، لاڈلا، داڈلا	پیر پنڈ	پیر پنڈ
پیرانگانیڑی، بلہ	پیر زال	پیر زال

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہمو پیرانگا ہرانا جوزہ ، است ورنہ مرے، ہمت و جاغن نا خواجہ	پیر مرد	پیر مرڈ
سراغی، پیر بیٹ ، نت انا رند ء سر پند مروک آ	پیراڑو	پیراڑو
ہمو چٹ یا دوچ ہرانا نیام اٹ خل ء تخنک پیری تنگ تون لوڑی تنگے	پیرامپ	پیرامپ
پیران سالی، پیری آ وئی، اخیکو وئی نیمہ عمر آن ودنگ	پیران سری	پیران سری
بزرگ اسے نا پٹوک، بزرگ اسے نا بدعائے ہرفوک	پیر پٹ	پیر پٹ
بزرگ، ولی، جڈو،	پیر	پیر
کس اتون حق و ناحق وڈ شاغنگ، مقابلہ کنگ	پھیرگ	پیڑانگ
شونم، شونمب	پیڑاپ	پیڑاپ

معنه	بلوچي	براهوئي
ماتنه نامار	پيرزاده	پيرزاده
نسل، پشت، وخت گيري	پيڙي	پيڙي
قسمت، بخت، نصيب، تيدار	پيشاني	پيشاني
پيشيم ناماز، نيم روج	پيشيم	پيشيم
ورنا غامسٽر، رسیده، جوک	پيغله	پيغله
شغان، شغام	پيغور	پيغور
مزه سنٽ و زنڊ ءُ ساهدار اس، فيل، هاڻهي	پيل	پيل
پياز، اسه ترڪاري اس	پياز	پياز

ت

معنه	بلوچي	براهوئي
طاقت، وس، سگ، سينه، برداشت، جيرت	تاب	تاب
دانکونا تاپ	تاپ	تاپ
باوه يالمه نايڙھ، تاته	تاتو	تاتو
درپچھ، تاخ چه	تاخ	تاخ
ڳر ڳر، پش پش	تارتار	تارتار
ديراٽ تارکننگ ناماھر	تاروگر	تاروگر
شڪاري آکچک	تازي	تازي

معنه	بلوچي	براهوئي
گلٹ انااسہ دیرکنوک ءُرزان اس	تاس	تاس
قوت، سگ، حوصلہ، برداشت، جیرت	تاگت	تاغت
ہموگڑ دازگا خل ہراڑ ارغ بسنگ،	تاپگ	تافو
شبابیت، خلاصہ، الینگ	تالان	تالان
شکاری کچک	تانزی	تانزی
تانک پیچ آن جوڑ مروک آہموگڑا ءکہ ہراڑ ارغ ناچپی ءتخسا تندورائی خلیرہ	تانوک	تانک
تعویز، تاویز	تائید	تاویز
طاق، اسٹ، یکہ	تا	تا
بنڈل، پیسہ ناتبی	تیمی	تیمی
طبیعت، ٹر، مزاج	تب	تب
پستول، پشٹول	تمنچہ	مپانچہ
چنکا بوڈ، لوکک	تپورک	تپورک

معنہ	بلوچی	براہوئی
مُکنگ، بلبل، دودد	تت تت	تت تت
جتا جتا، اسٹ اسٹ	تتر تتر	تتر تتر
غلہ ۽ دسنگ آن پد ہرا تم غلہ ترک کے کاٹم کشتے	تج	تج
گون، اوار، ہمراہ	تند	تند
پڑیج، ہموکونٹ کہ ہرا ہنر خواہی کن تالان مرے	تدّا	تدّا
ہچ انا مستی، ترہ کنگ	تراپولی	تراپوڑی
زیب، ناز، نخرہ ناز و تراز	تراز	تراز
ہمو خشک انگا ہڈ ہراڑا سومف، گوڈ آن شیف خشک انگا ہڈ	تراشک	تراشک
ہیت گپ، بیان	تران	تران
بے وڑی	تربوک	تربو
رلی، بدھ بلونڈ	ترپڑ	ترپڑ

معنہ	بلوچی	براہوئی
کس انانت تا توار، بنگ نا توار، بڑز آ گڑا سے نا تمنگ نا توار	ترپگ	ترپہ
دیر کنگ نا وخت آ تر جنگ، دیک بامس آن بتنگ	ترجگ	ترجنگ
سور دغریا خرم انا چوری نا شوخی گوازی، سینگ، در کنگ، چنگ	تردگ	ترڈنگ
ہومسہ پاٹ ہرافتیا ہیزک ء پورینگ	ترکڑ	ترکڑ
غلہ یا پین فصل اسے نا دسنگ آن پد ڈغار آن باپے ترک کے	ترک	ترک
قطرہ، پڑی، چٹوک	ترمپ	ترمپ
چڑوک، خاراٹ بروک، چنگ سر	ترندتب	ترندتب
تیز گام، بڑینگ	ترندگام	ترندگام
تیز، شتاب	ترند	ترند
کچہ غا بادام یا زردلو	ترنک	ترنک

معنہ	بلوچی	براہوئی
اولاخ نازی آہمو چیلک نا جالی ہراٹی رزان تے خوندی کیر،	ترنگلڑا ترکل	ترنگلڑا ترکل
تروٹ نارغ، نت انا بھلارغ	تروٹ	تروٹ
انگور نا خوشہ	ترونج	ترونج
ہولے	ترونگلڑ	ترونگلڑ
ہمو اولاخ کہ دو توف، بر، لاہومف	تراہوخ	ترہ کروک
چمر، بول، اچ نا بامس ءئنگ کنگ اوٹی چٹ ءئفنگ، لانی	ترہ	ترہ
دستار ناہمو چند ہرا کہ دستار آن بڑز شک مرے، عزت داری و شرفمندی ناچیدہ	تُرہ	تُرہ
کسین اوگڑا اسے نا تمنگ نا توار	تریپ	تریپ
ارغ آتے تکر کر سا بیدیراٹی شاغنگ، ثرید	تریت	تریت

معنہ	بلوچی	براہوئی
اسہ ناجوڑی اس، دین	تریں زک	ترین زُک
اسہ سوزی اس، ترکاری اسے ناپن	تُری	تُری
بانس انا اسہ وڑ اس، شت،	تُری	تُری
دُوناتلف، دل دست	تری	تری
چٹ ہلنگ، تار پہ تار منگ، اسہ ایلو آ تیل تمنگ	تڑاں تڑو	تڑاں تڑو
بلوچی کشیدہ اسے نامون نانش	تڑو	تڑو
ہکل، دھرکو، دھمکی	تڑی	تڑی
بے شولنگ، غسل	تڑ	تڑ
اسہ مون ء جو جک اس	تسو	تسو
مش انا بوچ اس، دوائی اس	تسو	تسو
بے ہوش، بے سد	تسگ	تسینگ
پف، باد، غش	تس	تس

معنہ	بلوچی	براہوئی
دراکانڑنا ازباب اسے ناپن، تیشہ	تش	تش
پتنوس	تشت	تشت
وڈاہی کنگ، تینے آن بھلو بھلو ہیبت کنگ، تینے نشان تنگ، ترند	تغر	تغر تو ننگ
چتری، کواڑا، کلہاڑا	تفر	تفر
لزو، گج	تُف	تُف
توار توار مف، خاموشی	تُگ توار	تُگ توار
بے آرامی، بے تاغتی، تلو سہی	تک سُر، تکان سُر	تک سُر
اٹ سجا، صحت مند، طاقت ور	تکڑا	تکڑا
ڈغارنا بڑزی، سر بالہ، زیلہ	تِلّہ	تِلّہ
پشم آن جوڑ مروک آ ہمولوت ہراٹی نیاڑیک تینا گرج انا گڑا تے شاغرہ	تکی	تکی

معنہ	بلوچی	براہوئی
چادر، ہمو پتھ ہرادے بزرگ اسے ناقبر آشاغر	تک	تک
خیال، گمان، گت، نظر	تک	تک
شینگ، مش تانیا مٹ چنکا کسر	تل	تل
حوض، ہودی، گنڈو، تالاپ	تلاپ	تلاپ
مش انا اسہ ہندن ء ساف و سخت ء جاگہ اس کہ اوڑا لکنگ بھاز مشکل مرے، اوڑا لکنگ مف	تلار	تلار
لغوشت، ساف	تلشپ	تلشپ
پزور، ترمی	تلمبگ	تلمبگ
دوٹی شاغوک ء زیور اس، سہت اس	تلمل	تلمل
بے تاغتی، بے قرار، الا ہوش	تلوسہ	تلوسہ
شینگ، ڈار، درز	تل	تل
تمباک	تماک	تمباک

معنه	بلوچي	براهوئي
جگ، خيمه، ڪيمپ	تمبو	تمبو
مڙده ناغسل جاھ	شود	تمشود
اوارى، اسپجائي، تهذيب	تمن	تمن
چٽ، ريز، ڏون ناچٽ، گدان ناچوڙي تاچٽ، گاڏي ناٿوچين، سيماز	تتاب	تتاب
اُشڪن تغراچٽ، ٿرند چڪوڪ آچٽ	تند	تند
بے برداشت، بے سگ، بے چيرت	تنک حوصلہ	تنک حوصلہ
ارامش انانيام انا کسر	تنک	تنک
کم، نازک، پھل اناپن	تنک	تنک
دير، پاڻ، شربت و ڊيري گڙا تاڪش کننگ	تنگ اگ	تنگ انگ
نيزگار، بھنگر، بڙگ، غريب، کم پڇ، ریش کلک آبارنگ	تنگ دست	تنگ دست
ڊيري يا پالءِ تنگ، کش کننگ	تنگ	تنگ

معنہ	بلوچی	براہوئی
یکہ، ہموکہ کس اس اوڑتون ہمراہ مف	تتیا	تتیا
تران، کوکار،	توار	توار
کرکشی، اسہ چک اس	توتکی	توتکی
سازاسے ناپن، سرنہ	توترو	توتلو
تاریخ نوشتوک آک نیا میکو بلوچستان، اوغانستان نا علاقہ ءتوران نوشتہ کرینو	توران	توران
منت واری، شکریہ، احسان	تورو	تورو
درسم آن جوڑ مروک آو دم یک و نیم فٹ مرغن آنت انا لوت (ہرا کہ سفر اٹنت شاغنگ کن کاریم ایتک)	تورہ / تورگ	تورہ
دوران سفرکننگ و پین گرج انا گڑاک	توشگ / توشغ	توشہ
لک، باسنی نا ہشوک آچرک	توش	توش
رائفل، رُعدار	توپک	توقک
بھروسہ، بیدس سجفنگ آن اللہ ناپن ء ہلنگ کاریم یا سفراسے نابنا ءکننگ	توکل	توکل

معنہ	بلوچی	براہوئی
لیپ ۽ دوتل کنگ آن پد لیپ انانیا م	توک	توک
اسہ بوج اس ہرانا بڑزی و دم اسہ یارا گزر، اسہ دوائی اسے ناپن	تولہ انگور	تول انگور
لغور ۽ چنکو مڑدار ۽ ساہدار اس، ہرا کہ شوک آن مچے چست ۽	تولہ	تولہ
پیماز آن بار ۽ اسہ ترکاری اس	توم	توم
منگ، تمبہ	تونی	تونڑی
طاقت ور، بہادر	تونگر	تونگر
بلوچی کشیدہ اس، زچک ناشیف کشیدہ کروک آپی	تونی	تونی
اونداہی، روشنائی ناچپ، تارمہ، گگ،	تہاری	تہاری
تہارمہ، اندائی، گگ، مون انگانن	تہار	تہار
جتا مننگ، کسر آن ردکننگ، بُلنگ	تہل	تہل تمنگ
تنیا، یکہ، کس اس اوارمف	تہنا	تہنا

معنہ	بلوچی	براہوئی
نت بیغوک آرزان	تھال	تھال
تھانہ، پولیس اسٹیشن	تھانڑو	تھانڑو
تولنگ کن بڑزانگا جاگہ	تھڑہ	تھڑہ
ہمو بند تاویز ہراڑان تو فک ناسم اثر کپ، استارتا جھر مٹ اسے ناپن	تیر بند	تیر بند
باسنی، آہڑ نامد موسم	تیرمہ	تیرمہ
چنکا تیر یا خاخرنا چڑینک	تیرونک	تیرونک
ترند گام	تیز گام	تیز گام
ہمو بند تاویز ہراڑان غم اثر کپ	تیغ بند	تیغ بند
تہاری، کاٹم نا چکر کنگ ہراڑان ہمو ساہت کس خن تیان حپ	تری مری	تیلی میلی
ہمو گڑدازگا ٹین نا چادر ہرادے خاخر آ تخننگ، اوڑارغ بسنگ	تین	تین
کل، جم، بھازی	تیوغ	تیوی

ط

معنہ	بلوچی	براہوئی
تراپ تریپ، کاریم کنگ، بھلو دک خلنگ ناتوار	ٹاپ ٹیپ	ٹاپ ٹیپ
حق و ناحق کوتی کنگ، ٹیلاپ کنگ، بے فائدہ چرخ کنگ	ٹاپرگ	ٹاپرینگ
تخ انا مد موسم، (گل گلاپ نا ٹاپ، نیلوپر نا ٹاپ، گواڑخ نا ٹاپ، نوروز)	ٹاپ	ٹاپ
مسخرا، ٹوک ٹکار، ملنڈ، شغان پیغور	ٹاٹولی	ٹاٹولی
زی بند، بکسوہا	ٹاسنی	ٹاسنی
توفک نابرجا توار	ٹاک ٹاک	ٹاک ٹاک

معنہ	بلوچی	براہوئی
تچ یا پین گڑا سے ناٹنگ آ پین تچ یا گڑاس لچفنگ، آگڑی، پیوندکننگ	ٹاکی	ٹاکی
اسٹ اسٹ، جتا جتا، یکہ یکہ	ٹال ٹال	ٹال ٹال
باسن آ علاقہ غاتے ٹی اسہ بے بھرم او درخت اسے ناپن،	ٹالی	ٹالی
شعب، شاخ، ٹار	ٹال	ٹال
زرت، مکئی ناکڑب	ٹانڈ	ٹانڈ
دیریا تیل خوندی کروک آ بھلا ڈرمب، ٹینکی	ٹانکی	ٹانکی
کس انانت دوتے ٹی ہلنگ ہر فنگ	ٹانگاں ٹولی	ٹانگاں ٹولی
مزہ ٹانگ، مورینگ ناسہ زیل اس	ٹانگو	ٹانگو
گوالہ، درسم آن جوڑ مروک آ گونی	ٹاہ	ٹاہ
زنی، ذات، خوم، خاہوت، پاڑو، نسل	ٹبر	ٹبر
دیراٹی غوطہ خلنگ، ٹبی، غسل کننگ	ٹبکی	ٹبکی

معنہ	بلوچی	براہوئی
نعوطہ، دیرائی تارکنگ، ٹبکی	ٹبی	ٹبی
نت تا توار، کس اسے خلیفنگ	ٹپ ٹپ	ٹپ ٹپ
پٹاخہ	ٹپاسکی	ٹپاسکی
دروغ تڑ، لانی	ٹپاسکی	ٹپاسکی
دروغ، خود گڑھ، ہیت کنگ	ٹپاسک	ٹپاسک
ڈاکیہ، قاصد	ٹپالی	ٹپالی
ڈاک، ہن برنا ہمو عمل ہرانا ہر چکراٹ کلبویا کاغداں تدمرے	ٹپال	ٹپال
اُرانا الی آساز و سامان، وادانی، مال مڈی۔ لپ و بیرم	ٹپڑ	ٹپڑ / تپڑ
خام انکا پشم آن جوڑ مروک آ رنگ پہ رنگی آچتر	ٹپڑ	ٹپڑ
مہر، نشان، شاعری ناٹپو، مصرعہ	ٹپو	ٹپو
غرور، لاطما، مینگار	ٹپٹ	ٹپٹ

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہولن، زنڈ، دبہ دنگ، نگ	ٹٹ	ٹٹ
بکواس، ربودنگ، آڑداوہ	ٹرٹر	ٹرٹر
بھلا پرت پرت	ٹرت	ٹرت
ہمو بندغ کہ دُو آن تہ ہچ اس متنگ کپ، ولے ہیت بھلو بھلو کے، جک خلنگ، بکواس کنگ	ٹرو	ٹرو
اُچ ہر یا خراس ناچوری ہرا کہ مسہ سال نامرے	ترہاں	ٹرہان
سینگار، زیبا	ٹش پش	ٹش پش
میوہ دار او درخت یا ول اس پھل آن پد پوسکن تینا میوہ ءُ پاش کے	تکپتہ	ٹک تمنگ
نشانہ باز، شکاری، توپ چی	ٹک تیر	ٹک تیر
چنکا از باب اٹ کاریم کنگ ناتوار، مدان مدان آ کاریم کنگ	ٹک ٹک	ٹک ٹک

معنہ	بلوچی	براہوئی
نظر کروک آ، سیاہ زبان	ٹیک نظر	ٹیک نظر
نقش و نگار، وڑ وڑ انارنگ	ٹیک و نگار	ٹیک و نگار
مسخرا، ملنڈ، بوگ شوگ، ٹاٹولی، مخنگ، ایچرو	ٹکار	ٹکار
تو فک ناتوار، ٹکاہ تنگ دروغ ترنگ	ٹکا	ٹکاہ
بشنگ آن پد بچوک آ مال مڈی	ٹکر ٹیری	ٹکر ٹیرا
اسہ ٹکرا سے ناسر براہ، کماش، ممبر، میر	ٹکری	ٹکری
پش پش، بور بور، ونڈ، کپ کپ	ٹکر	ٹکر
شوم، نیٹ، دلا نا ٹکر، مش انا رزان، کلنڈ، بے کار	ٹکر	ٹکر
قبیلہ نازیلی طائفہ، زئی	ٹکر	ٹکر
ٹکٹ، Ticket	ٹکس	ٹکس
ٹپ یا دکھ اسے نا جاگہ ءِ باسنگ، درا کولو، درمان	ٹاکور	ٹاکور

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہموارغ ہرا کہ مسیت نا طالب آتے ثواب نا خاطر آن تننگک،	ٹلی	ٹلی
ہنینی چناتے کن، ہنینی (ٹلی ٹانی)	ٹلی	ٹلی
بدنام، پیدوار، مخوئی	ٹک	ٹک
تچ انا چنکا ٹنگ، متکن متنگ نا نشان، اگرئی	ٹگ	ٹگ
پیر، مرشد یا ملّا نا فصل انا زری آونڈ، بشخ	ٹگ	ٹگ
سید، ملا نا مقرر کروک آبخ،	ٹک	ٹک
پھل لاڑو، زیبا، ٹک ونگار	ٹل ول	ٹل و پھل
ساڑی ء ویل اسے آن مُرمتنگ، ویل اسے آن آجو متنگ	ٹہیلغ	ٹنگ
نشان، چیدہ، ٹیمبو	ٹلو	ٹلو
پدام ہلنگ، ترخنگ آپرنگ	ٹلیسک	ٹلیسنگ
گلی ڈنڈا، چناتا اسہ خلقی اوگوازی اس	ٹلی	ٹلی

معنہ	بلوچی	براہوئی
مَش انا بڑزا نگا جاگہ	ٹُل	ٹُل
نت یاد واسے آن منڈ	ٹنڈ منڈ	ٹنڈ منڈ
سرنگ، مرغن آ کوڈ	ٹنڈیل	ٹنڈیل
کرک، کوڈ	ٹنگ	ٹنگ
چلم نا ٹوپ، باپر توفک نا ٹوپ	ٹوپ	ٹوپ
سرہ غاتخوک آ، کلاہ، (ٹوپ ۽ ارادو اٹ تونگ، تینا عزت ۽ رکھ و پام ۽ کننگ)	ٹوپ	ٹوپ
ٹُکُر، بُور، گپیل	ٹوٹا	ٹوٹا
چار دست، گوکلا، ڈول، مسن	ٹور	ٹور
ملنڈ کننگ، مسخرا کننگ، بھوگ شوگ	ٹوک بازی	ٹوک بازی
میخ یا گل میخ اسے دیوال، پاٹ یا آہن اسے ٹی خلنگ	ٹوگگ	ٹوگنگ
مسخرا، ملنڈ، بوگ شوگ	ٹوک	ٹوک

معنہ	بلوچی	براہوئی
گروپ، جماعت، ٹبر	ٹولی	ٹولی
ککڑ یا چک اناسنٹ اٹ خلنگ نا عمل	ٹونبو	ٹونبو
باغ، فصل یا پالیزا سے نارکھ پام کروک آ، چوکیدار	ٹوہو	ٹوہو
جوڑ کنگ، زیبا کنگ، بریبر کنگ، کس ء کس اتو خوش کنگ	ٹہگ	ٹہنگ
زخمی، شمشوخ	ٹھپی ٹوری	ٹھپی ٹوری
زخمی، ٹھپی ٹوری	ٹھپی	ٹھپی
زخم، دک	ٹھپ	ٹھپ
ٹھی، لوفری، چم بازی	ٹھگی ٹوری	ٹھگی ٹوری
ٹھج، لوفر، دُز، فریبی، چم باز	ٹھگ	ٹھگ
دیرانا چک اس	ٹی ٹی	ٹی ٹی
ڈغارنا بند اس دیر آن پُر کنگ	ٹی ٹی	ٹی ٹی
چار سال آن ہفت سال اسکان نا چٹا	ٹیبیر	ٹیبیر

معنہ	بلوچی	براہوئی
دوران جنگ، لٹ آتا توار	ٹیپ ٹاپ	ٹیپ وٹاپ
کچک ناسہ نسل اس	ٹیپو	ٹیپو
کس اسے آچڑنگ، غبورنگ خاراٹی بتنگ، خن تے خیسن کنگ	ٹیرت	ٹیرت
ریلوے اسٹیشن	ٹیشن	ٹیشن / ٹیسن
چنکا کلنگ، ہرانا ہر توم آ کاٹمک اسہ وڑ شل مریر	ٹیکم	ٹیکم
تحفہ، سوکڑی	ٹیکی	ٹیکی
ڈنگ، رہزن، کسرتیا مخلوق ء پلوکا	ٹیک	ٹیک
سیبو، سہارا، بانچل	ٹیک	ٹیک
چہل قدمی	ٹیلاپ	ٹیلاپ
مرغن آ بیماری، ناجوڑی	ٹیل	ٹیل
ٹائم، Time، وخت و پاس	ٹیم	ٹیم
پنوک آ رزان یا ایلو ناپکار آ گڑاتا ٹکرک	ٹین ٹبر	ٹین ٹبر

ث

معنہ	بلوچی	براہوئی
مڑدہ ۽ غنسل تنگ ، کفن پیر فنگ	ثواب کنگ	ثواب کننگ

ج

معنہ	بلوچی	براہوئی
تو فک ناسم جہہ، ترکش	جابہ	جابہ
ہر جاگہ، ہستین	جاپہ جا	جاپہ جا
تینے اودیم کنگ، دزی کنگ	جاپ	جاپ
اسہ خیالی ء نیاڑی جن اس، ہرا کہ تغ اٹی بندغ آتا است ء کشک	جاٹو	جاٹو
فصل آتیا چک آتے مڑنگ کن کوک و ہو کنگ	جار	جار
جفت، ہمراہ، جڑواں	جاڑ	جاڑ
چاری، منجر	جاسوس	جاسوس

معنہ	بلوچی	براہوئی
برداشت، سگ وسینہ، جیرت، وس، واک	جاغن	جاغن
ہند، جاہ، علاقہ، وطن	جاگہ	جاگہ
موکونا جالی	جال	جال
ڈنگر، بھلا چارو، بارن آلڑ	جامبرٹ	جامبرٹ
اسہ خرین و ہشوگ ءساگ اس	جامبو	جامبو
بے واک، جان کابل، سست، نابود	جان بڈ	جان بڈ
تندرست، اٹسجا	جان جوڑ	جان جوڑ
تغ آن پیش منگ تون تینے کش تنگ	جان کش	جان کش
نہار، خون خور آساہدار،	جاناور	جاناور
جہنم، دوزح	جاندم	جاندم
برامی ناسنگت ہرا کہ برام ناگڈ یکودے تسکان برامی تون سانده اوار ڈری / کله ٹی تولوک مریک، و برامی ناسار سننجال اوناسینگار نادود آتے پوروکیک	جانی	جانی

معنہ	بلوچی	براہوئی
بدن، جون	جان	جان
راست، واقعی، گواچنی	جائی	جائی
مصلیٰ	جاہ نماز	جاہ نماز
لاغر، پیر، جگڑ، جرونٹ	جبورگ	جبور
اختہ ءُ گڑا سے جاگہ سے آن سٹ تنگ کشنگ	جھی	جھی
سوانا رتی، بے وڑ آسو	جب	جب
سٹینگ، آدرنگ Jump	جُپ	جُپ
کوشست، مزاحمت	جت پت	جت پت
تار پھ تار، اسہ ایلو آن تہل تمنگ	جتا جتا	جتا جتا
تنیا	جتا	جتا
ہج خوفوک	جت	جت
پیرانگا ہج، جرونٹ	جُٹ	جُٹ
یکدم، پوسٹ، ہندا وخت	جٹ	جٹ

معنہ	بلوچی	براہوئی
ناسرپد، نادان، جاہل	جٹ	جٹ
بھاز پیر، ضعیف	جج	جُجُر
بھلا شامیت آ کند	جوخر	جُخُر
اسہ پتی ء چٹکو ساہدار اس	جدک	جدک
بلوچ قوم انا قبیلہ اس	جدگال	جدگال
نزور، کم زور، لاغر	جڈو	جڈو
مش ائی ردوک آ دارودرمانک	جروبوچ	جروبوچ
پرنگ، پرپس، آپرنگ، (جرس اتنگ، پرپس کشنگ)	جرس	جرس
گروشک، تجلی، روشنائی	جرگگ	جرکنگ
اسہ شش نتی ء جو جک اس، جیت	جرمبو	جرمبو
بوچ اس، دارودرمان	جر	جر
کند، گڑک	جُر	جُر
چار یا پنج تو انا پنج اناہر (نریامادہ)	جرٹک	جرٹ

معنہ	بلوچی	براہوئی
Zinc فولادنا سے زیل اس، پیر،	جست	جست
سہادرتا جعفرنا بیماری اس	جگر کرم	جعفر کرم
جگر	جعفر	جعفر
جرونٹ، پیر، حجر	جعز	جعز / جگز
لنگار کنگ وخت آ ہڑتوم آ خراس تالخ تے پاٹ انا فریم اسے ٹی شاعنگ، پانجالی	جگ	جغ
نا جوڑی، ٹھپی، بش توٹ انا لالخ مف	جکمی	جکمی
گلہ	جگگ / جگغ	جگہ
بُڑز، نت آ سلنگ، چست متنگ	جک	چک
ژند بند، دمر، دم کشتہ	جنگ جون	جگ جون
پوش، خوندی کروک آ پچ	جل	جل
پڈ انا کبض ء پرغنگ کن دوائی اس، تیلی جلاب	جلاب	جلاب

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہموچنکا ساہدارک ہرا برام اسے آرتزنگر	جلب	جلب
شمبلاخ، گروشک، گروک، روژنائی	جلشک	جلشک
کاس یا درسم تروک آچار پرنی آچرخہ	جلگ	جلگ
مسلمان آتا مذہبی کتاب، سی جز (بلوچی زبان اٹ) سی جلم آقرآن	جزم	جلم
پڈاٹی دیرتمنگ نانا جوڑی	جلندر	جلندر
غونز، پینگو، ہندورا	جلونٹ	جلونٹ
بیڑ بٹنگ، حملہ، لشکرکشی	جلو	جلہو
دیسی پنکھ	جلئی	جلئی
اُرا ناسہدارء اولاخ اسے تیخ آن بچفنگ کن اونا زی آغرڈل اس شاغنگ	جل	جل
زند، حیاتی، عمر، کوڑی	جمار	جمار

معنہ	بلوچی	براہوئی
لوک انامستی، چار دست کنگ، تیزرم کنگ	جماز	جماز
خاخرنالٹ، خاخرناروژنائی	تججلائ	تججلائ
نود، شینک	جمبر	جمبر
دوشاخ، دوخ، غلیل نادرستہ	جمکو	جمک
جغری رنگ	جمو	جممو
تیوی مخلوق	جم	جم
لمہ غان جتا، باوہ غان اوار (ایڑھ، ایلم)	جد مادر	جن مادر / جد مادر
جانور، حیوان	جانور	جانور
ویل، ڈینڈ، کیرو	جنجال	جنجال
تینٹ	جند	جند
چناناودشتی پٹ آتے پیرو بزرگ اسے ناہدیرہ غاکوٹ کنگ	جند سہی	جند سہی

معنہ	بلوچی	براہوئی
بھلا پڑھ، پیشکو	جنڈ	جنڈ
چنانا کاٹم ء کوٹ کنگ نا دود، خیر خیرات	جنڈ	جنڈ
جنگ کروک آ، بہادر، جنگوڑو	جنگ جو	جنگ جو
کشت خون، جھیرہ	جنگ وجدل	جنگ وجدل
جنگجو، بہادر	جنگوڑو	جنگوڑو
ہمونیاڑی ہرانا ارغ کزیہ کے یا اونا ارغ اودے مسٹ (طلاق) تننگے	جنوزان	جنوزان
جان حسابی، کبینی، شری، ملائگی	جٹی	جٹی
برام نامسٹمیکو دے، برامی ء دننگ نا وخت آ مخلوق ناچی	جن	جن
ٹھیک، او، بلے	جوان	جوان
گچین، زبر، کانڈا، شر	جوان	جوان

معنہ	بلوچی	براہوئی
ورنا، خت بروت	جوان	جوان
درسم آن جوڑ مروک آگونی ہرا نیچ یا پانزدہ من غلہ تو ننگ کیک	جوآل	جوآل
تخ انا سوب آن لڑنگ	جو جرو	جو جرو
جفا، خواری	جور	جور
جل و مش تینٹ تینٹ ردوک ءخرین ء چنکو درخت اس	جور	جور
سلامتی، اسجا، بیا بخیر	جوڑ بڑ	جوڑ بڑ
ہموارا خراس (کارگیر) ہرافتیا لنگار کیر، جفت	جوڑہ	جوڑہ
ہمراہ، سنگت، اسپاہ	جوڑی دار	جوڑی دار
آڑ، نرمادہ	جوڑی	جوڑی
بربیر، سہمی، درست، تیار	جوڑ	جوڑ
دُراخ، بڑ، خوش، تکلڑا	جوڑ	جوڑ

معنہ	بلوچی	براہوئی
شیت کش	جوزڑ	جوزڑ
جزبہ	جبزہ	جوزہ
کوپرا، ڈونگی	جوز	جوز
دارو یا خرو دکٹنگ ناپاٹ انارزان	جوگن	جوغن
لاچ، حرص	جوفہ	جوفہ
ہچ انا ہش منگ، جوک آتے خلنگ، بے وس منگ	جک	جوک
ساہدارتانا جوڑی اس	جوگیر	جوگیر
نت تے قید کننگ، نت تے ٹی زمزیر شاغنگ	جولان	جولان
بٹی باسنی، لک، آہڑ	جول	جولا
تجر بہ کار، کہنہ مشق	جونا	جونا
بدن، بت	جون	جون
خولم نا ڈگھ، ڈیر	جوہان	جوہان

معنه	بلوچي	براهوئي
ديرءِ كسر ڪنگ ڪن چنڪا نالي	جو	جو
ڪوششت، جدو جهد، متا ماري	جهود	جهد
دوزخ	جهندم	جهندم
هنڪين، بندر، آلم، خلق، جاگه، جاه، هند، ڏيهه، علاقه، وطن	جهه	جهه
بلوچستان ناشيفڪو علاقه (صدر مقام خضدار)	جهالاوان / جهلاوان	جهالاوان / جهلاوان
ڪاشم يا بونج آن جوڙ مروڪ آرا	جھگ	جھگ
بھلا لوڙ، گوتلو	جھول	جھول
جنگ، پھسات، ڏينڊ، جھگڙهه	جھيرھه	جھيرھه
جو جڪ	جيت	جيت
ايرڙھ، لمه يا بله ءِ شرف اٺ توار ڪنگ	جي جا	جي جا
سگ، حوصله، سگ سينه، برداشت	جيرت	جيرت
ٻچ انانت ءِ زمير اٺ قيد ڪنگ	جیل	جیل

چ

معنہ	بلوچی	براہوئی
چانا پن، چانا پتی	چائی بوج	چانا بوج
چاپ چاہوک آ، چاپ انا جونا	چاپ جن	چاپ خلوک
ساڈ انفنگ، حق و ناحق سفت کنگ	چاپلوس	چاپلوس
چپلہ، شامات، چپانٹ	چاپوڑ	چاپور
تاڑی، بلوچی رقص	چاپ	چاپ
عادت، گنوک تب	چاٹ	چاٹ
چادان، چاکروک آ رزان	چاجوش	چاجوش
بجارت	چاچ	چاچا
دز نماز، مون دوکننگ، وضوکننگ نا عمل	چار اندام	چار اندام

معنہ	بلوچی	براہوئی
نت و دو انامت اٹ رادہ متنگ	چار پادہ	چار پادہ
نن نا چار پار	چار پاس	چار پاس
چار توک، چارتلی	چار تل	چار تل
بھاز تیز راہی متنگ، ترندی اٹ گام خلنگ	چار دست	چار دست
تولنگ نا اسہ وڑ اس، ہر توم آ تنگ دوتل اسہ ایلو نازی آ تنگ	چار زانو	چار زانو
پگ آن غلہ ء جتا کنگ نا اسہ از باب اس، ہرانا چار شاخ مریرہ	چار شاخ	چار شاخ
ہفتہ نا چار میکو دے، پنج شنبے آن مُست	چار شنبے	چار شنبے
چار میکو بشخ	چار کی	چار کی
اسہ گڑا سے چار جاگہ غا ونڈ کنگ، چار میکو بشخ، حصہ	چارک	چارک
گونڈ انگا منزل، بھاز خوک	چار گام	چار گام

معنہ	بلوچی	براہوئی
چاگرڈ، ہرکنڈ	چارمہ کنڈ	چارماکنڈ
اسہ دوائی سے ناپین	چارماہنگ	چارماہنگ چرماہنگ
خشک ءمیوہ اسے ناپین، اخروٹ	چارمغز	چارمغز
چارمیکو	چارمی	چارمی
رکھ وپام کروک آ، پاسبان، جاسوس، انتظاری	چارمی	چارمی
خاخرنا نیام، زراب	چار	چار
سربالہ، بڑزی، تکہ	چارٹی	چارٹی
چرپی ء خاخر آ شاغنگ یاہور ء دیر کننگ وخت آ چاڑچمیش ناتوار	چاڑچمیش	چاڑچمیش
دم درودکننگ، چٹ و تاوین تنگ	چاف و چوف	چاف و پھ
غلامی، خدمت کننگ، خدمت کروک آ، نوکر چا کر	چا کری	چا کری

معنہ	بلوچی	براہوئی
چارماکنڈ، گئور و گشاد، ہستین، ہر چار قبلہ	چاگرد	چاگرد
ساہدار و اولاخ آتا اسہ ناجوڑی اس، ہرا کہ نت تیان منڈ کیک	چاڑی	چاڑی
پنجہ، چاپوڑ، شامات چپلہ	چانپٹ	چامپٹ
چاپوڑ، ہمو پنجہ کہ زیل نا ہڈ آتے ٹی گڑاس شُرنگ مرے، چانخور	چاپول	چانپول
تو فک ناکنداخ وئل انانیا میکو پڑزہ	چانپ	چانپ
جتا کنگ، گچین کنگ، برنگ، جوان و گندہ ء اسہ ایلو آن جتا کنگ، گڈ گچین	چانٹی	چانٹی
کچک یا نہارا سے ناشورانک	چانخور	چانخور
ہمو پچ یا گڈ گڑاسے ٹی اڑینگے، مسہ کنڈی اڑنگے	چاڈوک	چانڈوخ
اسہ خلقی ء دارواسے ناپن	چانک	چانک
بیغوک آنت آن ارغ اسے ناکچ ٹکر	چانگ	چانہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
تینٹ ردوک ءول اس، کوٹخ آن بھاز چنک، ساگ اسے ناوڑ	چبٹ	چبٹ
ہرکنڈ، دانگ اینگ، ہر جاگہ	چپ چاگرد	چپ چاگرد
باخو خلا سنگ ناوخت انا تو ار	چپ چپ	چپ چپ
بدرنگ، بدزیب	چپ چوٹ	چپ چوٹ
ہرا کہ راست دواٹ کاریم کنگ کپ، ہمو کہ چپکو دواٹ کاریم کنگ کے	چپ دست	چپ دست
داپار ایپار، چاگرد، ہستین، ہرکنڈ، دارہ ایرہ	چپ راست	چپ راست
چاپوڑ، شامات، چپلہ	چپانٹ	چپانٹ
بدخاست، سبک سندل،	چچل	چچل
گوبٹ	چپر	چپر
چاپوڑ، چپانٹ، شامات	چپک	چپلہ
آڑ داوہ کنگ، غبورنگ، چرننگ	چپورت	چپورت

معنہ	بلوچی	براہوئی
مر، گشادہ، غیب، اودیم	چپہ	چپہ
بلوچی ءکشیدہ اس	چپی دانہ	چپی دانہ
چیر گنج، تڈا	چتر	چتر
مسخر، ملنڈ، بھوگ شوگ	چتر	چتر
بے حیا غا نیاڑی، بدکار	چٹو	چٹو
ہمو پنیری یا نہال کہ اسہ جاگہ غان اودے مش تتون اوار کشنگ پین جاگہ اس خلنگے	چٹی	چٹی
ہمو مادہ غا ورنا غا دغر کہ داسکان ہالنگتنے یا ہج ءزنک اس اتنے	چٹی	چٹی
آجوکنگ، یلہ کننگ	چوٹانگ	چٹفنگ
خر دماغ، چیر اکو، تر ندتب	چرک سر	چنگ سر
چزکا ہتھوڑی، بیرہ زنو آ ریش انا منہ تار، تنک ریش، چنگ ریشی	چٹگ	چٹگ

معنہ	بلوچی	براہوئی
نوراً، دم جٹ، پئوسٹ، اشتاف، زُو	چنگ	چنگ
اُور یادوی ٹی گڑاس ءِ سفاکنگ	چنگ	چنگ
ٹنگ یا درغ اسے آن دیر انا پڑی تا تمنگ، خن، بایا بامس اٹی پڑی پڑی آ شاغوک آ دارو، ترمپ	چوک	چوک
مصیبت، گڑوندہ، ڈنڈ، جرمانہ	چی	چی
اسل، پک	چٹ	چٹ
چیلک، ریز، تناب، دمی آ دسک، مہار	چٹ	چٹ
ختم، خلاص، برباد، تباہ، اسل	چٹ	چٹ
ریز آن ہشکن آ چٹ	چٹ	چٹ
خن نا خازگ، پیف، پیج، پیج انا بدن آ لچوک آ جو جک	چڑ	چڑ (پیج-چڑ)
ہمو کہ پیج کے، جوان ہیبت کننگ کپ، بلل مرے	چو	چو (پیج-چو)

معنہ	بلوچی	براہوئی
کلیڑ وڑ ء چتکو چارنتی ء جو جک اس، ہرا کہ گیشتری روشنائی آبریک یا دیوال آتیا لچوک ء	چچی	چچی
بلل، دد، ل ل ل، جوان ہیت ء کشنگ کپنگ	چچ	چچ
چنک، گونڈ، چچک ہور چنکا ہور	چچ	چچ
چچ چو، مڑگسائی، غمر غمر	چچ چچ	چچ چچ
کچک ء مرکننگ ناتوار	چچ	چچ
چدا، بلور، چناتا گوازی کروک آ گوڑی، کینچہ	چدو	چدو
کس اسے دیوال یا بڑ ء جاگہ سے آ دوتا کمک اٹ ایپارکننگ، پین کس انا دوتیا نت ء تننگ ایپارمننگ، شروال ء گاٹوخلنگ	چڈی	چڈی
شرمگاہ	چڈ	چڈ

معنہ	بلوچی	براہوئی
روغنی، چرپی، ترمی	چرپ	چرپ
اسہ بور رنگ انا چٹکو جو جک اس، گیشتری اراتے ٹی جہی، لال بیگ	چرت	چرت
اسہ بھاز بھلوسوچ اسے ٹی، فکر، گرتی، شہنگ، حیران فریشان	چرت	چرت
وہوک آچکا دیر انا توار، تیرمہ نامدائی زمین برک (جو جک) ناتوار	چرچر	چرچر
گرداپ بھنور	چرخاپ	چرخاپ
حاجت جاہ، لیٹرین، پی دان	چرخنی	چرخنی
گٹ انا پر آہو غنگ، پرادکننگ	چرکاؤ	چرکاؤ
پدین آگہوش	چرک	چرک
گد ء بینگ نا اسہ وڑ اس، بوکی، (نیاڑی)	چرمٹ	چرمٹ
ساہدار اسے ناسل ء کشنگ	چرم	چرم

معنہ	بلوچی	براہوئی
متکن آگد، گداناریٹ	چہلینڈ	چرینڈ / چلینڈ
پیشاپ	چڑو	چڑو
تو فک ناسہ وڑاس، دونلی	چرہی	چرہئی
چنک گڑدازگاسرف	چرہ	چرہ
چرینگ انگ، چکرخلنگ، ٹاپرنگ	چرینگ	چرینگ
چکرکننگ، پیریکننگ، چرہخلنگ	چرئی	چرئی
سوزی دستگ کن ڈغارے جوڑکننگ، کڑدہ کڑدہکننگ	چری	چری
قطار، رد، پداریسہ	چر	چر
مش تیٹ دیراناچتکا کسر	چڑ	چڑ
ہمو توار کہ چرارہ کے، چنانا ہوغنگ ناتوار	چڑ	چڑ
دیتخہ، مچٹ	چڑوک	چڑوک
غصہ، خاراٹی بنگ	چڑگ	چڑنگ

معنه	بلوچي	براهوئي
هميشه، هروخت، مدام، سانده	چڙا	چڙه
دُون آن دير کَشوڪ آڏول يا بالئين	چڙه	چڙه
همونرينه داسکان برامى مف	چڙه	چڙه
تيل و چرپي ناهشنگ ناگند	چڙيسڪ	چڙيسڪ
خاخرناچنڪا تيرونڪ	چڙنڪ	چڙينڪ
ساهدارتالڻ اٺ تفوڪ آچڙينگ	چڙينگ	چڙينگ
تيل ياسى و چرپي نالارتنگ ناوخت آ چرپي تيل ياسى تاتوار	چڙچڙو	چڙچڙو
ميش انا بهورءِ ديرکننگ	چڙوڪ	چڙوڪ
چنڪ، اسه چنڪو جو جڪ اس هرا نا توار چڙچڙو کيڪ	چڙو	چڙو
لافى، بهاز هيٺ ڪروڪ، تينا سفت ءِ تينيٽ ڪروڪ آ	چسٽا	چسٽا
اشتافى، چالاک	چسپان	چسپان

معنہ	بلوچی	براہوئی
بڑز، بالاد، نت آسنگ	چست	چست
مزرہ، لذت، خورد، تام	چس	چس
نقشہ، لکیر، نوشت	چشخ	چشخ
نسخل نا نیام یا گر (ہمو ہراکان غلہ غاتے سنگ کن شاعنگک) اٹ ہموٹلی نمونہ غاٹنگ انکا پاٹ ہراٹی آہن نا میخ اس خلوک ء	چشگ	چشگ
اسہ دوائی اس	چشم	چشم
مرونا چوری	چخڑ	چخڑ
لخ انا خیر	بخ اچوگ	بخ
دم درود	چھف / چھوف	چھف
ہرا تم چنکو چنا سے ناخ یا گو تر کا ہے تو گد یا تچ اس چنا ناخ و سینہ غا چر یفسا پدی تفرہ	چک بند	چک بند
لمہ باوہ غان چوری مننگ، دریتیم	چک چوری	چک چوری

معنہ	بلوچی	براہوئی
پدی ہتنگ	چک جنگ	چک خلنگ
پام، خیال، فکر، سوچ	چکار	چکار
آزموندہ کنگ، جاچ ہلنگ	چکاسگ	چکاسنگ
مش تے ٹی چکا چشمہ	چگل	چگل
فولادنا اسہ وڑاس، ہراکہ آہن ء تینا کند آچک، مقناطیس	چکمک	چکمک
لببو، شلغم آبار ء اسہ خیسن رنگ انا سوزی، ترکاری اس	چکندر	چکندر
شیلانچ، خرود	چکیدگ	چکیدہ
زور خلنگ	چکی	چکی
سابون نانگی	چکی	چکی
پدی ہتنگ، چک خلنگ	چک	چک
ختنہ، سنت	چل بری	چل بری
پوڑی، سیڑھی، ڈاکن، پاڈو	چلڑی	چلڑی

معنہ	بلوچی	براہوئی
چغل چک، چمگاڈ	چلنگ	چلنتو
دیرانا چلک، لہر	چُلک	چُلک
دوسلوک آرزان	چلمچی	چلمچی / چلمچین
چلم	چلم	چلم
انگوٹھی، کرچی (ہمو چلو ہر ادے ٹک، نگینہ مف)	چھلو	چلو
چلہ کشوک آ، ہمو بندغ کہ اسہ بڑی بانگ ء جاگہ سے ٹی چل دے اسکان دے انا اسہ الار اسے تون اوار اسہ ناخنک اس دیرانا کنے، اللہنا عبادت اٹ اختہ مرے	چلگ کش	چلہ کش
چل دے انا دموسم، چل دے	چلگ	چلہ
ہمو جاگہ ہراڑے ارغ، تنغ و چاہ کنگے	چل	چل
چنکا چنانا نفس	چل	چل

معنه	بلوچي	براهوئي
دھوڪه تروڪ آ، دروڪروڪ آ	چم باز	چم باز
همو مون پيهن ٿڪ ٿڪي آ خوارڪ هرافتي چنءِ بدانگا نظر آ بچنگ کن اونا لخ اٺي تفنگي	چم ترڪ	چم ترڪ
مڪار، فرسي، دھوڪه باز	چم گر	چم گر
دوانا پنجه	چمبو	چمبو
بني وزني، بھل ڪه بھلاخل، آفت همو گرا ڪه سرفوئي مف	چپ	چمپ
مست انگا بچ انا بامس ء ٿنگ ڪنگ، بول خلنگ، تره، لائي	چمر	چمر
اسل بارن اسل، اسل متڪن اسل انا چوٽ	چمرو	چمرو
بارن آ زردلو يا ٿماٿر	چمري	چمري
لخ اٺي بينوڪ ء بلوچي سهت اس	چمڪلي	چمڪلي

معنہ	بلوچی	براہوئی
ڈیوا، ڈیو، بے شیشہ ئی آبتی، چراغ، خشت انا بھٹی نامول ء کشوک آلولہ	چمنی	چمنی
خاخر لگنگ نا گرج اکن پشن تیٹ چنکو چنکو پاٹ مچ کنگ، چنک	چمولی	چمولہ
مکر، فریب، دھوکہ، ہنر، وڑ، ٹل	چم	چم
پشم آن جوڑ مروک آ ہمولوت، ہرائی تچ وپین گرج انا گڑا شاعنگک	چنتہ	چنتہ
پاٹ ٹکر کروک آ جاگہ غان مچ کروک آ چنکا چنکا پاٹ انا تلینک آک	چنچک	چنچک
آحبت کن گڑاس مچ کنگ نا فکر، خیال، فکر، خوندی کنگ	چندر	چندر (chindr)
بھازی، زیادہ، کبھی	چندی	چندی
سرفنگ	چنڈغ	چنڈنگ
میش انا اسہ نسل اس ہرانا خفک گڑی وچنک مریرہ	چنڈی	چنڈی

معنہ	بلوچی	براہوئی
ٹکر، پش، چنک	چُنڈ	چُنڈ
گیاوان ناچک اس	چرڑ	چنرڑ
ہڑتوم آدوتا دل دست نا کچ	چنک	چنک
باٹی خلوک ء اسہ چنکو ساز اسے نا پن	چنگ	چنگ
سرک انا چار میکو بشخ	چوٹرا	چوٹرا
سرجم حوال	چوٹیں بند	چوٹ نا بند
اسہ میدانی ء چنکو چک اس	چوٹول	چوٹولی
گیسو	چوٹیل	چوٹیل
پازوار، لتر	چوٹ	چوٹ
سدھانا چپ، چوٹ چوٹ، بے کسر	چوٹ	چوٹ
عادت، حسلت، خو	چوچ	چوچ
ککڑ نا چوری تے توار کنگ	چورچور	چورچور
ککڑ نا چوری	چوری	چوری

معنہ	بلوچی	براہوئی
<p>چدا یا بیڈی گوازی کنگ وخت آ گوازی نیام اٹ چدا یا بیڈی تے بے کنگ آن ہر فنگ، (یعنی کل ۽ چدا یا بیڈی تے تین کن دنگ)</p>	<p>چور</p>	<p>چور</p>
<p>درخت اسے نالڑ آن پوسکن خن پٹوک آپن، صندوق یا دروازہ اسے ناکلف ۽ بیدس چابی آن پرغنگ</p>	<p>چوڑ</p>	<p>چوڑ</p>
<p>شرٹ اٹی باتنگ، ختم کنگ، بر باد کنگ</p>	<p>چوف</p>	<p>چوف</p>
<p>گلی با</p>	<p>چوکاٹ</p>	<p>چوکاٹ</p>
<p>بک، دروت، پک</p>	<p>چوک</p>	<p>چوک</p>
<p>دخ اس، شہادت و بھلا ہوراٹ اخس کہ ہر فنگ مرے ہمو کچ، ناس انا چونڈی</p>	<p>چونڈی</p>	<p>چونڈی</p>

معنہ	بلوچی	براہوئی
گڈگچین، جتا، چانٹی، گچین کنگ، برنگ، انتخاب	چُونڈ	چُونڈ
مال و ساہدار ناخوافنگ جہہ، چراگاہ	چونڈ	چونڈ
فصل ء لاش کنگ آن پد ہم غریب مخلوق پٹ سٹ کرسا تین کن گڑانا گڑاس مچ کے	چُوڑو	چُونڑو
چنکا تیز	چُونگ	چُونگ
گڑس، مڑدار ء گڑاسے ٹی دو خلنگ، مڑدار خور	چوہڑا	چوہڑا
بزگل ء ہکلنگ ناوخت آتوار خلنگ، کچ کنگ	چے	چے
خراس ء ہے ہے کنگ، خراس ء ہکلنگ	چی چی	چی چی
پڑہ غاتا گو فنگ، گواپ	چیک	چیک

معنه	بلوچی	براهوئی
آلوان، بیرہ پمبہ غان جوڑ مروک آ تچ، تچ یا گدانا اسہ وڑ اس، اسہ اڑزان ء تچ اس	چیٹ	چیٹ
گون انا چوڈی، مش انا اسہ دوائی اسے ناپن	چچار	چچار
چرخ کنگ، کوسی کنگ، ٹا پرینگ، خوش وگل بال متنگ	چچلو	چچلو
خوچ کنگ، فضول خرچی	چچی پلی	چچی پلی
زی پہ زی آ تخنگ، یاتگیری نانشان، پیدوار، پاش، ظاہر	چیدگ	چیدہ
ریڑ ریڑ، ٹکر ٹکر، پش پش، کپ کپ	چیر چیر	چیر چیر
چتر، تدا، ہنکین، کونٹ	چیر گچ	چیر گچ
تڑنگ، کپ کنگ، اڑہ کنگ	چیرغ	چیرنگ
مرغن متنگ، کاریم اس غنجل متنگ، کاریم نایسر متنگ ناپن ء ہلپنگ	چیر کنگ	چیر کنگ

معنه	بلوچي	براهوئي
چير گن، پينگن، ليس دار	چير	چير
دُون يا جوانا سفائي	چير	چير
كاشم الار يا پيش انا درخت انا پن آتيان جوڑ مروك آچٽ، وانڙ، كٽ انا گفوك آچٽ	چيلڪ	چيلڪ
گروك ناروشنائي	چيلڪ	چيلڪ
بادشاهي آتام، اميري آ دعوت	چين جوش	چين جوش
زور آن هوغنگ، واتوڙ، پٽنگ	چيهانٽ	چيهانٽ

ح

معنہ	بلوچی	براہوئی
تیوی خبر، پوروداستان، چوٹ نابند آن	حال حوال	حال حوال
بوز پدام، بوز گارو، تنگ انگا جہہ اٹی دم کٹنگ	جس	جس
کوٹک، بے باوہ، ناجائز اولیاد	حرامی	حرامی
رضا پہ رضا، بے سوب، خوانخواہ، اجائی، ہرو برو، سسٹی	حق و ناحق	حق و ناحق
بہانہ، وڑانا وڑا سے اٹ	حیلہ	حیلہ

خ

معنہ	بلوچی	براہوئی
کاغزو، اسہ مون و ہشارء چک اس	خانو	خانو
ضدی، غصہ کروک آ، مقابلہ کروک آ	خار باز	خار باز
غصہ	خار	خار
کچی، کچی، کچی	خازگی	خازگی
کچٹ، کچٹ، کچٹ	خازگ	خازگ
لُوچ، لغڑ، بغیرا ڈوالاسو	آزگ	خازہ
زریفہ نا ایلم	خاسپر	خاسپر
ٹک، نشان، ٹک و نگار مون آ ٹک بنگ، سیلہ ٹی ٹلنگ آن پداوڑا سرمہ شاغنگ، خرن اونشان اس جوڑکننگ	خال	خال

معنہ	بلوچی	براہوئی
ناپختہ، خامہ لوڑ، کچہ، بسنگ آن مُست	خامہ	خامہ
بلوچستان نابادشاہ	خان کلات	خان کلات
کونج، اسہ بالی ء چک اس	خانخور	خانخور
گچین آنسل، شریف، ماخول	خانوادہ	خانوادہ
اُرانا وسم منگ، آسودہ منگ، نیک دعاکنگ	خانہ آباد	خانہ آباد
جتاجتا، اسٹ اسٹ	خانہ خانہ	خانہ خانہ
اُرانا برباد منگ، بنگو پینگ منگ، پی نسخان منگ، ڈز	خانہ خراب	خانہ خراب
اُرانا باتیک، خاندان، باتی	خاہوت	خاہوت
ہمو پیرانگا نرینہ نیڑی ہرانا پائی دنان مَف، بے دنان	خُپ	خُپ
پوسکن ورنامنگ، پوسکن ریش بروت کنگ، بالغ منگ (نرینہ)	خت بروت	خت بروت

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہلی یا اولاخ اسے نانت آتوار	خرپ	خرپ
ڈغارِ ختنگ	ختگ	ختنگ
خازگ، کچٹ، خچٹ	خت	خت
مڑدار خوارِ چک اس سے ناپن	خٹونک	خٹونک / پی خٹونک
خازگی، خت، کچٹ	خچٹ	خچٹ
بیش اس ہلی اسے آن آلینگے، ہمو کرہ خچر پاننگک	خچر	خچر
نابود، بودلا، خدِ گڑ	خچل	خچل
نابود، خچل، بودلا	خچو	خچو
سٹی ءِ گپ کننگ، بے مسخت	خدائی	خدائی / خود ہی
بارن آسو۔ لاندی	خدیت	خدیت
زوراک، طاقتور، جبر کروک آ	خزانٹ	خزانٹ
ہمو بھلا چٹ کہ تو لوک جہہ غان برے	خرپٹ	خرپٹ

معنہ	بلوچی	براہوئی
مومن انکا توت، توت سیاہ، شاہ توت	خرتوت	خرتوت
اسہ ناجوڑی اس، دین، کالی کھانسی	کرٹھٹ	خرٹٹ
خرودنا اسہ وڑ اس	خرخرود	خرخرود
بلغمی آگٹ انا توار، خاچنگ و سکرات نا وخت آسائیں ہلنگ نا توار، ساہ کنڈن	خرخر	خرخر
جھیرہ کنگ، جنگ کنگ نا بہانہ اس ودی کنگ، روادار مفتنگ	خرخشگ	خرخشگ
بے عقل، چنگ سر، ترندتب	خردماغ	خردماغ
پُر انکاٹخ اٹ خرخرنا توار	خورخور	خرکاو
خیں و پین آ رنگ آ تا اوری	کرچی	خرمشی
زیر زمین خولم تے خوندی کنگ نا جہہ، غلہ نا اسٹاک	گرم	خُرم
ناپ تول نا اسہ کچ اس، چار گوالہ نا کچ، سدسیر	خروار	خروار

معنه	بلوچي	براهوئي
بھلا بوٽ، فوجي آبوٽ، گوٽ	خروٽ	خروٽ
شيلانچ ۽ چنڪ چنڪ گول ڪنگ ٻارنگ	خروڊ	خروڊ
اصلي آڏواناسي	خريش	خريش
شابت، تالان، غلانيچ	ڪرٽل	ڪرٽل
بھي نادمون ايمون آن لرونج لوت آڪ هراڻي سفر ڪن توشه ياپين گرج انا گراشاره	خوجين	خوجين
آهن ناتار آن جوڙ مروڪ آ چھڙي، بينئر	گردم	خردم
ديو، بلا، هوڪم، خنزير، هولن، دبه دنگ	خرس	خرس
بودلا، بے وقوف، سادھ	خرو	خروگو
خن تا دير، دتر نا خرينڪ هو غفنگ، بھاز ظلم ڪنگ	خوينڪ	خوينڪ
خنز متگار، نوڪر	خزم	خزم

معنہ	بلوچی	براہوئی
کم بہا، کم قیمت، اڑزان، معمولی	کسیس	خسیس
ہمو حلال آساہدار ہرانا گند آتے کشر، سوکا غا ساہدار، مستی آن بشت، غزو	نحسی	نحسی
بارانی ڈغار، ہرا کہ بیرہ پرو برسات نا دیر آوسم مرے	ہشکاوگ	خشکاوہ
شام انا نماز آن پد	نفتن	نفتن
یلہ، ختم، چٹنگ، ایسر	ہلاس	خلاص
ہچ انا بدن آلچوک آجو جک	خلخت	خلخت
مچی، بھازی، مخلوق، غومب	خلقت	خلقت
کچک نا کتری نا خلونزنگ	کلونزنگ	خلونزنگ
ساہدار اس اگہ رتخے تو اونا رتخم آک اونا پٹ آتیا بارر	خلیڑک	خلیڑک
چیتا، شیر انا نمونہ ءنہار ءساہدار اس	خلپیا	خلیغا
نیم کش، نشہ نا حالت اٹ خن تا خیسنی	خمار	خمار

معنه	بلوچي	براهوئي
بغل، بانگر	نمب	نمب
شرفمند آزرينه، جناب، كماش، وارث	واجه	خواجه
لپڙ، خارش، جان پتي پتي مننگ	خوارشت	خوارشت
خز مننگاري، چو بار كشي، محنت مزدوري	خواري	خواري
در پدر، بد حال، جنجال	خوار	خوار
منّت، زاري، خواهنگ، سوال كننگ	خواست	خواست
خوانوك آ بندغ	واننده	خواننده
همونرينه هراڻي نرينه ئي مف، نامرڊ	خوجه	خوجه
پليهي، كس ۽ منپروك آ، تينا فيصله تينٽ كروك آ، گمراه	خودسر	خودسر
مش و پاٽ كنوك ۽ ڏغارنا جو جڪ اس	خورگ	خوره
هڙ خواهي، فاتحه خواني	خوشامدي	خوشامدي
شهيدنا متضاد، پوك، همون خون هرا نا ناچ ۽ ايو ز اس مف	خوك / هوك	خوك / هوك

معنہ	بلوچی	براہوئی
اُسْت و جغر، پڈانا تہہ نا اُزبہ غاک	خونخو	خونخو
ہتیکو، خیال کنگ، پام کنگ، گڑاس امانت تخنگ، محفوظ	خوندی	خوندی
مزرہ، تام، چس، لذت	خوند	خوند
عادت، طب، چوچ	خُو	خُو
پلسی کنگ، خیر کنگ، راضی منگ، جنگ آن دُ و کشنگ، خوش منگ	خیر کنگ	خیر کنگ
کوپہ عاشاغوک آپچ (شال آن چنگ)	خیری	خیری
غیر آباد، پٹ پوٹو، میدان۔ گیاوان	خیر	خیر
زئی، ٹبر، خاہوت، قوم اسے نا شر وال، ٹگر	خیل	خیل
دم کشتہ منگ نا وخت آ سینہ غان بروک آتوار	کینزنگ	کینزنگ

د

معنہ	بلوچی	براہوئی
اسہ دوائی سے ناپین	دار پیچ	دار پیچ
گرم مصالحہ	دار چینی	دار چینی
درمان، دوائی	دارو	دارو
منہ، خاخری، ارغ، بسوک آجاگہ	دالان	دالان
مش انا دامن، وادی، ارامش انا نیام اٹ وسمی	دامان	دامان
پلو، گٹ، جولی	دامن	دامن
خولم ناغلہ غاتے کڑ چوٹی بسنگ	دانکو	دانکو
مقدمہ کروک آ، مدعی	داواگر	داواگر

معنه	بلوچي	براهوئي
مقدمه، شره	داوا	داوا
لچخي آ ديوال ۽ لچخ اٺ بُو ز کنگ، داو خلنگ	داو	داو
نرس	دائي	دائي
زور، طاقت و قوت نا استعمال، زور اڪي، ظلم	دب گوس	دب گوس
دارو درمان، پکي، سستي، اُست خل،) چکلو پکي نا چنڊي اس چکلو پچ اسے آ تفنگ دير ائي پالنگ چنا نا بائي تنگ (پک	دپجھ	دنجھ ادپجھ
زور، طاقت، دب گوس	دب	دب
پانڊ، مش انا بھلو نکر اس	دپر	دپر
بوچ انا ڏير، کچر انا ڏير، کوڙا کرکٽ	دپ	دپ
چناتا گوازي کروک آ، بُت	دُتنگ	دُتنگ

معنہ	بلوچی	براہوئی
زار آن پُر ءاسہ مندر ءُ بوج اس	دتورہ	دُتورا
بلا، دیو، ہمو بلا کہ اوتنے بندغ یا ساہدار ناوڑاٹ کنگ کیک، (2) نابود، بودلا	دَت	دَت
لل ل، دوی نا بلل متگ، چچ کنگ، جوان ہیٹ کنگ کپنگ	دَد	دَد
گلی گلی کروک، پنڈوک	درپہ در	درپہ در
جان جوڑی، صحت یاب	دُراح	دُراخ جوڑ
مستری (کارپینٹر) پاٹ انا کاریم کروکامستری	دارکار	دراکانڈ
ٹکور، بدن نا خلش دڑد ءِ مُر کنگ کن مش ہس یا ریک آتے نمب کنگ اوفتے باسنگ و اودے چچ اسے آ تفنگ دڑد کروک آ جاگہ غاتخنگ، اسہ درمان اس	دراکولہ	دراکولہ
ملاقات نا ہند جاگہ	درائی	درائی

معنہ	بلوچی	براہوئی
اقرار، قول، کلمہ	دراہی	دراہی
رہب، ہلمہ، دُومینگنگ	درہڑ	درہڑ
کاشم نا وڑاٹ اسہ بوج اس، ہراکہ کاشم آن چنک مریک	درب	درب
نت تا توار، گڑاس تمنگ نا توار	درپ	درپ
مرواری	دردانگ	دردانہ
غنخوار، دستخواہ، غم کنوک آ	دردخور	دردخور
تل، شخ، درغ، شم	درز	درز
تیوی، تمام، مچ آ، سلامت، دُراخ	درست	درست
عیان، ظاہر، پاش، حقیقت	درشان	درشان
بھلاسیلہ، چوٹ مونوک آ کنڈی	درپش	درشپ
شم، تل، درز، کڑک	درغ ادرگ	درغ
کارآمد، کاریم اٹ بروک آ	درکار	درکار
پٹ پول، معلومدار، پہہ مننگ، چاہنگ	درک	دَرک

معنہ	بلوچی	براہوئی
جُپ اس خَلنگ، ڈرک، سِٹنگ	درک	دِرک
پنڈوک، گلی گلی کروک چخیر، درپہ در، درگا ہو	درگائی	درگائی
وخت، زمان، گیری، وخت پاس، دوران	درگت	درگت
بے گواہ، گم گار، کورگم	درگور	درگور
دروازہ، گلی با، چوکاٹ	درگہ	درگہ
دارو درمان نا جہہ، میڈیکل اسٹور، چامپ	درمان جا	درمان جا
دارو، علاج	درمان	درمان
تو فک ناتوار	درمب	درمب
چنانا لُخ اٹی تفوک آ خوار تا کنڈی، گٹی، اوغانی زبان اٹ غاڑگی	درمب	درمب
لڑونج، درنجنگ	درنج	درنج

معنہ	بلوچی	براہوئی
چنکا چنانا آرام نا جاگہ	درنگی	دُرنگی
کرود، گھر	درنگ	دَرنگ
بک، پک، چوک، بوسہ	دُروت	دُروت
شکل، چہرہ، ڈیک، مٹ، ہدور	دروشم	دروشم
نشان، مال و ساہدار تا خف تیان چنکو ٹکراس تڑرہ، تاکہ نشانی مرے، پیدوار مرے، ساہدار ناگم منگ نا پد پٹنگ اٹی آسانی مرے، (دروش کنگ نشانی کنگ)	دروش	دروش
دروغ تڑ، دروغ ۽ بند تروک آ	دروگ بر	دروغ بر
سوغند، قسم، خدا نا پن اٹ	دروہی	دروہی
دھوکہ، دغا، فریب	درو	درو
دریا	دریاب	دریاب / دریاو
بھلا اُست والا، سگ انا خواجہ، مزہ جغر، شاہ یار	دریادل	دریادل

معنہ	بلوچی	براہوئی
کبین ءِ کُڑا سے ناتمنگ ناتوار	دریپ	دریپ
شور، توار توار، جنگ، دچر	دریسو	دریسو
حجامت، پڑہ یا پیشکو آتے پد آن قینچی کننگ، حجامت کننگ	دریش	دریش
تو فک ناتوار	دریمب	دریمب
ہترم کننگ، خلیس، ابجنگ، مامیز	دریہو	دریہو
خف انا کڑی، کانٹا	دُر	دُر
غم شریک، غم اٹی اوار مروک، دوستخواہ	دردخور	دُردخور
بامس اسکان مننگ، بیزار مننگ	دردی	دُردی
ڈکھ، غم، آزار، دُرد	دُرد	دُرد
نہار یا مست انگا اولاخ تینانت تے ترند آن ڈغار اٹی خلے، ڈغار ءِ تینانت تے ٹی بھس کے	دُرو	دُرو

معنه	بلوچي	براهوئي
پنچ سير	دڙي	دڙي
چنڪا چنڪا نا دو تے تفوڪ آ پتن آ پنچ، دست بند، پتن بند	دز بند	دز بند
رو مال، دس پاڪ، دز مال	دز پاڪ	دز پاڪ
قيد، گرفتار	دز گير	دز گير
وضو، چار اندام	دز نماز	دز نماز
برام نا اوليڪو شام انا شادڪامي	دُزي هنام	دُزي هنام
ٺيڪ، دوزي اٺ مال مڏي يا جائيداد ۽ پريفوڪ آ	دز	دُز
دشمن، بد خواه	دڙمن	دُڙمن
چڏا گوازي ٿي اڳهه کس با ايتي تو ايلو ڪٽوڪ آ گوازي گر گوازي ۽ بر جاتخنڪ کن با تروڪ آ ۽ منہ دانہ چڏا نا ايتڪ	دست خوش	دس خوش
ارغ کن زائيفه نا ايرٿه، زئيفه کن ارغ نا ايرٿه	دُس پنچ	دُس پنچ

معنہ	بلوچی	براہوئی
کمکار، مدتگار، ہم کو پہ، بڑائی تنگ	دست راست	دست راست
پگڑی، پاگ، عزت، آبرو	دستار	دستار
ہمو ہچ ہرانا چند انا رنگ پین مرے، نت آتے رنگ پین وڑ مرے	دستل	دستل
گلو آن چنک، پوشکن ء بڈی ء ول اس، ہرانا زباد بخنی گچین ء	دستبو	دستبو
دوٹی بینوک آزیور، سہت	دستونک	دستونک
ہمو بندل یا تہی ہرا کہ مٹ انا پر آ مرے، پھل انا دستی	دستی	دستی
سانگی گری ٹی مار مسٹر ناتین پہ تینی رشتہ ناپن	دشتار	دشتار
بیاوان، ویران، ڈن، گیاوان	دشت	دشت
ٹھپ کنگ، دے کنگ	دکھ	دک
سیلہ ناٹنگ	دک	دک

معنہ	بلوچی	براہوئی
اسہ ناجوڑی اس	دک	دِک
پٹی، بچ، ڈوبر، کوپہ غان شیف	دل بند	دِل بند
اُسٹ ترخ کروک آ، بے زاری	دل پٹ	دِل پٹ
است ہسونی، بیزار منگ	دل ترک	دِل ترک
است جمی، تسلی، ہیج کامی	دل جمی	دِل جمی
تسلی، بے پرواہ، اسبکام	دل جم	دِل جم
بھلا است والا، مزہ است، بہادر	دلاور	دِلاور
مکار، لُچ، ٹھگ، بڑوا	دلار	دِلار
سوداء بسفوک آ، واپار کروک آ	دلال	دِلال
مٹھ، دیرتخ کروک آ	دلّا	دِلّا
ترند وشتاب آہلی	دلدل	دِلدل
خف انا، موخلکن آ چنڈ ہراٹی نیاڑیک کڑی، کانشایا درشاغرہ	دُک	دِک
نیم پست نانا جوڑی	دلوتی	دِلوتی

معنہ	بلوچی	براہوئی
دِلا غا چٹک، دیرنخ کروک آ مش انا رزان	دَلَو	دَلَو
ٹگ، خطا تروک، باانا کچک، دلار	دَلَا	دَلَّہ
زوت، چٹک، فوراً، پئوسٹ	دم دتی	دم دتی
ہروخت، مدام، سانده، ہمیشہ، سدائی	دم دم	دم دم
باشادہی، شان شوکت	دم دمہ	دم دمہ
بھلا دھول	دمامہ	دمامہ
یک تارہ، اسہ سازا سے ناپن	دمبورہ	دمبورہ
مش انا ڈیر (آثار قدیمہ)	دنب	دمب / دنب
منہ دے انا عیش، مچی مڑگسائی، اتر	دمچر	دمچر
بوز پدام، بوزگارو، ہب ساہی	دمگیر	دمگیر
اُستا کارتتا خاخرء ہف کروک آ ازباب	دموک	دموک
بااناسی دنان، دنتان	دنتان	دنان / دنتان

معنہ	بلوچی	براہوئی
لوڑ، گوتلو، مُج	دنز	دنز
پڑور، ہولن، پہلوان	دنگ	دنگ
حد، سیم، ڈغار نالٹ، ہد و اویل، سرحد، سرلٹ	دنگ	دنگ
سخت ترند آن کس اسے پنچہ اس دہہ کننگ، چابوڑ، شامات	دودست	دودست
الزام، تہمت، بدنام کننگ، ٹک کننگ	دوبہ	دوبہ
زالبول آتار اتا کی آگد، دوپٹی گدان	دوپٹ	دوپٹ
ہیٹ میٹل یا پین حلال ءسہدار اسے نا سل ء کشنگ نا وخت آسل سواتون اوار مرے	دوپوستگ	دوپوستہ
اراتل	دوتل	دوتل
چاپ کننگ نا اسہ وڑ اس، خوشی و شادکامی	دوچاپی	دوچاپی

معنہ	بلوچی	براہوئی
رسم رواج، راج اسے ناتوٹا بش ناوڑو ڈول	دودر بید	دودر بید
اِراسال ناساہدار یا اولاخ، ہمو حلال آ ساہدار ہرا کہ عنیدی یا خیرت منگ کے	دودنتانی	دودنتانی
ملا ناتروک آہموتا ویت ہرادے ناجوڑ ہشے تینے گندایتے	دودنی	دودی
کم نسل، بے نکاح، کوٹک، مال و ساہدار تینا نسل ء بدل کے پین نسل انا زنک اتے	دورگ	دورغہ
ہموساہدار کہ اراوار ہینگے	دوزنک	دوزنک
بلوچی کشیدہ سے ناپن	دوسوتی	دوسوتی
غلیل نادستہ، دوخ، ہمو ازباب ہراٹ ڈنگر پت ہر فنگے، بیانو	دوشاخ	دوشاخ
یک شنبے آن پدانادے	دوشنبے	دوشنبے

معنہ	بلوچی	براہوئی
نحسی آن خریش جوڑکننگ وخت آنحسی ء لارتنگک، ہرتم سی ہورکیک تو اونا ہورء شیف شاغنگ	دوغ	دوغ
ہیٹ یا میٹ ء کرغوک آقینچی	دوکارچ	دوکارچ
تو فک نا اسہ وڑ اس، کارتوس والا تو فک، ہمو تو فک ہرانا رائل مریر	دونالی	دونلی
کیلشیم ناکمتی ناسوب آن پڈ پر آ نیاڑی ناسور ء گڑ اس اسے کن است کشتے	دہروڑ	دہروڑ
دہمیکو، نواٹی اسٹ پین، 10 می	دہمی	دہمی
مستونگ و قلات اٹی رہنگوک اسہ ٹبر اسے ناپن	دہوار	دہوار
دھمکی، غورانٹ، ہکل	دھڑکو	دھڑکو
گورخلنگ، مرننگ	دکہ	دھکہ
مزدوری، اسہ دے ناپگار	دیاڑی	دیاڑی

معنہ	بلوچی	براہوئی
برامی آ مسٹرے ہرا تم اونا باوہ لمہ نا ارا غامنہ دے کن سر کیرہ، ہمو سر کنگ دیدنی پاننگ	دیدنی	دیدنی
دف، ڈمبکی	دیگ	دیرہ
ہمو ہیٹ، میٹل یا ڈگی ہرا پین کس اسے آن (امانت) ہلنگے	دیڑو	دیڑو
دیگ ء بیٹ کروک آ جاگہ، باورچی خانہ، چل	دیگدان	دیگدان
بیگہ، شام انا آذان آن مست، عصر	دیگر	دیگر
میش یا پین گڑاتے اسہ جاگہ غا کوڑ کننگ، اسہ جاگہ غا مچ کننگ، ڈیمبری کننگ	ڈیمب	دیمب / ڈیمبری
دیوار	دیوال	دیوال
مجلس، کچاری، خانکی فیصلہ غاتے کننگ کن جرگہ اڈتنگ، میروسر دار آ تا جرگہ	دیوان	دیوان

ڈ

معنہ	بلوچی	براہوئی
برامی ناچ، پوشاک ایلوگر ج انا گڑاک	ڈاج	ڈاج
مادہ غاچ	ڈاچی	ڈاچی
بن پیرہ	ڈاڈا	ڈاڈا
اسہ رزان اسے ناپن	ڈاکو	ڈاکو
وبا، مال وساہد رتا تیوی ناجوڑی	ڈاکی	ڈاکی
میدان، ریگستان، صحرا	ڈاک	ڈاک
کلف، متکن آچ، بور بور	ڈال	ڈال
برنج عودیرائی لار تنگ، بت، شیربٹ، نت انا ڈال، کاج	ڈال	ڈال

معنہ	بلوچی	براہوئی
لُک ہرا کہ نزل دخل اتون اوار مرسا سُرک جوڑ کنگ ات کاریم برے	ڈامبر	ڈامبر
تخ اناسوب آن لڑنگ، پرپرنگ	ڈانگرگ	ڈانگرنگ
کڑچو آن بھاز بھلسن، ہرائی دانکو کنگ آن بیدس گڑانا شیرہ یا الارلار ایتر	ڈانگی	ڈانگی
ٹپال، گرو، وار، باری، اسٹ آن زیات چکر آتیاں اسٹ	ڈائی	ڈائی
چیٹی، ویل، جنجال، مصیبت، ٹگ	ڈبر	ڈبر
ناس انا ڈبی، چنکا ڈبا	ڈبئی	ڈبئی
ڈبا، ڈبی	ڈبو	ڈبو
چک ہلنگ ناسہ وڑ ڈول اس	ڈب	ڈب
دیرائی اودیم، دے انا کیہلنگ، چرت اسے ٹی گم گار	ڈب	ڈب
ڈپو دنانی، بھلا دنان، پتن دنانی	ڈپی دنان	ڈپی دنان

معنه	بلوچي	براهوئي
رمسى، باري، کوڈختوک، ازباب اس	ڈپهي	ڈپي
میش انابٹ	ڈپ	ڈپ
خشک، بارن، سل، خواه، زک، هيزک سل انا چوٹ تخ انا سوب آن سخت مروک آوڑ	ڈورگ	ڈورینگ
سل انا بارنگ، خشک متنگ، تخ انا سوب آن گڑاتا تفنگ	ڈور	ڈور
ارغ ع ڈ ڈ بسنگ ناسه وڑ اس	ڈوکی	ڈوکی
شتي، هولن آ ارغ، هراکه خاخرناشت انې بسنگے	ڈوی	ڈوی
مزہ پڈ	ڈوی	ڈوی
اٹ سجا، بڑ، سخت	ڈو	ڈو
بھلا پڈ، مزہ پڈ	ڈو	ڈو
بھلا پرت، تیز	ڈرت	ڈرت

معنہ	بلوچی	براہوئی
میش تے خوافنگ یا دیر کفنگ ناوخت آتوار کنگ یا جلنگ	ڈرے	ڈرہ
شغان، پیغور، ملنڈ، ٹاٹولی، ہوڑو	ڈری	ڈری
نسخان، سم ناتوار، تاوان	ڈز	ڈز
ڈس و نشان	ڈس	ڈس
زمین، ملک	ڈغار / ڈگار	ڈغار
کاختی، قحط، خشک سالی، بے برساتی	ڈکال	ڈکال
پڈ خراب مننگ، بد ہضمی، ناجوڑی	ڈکلگ	ڈکلینگ
اندر، اودیم، رُپوش	ڈکوک	ڈکوک
اندر، اودیم، فرار	ڈکوک	ڈکوک
غم و جنجال	ڈکھ ویل	ڈکھ ویل
خوارزار، فریشان، ڈکھ آتا گواچی	ڈکھیا	ڈکھیا
ڈکُر	ڈک	ڈک

معنہ	بلوچی	براہوئی
ساہدار یا اولاخ اس کس انا فصل آن کنے، تو فصل خواجہ ہمو ساہدار ء بیدس از فنگ آن تورک، ساہدار تے بندی کیک، اندر کیک، ڈکک	ڈک	ڈک
مادہ غاخراس	ڈگتو	ڈگئی
چنکا لوٹا، مگ	ڈٹو	ڈٹو
بھلن، زنڈ، ڈلگ	ڈلہ	ڈلہ
مزہ خن، بھلاخن	ڈلگ چم	ڈلہ / ڈلگ خن
غلہ ناکپ کپ متنگ، ڈلہ ڈلہ، کپ کپ	ڈلیدہ	ڈلیدہ
کشت و کشار اٹی کاریم اٹ بروک ء وادانی اس، ہرا کہ بیل انا وڑ اٹی ء، ڈغار نالٹ، کڑدہ یا چری تے جوڑ کنگ کن کاریم اٹ بریک	ڈل	ڈل
وفد، گل، اوارچی	ڈل	ڈل

معنہ	بلوچی	براہوئی
دھول انا توار	ڈم ڈم	ڈم ڈم
پورنگ ، کھڈاسے ٹی مش شاغنگ ، ڈغارائی اودیم کننگ	ڈمب کننگ	ڈمب کننگ
لاغر آمیش	ڈم	ڈمب
گندہ ء حوال اسے نا شار ائی ہوکا مننگ ، بدنای ، ٹک مننگ	ڈنڈور	ڈنڈور
تاوان ، جرم ، چٹی ، نسخان	ڈنڈ	ڈنڈ
تاوان ، نسخان ، چٹی	ڈنڈ	ڈنڈ
کروو ، ہمو جاگہ ہراکان کسرمف	ڈنگا	ڈنگا
بارن آلڑ ، جامبرٹ	ڈنگر	ڈنگر
راہزن ، کسرنازی آلٹ پیل کروک آ	ڈنگ	ڈنگ
کچک آتا غونگ ، کچک آتا جاہو	ڈنگ	ڈنگ
منگی یادوشہ نا ڈنگ	ڈنگ	ڈنگ
گیواوان ، پیشن ، میدان	ڈن	ڈن

معنہ	بلوچی	براہوئی
پٹی، بچ، خیر	ڈوبر	ڈوبر
خاشخاش ناہورک انگا ڈوڈ، کوکنار	ڈوڈا	ڈوڈا
زرت نارغ	ڈوڈی	ڈوڈی
بارن آجل، ہموجل ہراٹی پرو برسات ناوخت آدیر برے	ڈور	ڈور
خل کاری کنگ، کس ۽ مرنگ، خلجو کنگ	ڈوک کنگ	ڈوک کنگ
اسہ ساہدار ایلو تون ٹکر لکنگ، برام نا وخت آ بادشاہ و برامی نا کاٹم تے اسہ ایلوٹی ڈوک خلنگ	ڈوک	ڈوک
سخت انگا پوڈ، پڑونک، ڈونک	ڈوک	ڈوک
نیاڑی تا اسہ سہت اس	ڈولن	ڈولن
مخ و لخ چوٹ منگ یا کنگ، ٹور تونگ، پیران سالی	ڈول	ڈول

معنه	بلوچي	براهوئي
وڙ، طريقه	ڏول	ڏول
اسه مون پيهن ٽڪي بالي ۽ جو جڪ اس	ڏومبو	ڏومبو
دهول خلوک، اُستاکار	ڏومب	ڏومب
کرگز	ڏونڊ خور	ڏونڊ خور
گندته، گند کروک، خازگی	ڏونڊو	ڏونڊی
گند کروک آجون	ڏونڊ	ڏونڊ
سخت انکا پوڏ، پڙونک، ڏوک	ڏونک	ڏونک
کتغ شاعموک ۽ رزان اس	ڏونگا	ڏونگا
ملا مت، قصور وار، میاری، جرم انا پک منگ	ڏوهدار / ڏوهی	ڏوهدار / ڏوهی
کس اسے نا کهنگ، ٿڻھی منگ یا جنگ انا اطلاع یا خبر	ڏاه	ڏه
چنکا نڙ، اسه ساز اسه ناپن	ڏهو	ڏهو
نپٽ، اگ، کيهر، بے رغام، پيهن خنی	ڏيٽ	ڏيٽ

معنہ	بلوچی	براہوئی
دسک اناکتک (Kutk)	ڈیری	ڈیری
جوهان، چیدہ، گنج، امبار، دُپ	ڈیر	ڈیر
ہم شکل، ہم دروشم، ہم دروش، اسہ وڑ	ڈیک	ڈیک
سرگشت کنگ ناوخت آبادشاہ ناکاٹم آ پیسہ غاتے پیری تنگ ناعمل	ڈیلا	ڈیلا
ہموچنا کہ قدائی بھلن مرے، بڑز بالاد	ڈیل	ڈیل
دھول انا توار، ڈم ڈم	ڈیمبگ	ڈیمبک
بھلا ہور، شست، پنڈی، انگھوٹا چاپ والا ہور	ڈیب	ڈیب
ٹک، بدنام، مخوئی	ڈینڈ	ڈینڈ
چراغ، بتی، چینی، ڈیو	ڈیوا	ڈیوا
وطن ڈغار، ہند	ڈیہہ	ڈیہہ

ذ

معنه	بلوچي	براهوئي
قوم، نسل، بن بنياد، زئي، طبر، خوم، طائفه، هڪر، ذاتي جندي	ذات	ذات

ر

معنه	بلوچي	براهوئي
قومي، وطني	راجي	راجي
معاشره، خلق، خاهوت	راج	راج
رُوڙ، شم، شگاف	راڙ	راڙ
حق پاروک آ، حقيقت پاروک	راست گو	راست گو
گواچني، جائي، واقعي	راست	راست
کيشيم ناکمتي ناسوب آن بندغ نامون آ بروک آمون انگالپ آک، پڊپر آ نياڙي نا هم کيشيم ناکمتي ناسوب آن مون تے رام آ تا گواچي مريک	رهيم	رام

معنہ	بلوچی	براہوئی
راگ، ناچ، بوگ شوگ	راند	راند
ڈنگ، ٹیک، داڑیل، کسراٹ لٹ پل کروک آ	راہرن	راہرن
راہنما، کسر نشان تروک آ، راہبر، کماش، مہبر، موکش، مہاڑو، لیڈر	راہشون	راہشون
بزغری	راہکی	راہکی
بزغر	راہک	راہک
رادہ متنگ، سرہلنگ، روانہ	راہی	راہی
سازاسے ناپین	رباب	رباب
سانگ خواہنگ کن مسٹر باوہ نا اراغا ہنوک آک مسٹرنا ربالہ پاننگرہ	ربالو	ربالہ
کچڑ، لچغ، مین	رب	ربڑ
کم عقل، بے سوب ہیت کنگ، آڑداوہ	ربودگ	رُودہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
خاخرنا توار، چراغ ناٹکی خلنگ	رپر	رپر
مصیبت، جنجال، ویل، غم، گڑوندہ	رپڑ	رپڑ
مچ، بھاز، بوندا، ڈیر، گنج، گیشتر، بھاز، الائین، کوڑ، ڈگ	رپ	رپ
ہچ انارخت	رہت	رخت
ہلی آسوار منگ کن نت تنخوک آ جاگہ	رکاب	زحیب
شوندار، ترقی، قد کشنگ، رفتار، ارتقاء	ردوم	ردوم
قطار، چڑ، لائن، ریسہ	رد	رد
غلط، بے کسر، بنگ	رد	رد
بے بوڑ آ میٹھ، میٹھ اناسہ نسل اس	رڈ	رڈھ
فریاد، پوہاڑ، چہانٹ	رڑ	رڑھ
اُرانا وادانیک، داقٹیٹی ٹی چادان پیالہ دیگ پلیٹ، تال تاس و پین چندی گڑاک اوارا، ٹرامبر و	رزان	رزان

معنہ	بلوچی	براہوئی
ساٹنگ بندی سے کن مسٹر باوہ غا بندغ راہی کنگ، ربالہ، ساٹنگ بندی کنگ، پڑزند شریک منگ ناخواست کنگ	رسال	رسال
ریشک کاٹھی، ریشک آن اسٹ، خازگی، نا بود، خچل	ریشکی	ریشکی
بوڈا نا خوائے، تپورک	ریشک	ریشک
فرمان بردار، تابعدار	رغام	رغام / رماغ
لانٹری، اسہ بوچ اس، ہرادے ہشنگ آن اونا ہسک کال جوڑ مریرہ، ہرا کہ سابون نا جاگہ غا چُچ سلنگ کن کاریم ایتک	رگت	رغت
تو فک، ڈاڈری، باپڑ	رُغدار	رُغدار
روتہ، بن، گنج، نسل، بیخ، بنیاد، پاڑ، ماس	رغ	رغ

معنہ	بلوچی	براہوئی
چالاک و ہوشیار آ نیاڑی، با انا گودی، شلافنہ	راکاز	رکانز/راکاز
پاریز، اگہ کس اسے ادرنگ خلیے یا بادلغام مرے تو او نا جوڑے منہ وخت اکن کوٹھی اسے ٹی کیرہ، گیشتر مخلوق نا ہن براوڑامفک۔ ہمو جاگہ ہرا کہ لس مخلوق کن شکارکنگ آ پابندی مرے	رکھ	رکھ
درپہ در، ٹا پرینگوک، گلی گلی کروک	رُلوک	رُلوک
لیپ آن تنک، بیرم ناوڑاس	رِٹی	رِٹی
رُرنگ، درپدر	رُل	رُل
اسہ ازباب اسے نا پن، ہرا کہ پسل نا خازگ ءِ خلنگ اٹ کاریم ایتے، ڈغار ءِ خلکن کروک آ ازباب	زمی	زمی
پال، فال، نجوم، نجومی رُل خلوک آ	رُل	رُل
ہلمہ، ددینلنگ	رُم ارمب	رُم ارمب

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہمونیاڑی اسہ چناس ودی کنگ آن پد پین چنا ودی کنگ کپ	رنٹ	رنٹ
پدمہ پد، اسہ ایلو نارنداٹ، پد ریسہ	رند پھ رند	رند پھ رند
دراکانڑ آتا از باب اس	رندہ / رندو	رندہ
نشان، پدر، گڈ، نسل، پیڑی	رند	رند
پشم آتے رنگ کروک آ	رنگ ریز	رنگ ریز
بے وس، لاچار، خازگی، نچل	رنگڑگ	رنگڑی
خواس جوڑ کنگ یعنی بسفنگ کن اوٹی نرمب و پوغ (مش و میدان ناتینٹ ردوک ء بوچ اسے) تے دیر اتون اوارخوٹی جگہ کیرہ شمارہ ہمو بوچ آک رنگی مریرہ، خوانا ہمودیر تے رنگی پارہ	رنگی	رنگی
وڑ، زیل وسم ہم رنگ اسہ وڑ	رنگ	رنگ
چالاک آنیاری، شلافتہ، رکانز، بانا گودی	رن	رن

معنہ	بلوچی	براہوئی
مون پہ مون، رو بہ رو	روءِ راست	روآنراست
بیخ، پاڑ، گنج	روتگ	روتہ
روتک، روتینک ناخُل	روت	روتینک
رمضان ناٹو	روچگ	روچہ
ڈگی ناچوری، بارو	روڑ	روڑ
روشنائی، سفا، اسپیدہ رنگ، گربام	روژنائی	روشنائی
مش اٹی ردوک ءدارو سے ناپن	رُوش	رُوش
ہلال آساہد ارناوگار	رومست	رومُست
مون مقابل، بے آسرا، ٹک پانگ، جرات	ریملاس	روملاست
کمزور، نزور، لاغر، کم لائق، نابود، بے وس، لاچار، غریب	ریچو	رُونچو
بھلات، گورتچ، ہیروف	رہو	روہو

معنہ	بلوچی	براہوئی
تب، مون، ٹڑ، نفسیات	رُو	رُو
پچُ انا ہشکن مرغن آ ٹکر	رِیٹ	رِیٹ
ہولن آچٹ	ریز	ریز
پچُ پچ، تاب ہلوک، وٹ تروک	ریسوخو	ریسوخو
پچُ و تاب، ول وُو	ریس	ریس
ٹھپ	ریش	ریش
ریلوے	ریلوائی	ریلوائی
شہ یار، سنگت، شاہ خرچ	ریشا	ریشا / ریشا
خن نا چچر، پیف	رینگ	رینہ

ز

معنہ	بلوچی	براہوئی
اسہ پوشکن ء مسالہ اس، ٹھپ ء جوڑ کننگ نادوائی اس	زارچوبگ	زارچوبہ
منت، لیلوا، دوتفوک منت کننگ	زاری	زاری
سفا غا غلہ غاتا کوڑی	زاغ	زاغ
چنانیاڑی، زاکار	زالبول	زالبول
نیاڑی تا بھازی، نیاڑی تا گل	زاکار	زاکار
پدین ء بوج اس ہرا کہ مش تا تلارائی مریک	زامر	زامر
ہچ انازان تے تفوک آچٹ	زان بند	زان بند

معنہ	بلوچی	براہوئی
گور پہ گور تو لنگ، مون پہ مون تو لنگ	زان پہ زان	زان پہ زان
گوڈ آن بڑزا سغز نا ہڈ آن شیف انا بشخ	زان	زان
خوشبو، گچین گند	زباد	زباد
قول کنگ، اقرار کنگ، وعدہ کنگ	زبان دیگ	زبان تنگ
جوان، آب، شر، گچین	زبر	زبر
زفت، ہمو گڑا کہ آ باٹی کنگ آن غلیشیہ	زبر	زبر
خمار، نیم بے ہوشی، ناتا، ناتب	زبون	زبون
ہمو ہور ہرائی چلو شاغرہ	زری	زرتا بانگ
خاخرنا ہواڑ، ترند آ خاخر، خاخرنا جلشکہ	زراب	زراب
دتر پوشوک، دیرانا پوجو جک اس	زراگ	زراغ
سرکک نا خواہے، بیدہ	زرتول	زرتول
اسہ فصل اس، جوار	زرت	زرت
وڈوف، اُسٹ خلی، سونف	زروش	زرخوش

معنہ	بلوچی	براہوئی
پوشکن آژردوئی، اسہ ناجوڑی اس	زردگوش	زردگوش
شاہ خٹوچ، پیسہ ۽ دیر آنبار خٹوچ کروک آ، شاہ یار	زرزوال	زرزوال
کلدار، پیسہ، رقم، جائیداد	زر	زر
پوشکن رنگ اناخرین ۽ دارواسے ناپن	زڑاچ	زڑاچ
خوبانی	زردآلو	زردآلو
سویل، پن زرنامد، پن زر، پن رتچ	زردچلہ	زردچلہ
جغرنا ناجوڑی	زردوئی	زردوئی
خن تادیدہ غاتا سرنگ، خن تا پر پٹہ	زڑگ	زڑنگ
شمشیر، تلوار	زحم	زغم
زک اناچ، پوش	زک جال	زک جل
ازگار آ مسلمان تاتینا مال انا چلمیکو بشخ ۽ نیزگار آ مسلمان مخلوق اٹ بشنگ، اسلام ناچار میکوشرت	زکات	زکات / زخات

معنه	بلوچي	براهوئي
سورانا سل آن جوڑ مروک آ، هراڻي خرليش شاغره	زڪ	زڪ
تازه، ورنه، جوان، شباب، تريل	زگر	زگر
نياڙي تاسه سهت اس	زلفي	زلفي
سازو زميل ناتوار	زمبار	زمبار
کسر نازي آ تولنگ کس انا انتظار ء کننگ، جو جو رکشنگ، ماخول تولنگ، نتيا تولنگ	زُمبرينگ	زُمبرينگ
زنجير	زمريل	زمريه
ڏغارائي گم منگ، گدر منگ، گار منگ	زمن	زمن
زمي چنڊ، زلزله	زمين جمب	زمي جم
زلزله، زمي جم	زمي چنڊ	زمي چنڊ
زميفه نا فرماندار، زميفه نا هيت اڻ هنوک آ، زميفه نا غلام	زن مرید	زن مرید

معنہ	بلوچی	براہوئی
گریبان	زنچک	زنچک ازنچک
بش توش ، ہلش توش ، سیالداری	زندومرگ	زندومرک
قیدخانہ، جیل	زندان	زندان
گوڈ آتیا تولنگ	زُندگ	زُندنگ
ڈلہ، پزور، بھلن	زنڈ	زنڈ
ساہدارتاہینگ یا ہینگ نامد	زنک	زنک
کاڈی	زنوک	زنو
زریفہ، نیاڑی	زن	زن
کزیت، بیران، بندغ نا نسخان، مرک، واقعہ کنگ	زوال	زوال
شوان ۽ مزوری ٹی تروک آدغریاسور	زوبا	زوبہ
زو، پےوسٹ، دم جٹ، اشتاف	زوت	زوت
طاقت ور	زوراور	زوراور
جبر، زورغنڈی	زورزبردستی	زورزبردستی

معنہ	بلوچی	براہوئی
زبردستی	زوراک	زوراک
زبردست	زوراک	زوراک
بھلا کوٹ، برانڈی	زوڑ	زوڑ
زوت، پوسٹ، دم جٹ، اشتاف	زُو	زُو
زن، ہروت، ننگ، شریک حیات	زائیگ	زئیفہ
ذات، خیل، خوم، ٹبر	زئی	زئی
کس انا جتائی ٹی اُسٹ آبنگ	زھیر	زھیر
دغرو سورتا بھازی	زاه	زہ
گیشتر، بھاز، زیادہ، بوندا، بزہ، الاین، کوڑ، گنج	زیات	زیات
نسخان، تاوان	زیان	زیان
خوب صورت، زیبا	زیبا	زیبا
زیباغا، خوب صورت آ	زیبل	زیبل

معنہ	بلوچی	براہوئی
اسہ میوہ اس، امرود	زیتون	زیتون
بے پر پٹیفوک آخن	زیٹ	زیٹ
ڈغارنا بڑزی، سر بالہ، تیکہ	زیلگ	زیلہ
ہور ہڈ	زیل	زیل

ژ

معنه	بلوچي	براهوئي
پرانانا توار، ماڙو آن ڊيرتا وهنگ ناتوار	ژبر ژبار / ژبر ژبر	ژبر ژبار / ژبر ژبر
ڊيرانا توار، مازو تيان ڊيرو هنگ ناتوار	ژبرگ	ژبره
ژنگ آتا توار	ژپ ژپ	ژپ ژپ
ژنگ آتا توار	شنگ زلانگ	ژنگ ژنگ
چنکا چنکا خل	ژل	ژل
بھازی اٹ هو غنگ و پرادکنگ ناتوار	ژمبار	ژمبار
دمدر، ٻڏگڏ، جگ جون	ژند بند	ژند بند
دم در	ژند	ژند
ٻچ انا گوڏ آتيا تفوک آگنروک	ژانگ	ژنگ

س

معنہ	بلوچی	براہوئی
ست ولے برجنا پر	ساتو	ساتو
دارو درمان نا اسہ وڑ اس، چنکا چنا نا کاٹم ولسہ (وسلہ) مننگ نا سوب آن دارارو درمان کاٹم آپوک تننگ تون او نا کاٹم آگون گونجک یا کنٹر وسغرہ شمارہ	ساٹ	ساٹ
طبیعت ء وڑنگ، اونا طب نا وڑگپ کننگ	ساچک	ساچنگ
بودلا، نابود، ناپہہ، ناسرپد	سادا	سادہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
مومن مقابل کس اناسفت و ثناء کنگ، اسہ مسخت اسے نادوئی کنگ کن کس انا مقابل سفت ء کنگ، خوشامد	سڈاھنگ	ساڈاھنگ
وخت خراسان، بڑزنا علاقہ غاک	ساراوان	ساراوان
ہوشی، گشادی	ساری	ساری
ہوش، پام، سدھ	سار	سار
کست کنگ، نارواداری، کاڑ کنگ ریس	ساڑکنگ	ساڑکنگ
اگہ چڈا گوازی کروک آ گوازی آن مُست ساڑا بیڑا پارے تو او ساڑا ہم کے اونا ساڑا، ساڑامفک	ساڑا بیڑا	ساڑا بیڑا
حاضر، موجود، ساڑی آ وخت	ساڑی	ساڑی
کست ریس، کاڑ، حسد، بغض، کینہ	ساڑ	ساڑ
سازندہ، ساز و میل ء چاہوک آ، سازانا ماہر	سازگر	سازگر

معنہ	بلوچی	براہوئی
پرچ، چٹکا پلیٹ ہرائی چائی آ کوپ یا پیالہ تخنگک	ساسر	ساسر
ساہدار، اولاخ، بے زبان، حیوان	ساسی	ساسی
مُست انا بندغ، اول نابندغ (دن کہ:- کنے درست کپسہ ای ہمو ساگی آ بندغ اٹ)	ساگی	ساگی
پڑزند شریک، مسٹر یا ایڑھ انا ارغ	سالگ	سالم
ہمو ساہدار ہرا ارائی دیر بے خدمت و چیٹ تے مرے	سامغ	سامبنگ
سامبوک آ ساہدار، پڑور	سامبور	سامبوڑ
مدام، ہمیشہ، یکو، ہڑدے، ہمیشہ	ساندہ	ساندہ
ساہدار نانا رنگا، ہراڑان نسل اٹی ودکی برے، گُش	سانڈ	سانڈ
چدا گوازی ٹی اگہ رداٹ اصول نا برخلاف مس تو ہمو ردع ساڑا پارہ	ساڑا	سانڑا

معنہ	بلوچی	براہوئی
پڑزند شریک	سانگ بند	سانگ بند
پڑزند شریکی	سانگ	سانگ
سکرات، موت انا وخت، گڈیکو پنس	ساہ کندن	ساہ کندن
مشغولی، بانڈار	ساہت تیری	ساہت تیری
وخت، پاس، زمان	ساہت	ساہت
اولاخ، حیوان، ساسی، بے زبان	ساہدار	ساہدار
جانور	ساہدار	ساہدار
دم، زندگی	ساہ	ساہ
جٹی، ملائگی، جان حسابی متنگ، شری	سہبی	سہبی
پزور، بڑز، ہولن، غول، زنڈ	سہر	سہر
اشتاف کار، بے عقل	سبک سر	سبک سر
نادانی، چچلی، سبک سندل، چاپلوسی	سبکی	سبکی
سبک سندل، بے ادب، وزن اٹ کم	سبک	سبک

معنہ	بلوچی	براہوئی
اسہ اومیت و یقین اسے آکس ء کس آ راہی کنگ، خیال داری، رخصت کنگ کن کاریم اٹ اتنگ	سپارت	سپارنگ
پچ انارندانا نشان	سپٹ	سپٹ
خراس، مہی نالڈ	سپ	سپ
آسان، سہولا، مشکل اف، ممکن	سُترا	سُترا
اخس کہ نممن، (ستر کنے منت کیس واہم ای بفرہ)	سُتر	سُتر
چنکا چناتا دارواس	سُتی	سُتی
عمر رسیدہ غا بے برای آ نیاڑی، پاک دامن	سُتی	سُتی
خاسن ء تنک کنگ کن دیراوار کنگ	سُت	سُت
ضروری آ گڑاتا بازار آن دوئی کنگ، اُراناراشن	سٹ و سودا	سٹ و سودا

معنہ	بلوچی	براہوئی
جُپ خَلنگ، تَرڈنگ، آدرنگ ایتنگ، گڑا سے ناسپرنگ	سٹگ	سٹنگ
سیراٹو پڈا سے آگڑا اس کنگ، بھلو بھلو گام ہر فنگ، دروغ تڑنگ	سٹگ	سٹنگ
بے کسر، بے مسخت، گمراہ	سٹی	سٹی
ترندء گام ہر فنگ	سٹ	سٹ
ہلال آساہدارء پوغ تیا کو اب کنگ	سچی	سچی
چڈا گوازی کنگ وخت آپلا، گد یا گچ اٹی چڈا بٹنگ آن مہالو پاروک آلوز آک	سچ پلا	سچ پلا
سخی، دریا دل، شہ یار	سخا	سخا
کبین بہا کروک، ہب انا بہا	سخت سودا	سخت سودا
عذابی، تنک دستی، خواری، جفاکشی	سکی سوری	سختی سوری
سخاوت کروک آ	سخی گری	سخی گری

معنہ	بلوچی	براہوئی
برہیر، شست، نشانہ	سِدا	سِدا
گڈی، واسکٹ	سدري	سدري
مٹ، بدل	سدل	سدل
ہوش مندی، سما، ہوش، سار	سُدھ بدھ	سُدھ بدھ
کاٹم پیشن، ہرانا کاٹم آ پچ اس مف، سردرا کنگ منت وزاری کنگ	سردرا	سردرا
بُن پیرہ، شجرہ نسب، درستی راستی، سونج رونج	سرَبُن	سرَبُن
چاہوک آ، زانکار، معلوم دار، سوہو	سرپد	سرپد / سرپند
برہیر، نئے فائدہ نئے تاوان، چڑپہ چڑی	سرپہ سر	سرپہ سر
بے نکاح غان کس ءتینا زریفہ کنگ ہمو زریفہ ہمو بندغ ناسرت پاننگ	سریت	سُرت
تسلی، ہیچکامی، سلامت، تفصیل	سرجم	سرجم

معنہ	بلوچی	براہوئی
باشت، بڑزی	سرجاہ	سرجهہ
بن گال، سرگال، ہیت بھاز کاٹم تے اسٹ	سرحال	سرحال
دقان ناسہ ناجوڑی اس	سہرباد	سُرخ باد
کماش، سرکڑدہ، راہشون	سرخیل	سرخیل
خولم ناپسل انا اسہ ناجوڑی اس، نیاڑی تامیک اپ ناسہ وڑ اس ہر ادے کہ جوڑتا خیسنی کن جوڑتیا خلیرہ	سُرخنی	سُرخنی
منّت زاری کنگ، لیلوا کنگ	سردرا کنگ	سردرا کنگ
گلونا اسہ وڑ اس	سردہ	سردہ
ہرس، کاٹم یاریش ۽ رندوک آوادانی	سررند	سررند
زوراکئی، زبردستی، زوراوری	سرزوری	سرزوری
طاقت ور، زوراور	سرزور	سرزور
بے آرام، بے تاغتی، بے تامل، تلوسہ	سُرسُر	سُرسُر

معنہ	بلوچی	براہوئی
نیم خامہ، نیم پختہ	سرسوچ	سرسوچ
شوب مہالو، کامیاب، فتح مند	سرسہب	سرسہب
شام انا نماز خڑک تمنگ، قضا دیگر	سرشام	سرشام
کاٹم ۽ جون آن (بیدس از باب آن) کشکنگ، جتا کننگ	سرغٹ	سرغٹ
سیسہ، آسن ناوڑ اس، ہراڑان چرہ جوڑ مریک	سُرپ	سُرف
لشکر اسے نا مہاڑو، میر کاروان، موبر، میر، راہشون	سرکڑدہ	سرکڑدہ
کمبی، دیرو بارنی نا ساہدار اس، ہرانا بج آسرک آنبار ۽ سخت ۽ ہڈا سے	سرکک	سرکک
ٹوپ انا ٹکری، ٹوپ انا بڑز کونج	سرکول	سرکول
پاٹ انا اسہ بھلو کڑسان وڑ اس، پیست و دو سرک اسہ گونی اس، غلہ نا ناپ تول انا کچ	سرک	سرک

معنہ	بلوچی	براہوئی
ویل، غنجل، ویل اسے ناگواچی، کاٹم چکرکننگ	سرگڑدان	سرگڑدان
برام نادے آبرام خواجہ نامالی مدت ء کننگ، اللہ ہوڈے، ڈیلا	سرگشت	سرگشت
ہدوسیم، سرحد، دنگ	سرلٹ	سرلٹ
نثار، ملاتا ہموچٹ و بندکہ گم مروک آ بندغ ء پدی بتنگ آ بیوس کے	سرم ریز	سرم ریز
ہیٹ میٹل، ہلی، پیش، خراس، خچر، ہوکم نانت تا کاٹم	سُرْمپ	سُرْمپ
ڈیہہ و ڈغار، ننگ و ناموس نارکھ اکن جنگ کروک آ، توفک ہر فوک آ	سر مچار	سر مچار
سر مہ شاغوک آچنکالوت	سُرمدان	سُرمدان / سر مہ دان
ملنگ، گنوک، بے لحاظ، بے پرواہ، بلوچ قوم انا اسہ طائفہ اس، سرمستانی	سرمست	سرمست

معنہ	بلوچی	براہوئی
بیش انا توار، بیش انا خانکنگ	سرگ	سرنگ
خشک انگا ہیٹ میٹل کہ سال اس مریک تے پیننے	سُرنگ	سُرنگ
دول اتون اوار مُر لُو آنبارء ساز اس	سُرنا	سُرنا
باسک آن شیف دو انا بند، مُک، ٹنٹ	سروش / سروشک	سروش / سروشک
پنی ء بلوچی ساز اس	سروز	سروز
کاٹم نا لڑنگ، اسہ ناجوڑی اس، یا پیری ناسوب آن کاٹم لڑے، نزوری	سرچنڈ	سرہ چنڈ
کاٹم آن ہیج ہر فنگ، کاٹم ء قربان کننگ، کاٹم ء دل دست آتھنگ	سر سودا	سرہ ناسودا
گشاد خواجه، دانا، سیانڑا، عقل مند	سریال	سریال
تینٹ ردوک ء ساگ اس	سریشکو	سریشکو
لیٹی، سسر، لچوک	سریش	سریش
بے مہار، تینا مون، سٹی، گمراہ	سریلہ	سریلہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
سرسوں، اسہ ساگ اس	سره	سرے
سوز، ہنین گٹی، تب، ٹڑ، نڑ و بین نا ساز	سُر	سُر
بے کار، پودام کروک	سڑوک	سڑوک
مُر، گشادہ، سٹکا	سیتہ استگ	سیتہ
سریش، گون گونجک	سُسر	سُسر
قطار، رد، چڑ، لائن	سطر	سطر
آسودہ، آرام، خوشحالی	سکت	سکھ
گٹ، سوگو، سخت	سُک	سُک
برداشت، جاغن، حیرت	سگ	سگ
سلاہہ تد، سلاہہ گون، پُر سلاہہ	سلاہہ بند	سلاہہ بند
ہتھیار، جنگ انا از باب	سلاہہ	سلاہہ
مون و پینن نانا میکورنگ	سلیٹی	سلیٹی

معنہ	بلوچی	براہوئی
دوچ، پوست، چمڑا	سِل	سِل
سما تما، خبر مس، معلوم مس، تنگان ناچپ	سما	سما
خاسن اٹی ہیٹ یا میٹ انا خد تیان غر خلنگ	سُمار	سُمار
چُچ کاس ء دم کنگ نا جوڑ اسے نا لُخ اٹ تفنگ	سُمبہ بند	سُمبہ بند
دَر شپ، بھلا سیلہ	سُمبہ	سُمبہ
تیز رفتار، گو بر	سمر سٹ	سمر سٹ
مش اٹی بوچ اس، دارو سے پن	سمسوک	سمسوک
تو فک نا تیر	سُم	سُم
تیار، سنج	سمبر	سنبرینگ
چل بُری، ختنہ	سُنّت	سُنّت
چُک یا کلٹر نا سُنٹ، چُمب	سُنٹ	سُنٹ
ادرک، دارو سے نا پن	سُنڈ	سُنٹ

معنہ	بلوچی	براہوئی
سراوان اٹ درخت اسے ناپن، ہرانا پھل انا زباد بے حد کچین ء	سَجد	سَجد
سمبرینگ، تیاری	سج	سج
ہدوسیم، سرلٹ، ہورانا بند آک	سند	سند
دوست، یار، ہمراہ، گون، تَد	سنگت	سنگت
مورچہ، بُرج	سنگر	سنگر
بڑی بانگ، برباد، تباہ، ویران	سُن	سُن
پیشیم نارغ	سوارگ	سوارہ
خواہوک، بابٹوک، حاجت مند	سوالی	سوالی
گری ء ازباب اس، چاقوتیز کروک آ ازباب	سوان	سوان
وجہ، سوب، ویدن، مطلب	سوب	سوب
لاپچی، جوئی	سوت خور	سوت خور
گونی ناروتک، چٹ	سوتلی	سوتلی

معنہ	بلوچی	براہوئی
سود، فائدہ، نفع	سوت	سوت
چلم یا سگریٹ ناکش یا دم	سوت	سوت
تینے سوہوکننگ، ازفنگ	سوج	سوج
اسہ چنکو زاری ء جو جک اس	سوچاکو	سوچاکو
دیروڑی، تنک آ بیدیر، بے مزہ، سوسٹرو	سوساپ	سورساف
نیم بیہوش	سورکو	سورکو
سختی، مصیبت	سوری	سوری
سورازنگا گڑانا چس یا ذائقہ	سوری	سوری
کلر	سور	سور
تنک، کچ آن چنک	سوڑھو	سوڑو
سبزی، ترکاری	سوزی	سوزی
بے مزہ، سورساف، نیم خامہ، ناپورو	سوسٹرو	سوسٹرو
قسم، قول، عہد پیمان	سوغند / سوگند	سوغند

معنہ	بلوچی	براہوئی
پڑور، سامبوک	سوکا	سوکا
ٹیکلی، سوغات، تحفہ	سوکڑی	سوکڑی
چنکو جو جک اس، ہراکہ متکن آنت یا غلہ ٹی ودی مریک	سولک	سولک
پہہ، بلد، معلوم دار	سوهو	سوهو
اگست نا اولیکو ہفتہ غان ستمبر اسکان نا موسم، چلہ زڑد، اسہ استار اسے ناپن	سویل	سویل
سہب بیگہ	سہب بیگہ	سہب بیگہ
کامیاب، فتح مند	سہب	سہب
زیور، گیاو	سہت	سہت
روچہ نا تو اٹی سہب تمنگ آن منہ ساہت مُست بش تمنگ نان و طعام کنگ	سہور	سہور
آسان، مشکل اف، چپکو دوانا کاریم	سہولہ	سہولا

معنہ	بلوچی	براہوئی
معلو مدار، سوہو	سہی	سہی
حلال آسہدار نامٹگ، ہرا کہ تل پہ تل ء، شیردان	سی تل	سی تل
قرآن پاک	سی جزی کلام	سی جلمی کلام
نظر کروک	سیا زبان	سیا زبان
مون مننگ، ٹک مننگ، خراب ءکاریم کننگ	سیا کار	سیا کار
بھلا دوشہ	سیا مار	سیا مار
برادری	سیال	سیال
مختی، جفاکش، بہادر	سیاہ جگر	سیاہ جعفر
بیدس تینا زریفہ غان ایلوکل ورنہ غا نیاڑیک سیاہ سر پاننگرہ	سہ سر	سیاہ سر
کریاب، حیران، باہوتر، فریشان	سیاہ	سیاہ
ریس تروک آکاس، پشم، بے تروک آکاس	سیب	سیب

معنہ	بلوچی	براہوئی
سُو بسوک آشک، آہن ناشک	سیخ	سیخ
پڈانا سیری، ہزگاری	سیرگانی	سیرگانی
ناگمان پاٹ، خل یا آہن اسے نا ترند آن سینگ یا پدی بنگ	سرگ	سیرنگ
آبادی، ہزگاری، سیر پری، گمراہی، مستی	سیری	سیری
مَش انا چک اس	سیسو	سیسو
ٹکورکننگ، خاخرناسیک ء تنگ، سیدو	سیک	سیک
سیل اکن چکرکننگ، ٹیلاپ کننگ	سیل سواد	سیل سواد
اُست ء چارا کننگ کن چکر خلنگ، ندارہ غاتا ہنگ، سیل سواد	سیل	سیل
اگہ ہیٹ اسے نا دغراس ودی مننگ تو کہے تو اونا شیردان (سیل) ء کشرہ بارفرہ، ہرا کہ پنیرکننگ کن کاریم ایتک	سیل	سیل
خلیس آن بدن لڑنگ، جان سیم سیم منگ، ہبکہ	سیم سیم	سیم سیم

معنہ	بلوچی	براہوئی
دون اکن کاریم اٹ اتوک آریز	شیماز	سیماز
خلفی کسہ غاتے ٹی اسہ دیو آنبارء چک اسے ناپن	سیمرگ	سیمرغ
سروز ناتار	سیم	سیم
ہداویل، دنگ، سرلٹ	سیم	سیم
نیم خامہ، سپورہ، دانکو	سین کٹ	سین گٹ
پتی ء ساہدار اس	سینکر	سینکر
پتی ء ساہدار اس	سینکر / سیکن	سینکر
کاٹم نازی آپیچ انا گڑدور یڑواس تاکہ دلاء کاٹم آتخنک اٹ آسانی مرے، دلا تمپ	سیئو	سیئو
اتحاد، یک جا، سنت، رواداری، تین پہ تینی	سیوت	سیوت
بلوچی چاپ انا وڑاس	سے چاپی	سے چاپی

معنہ	بلوچی	براہوئی
مڑدہ نامسٹمیکو شام، سوئم	سے شام	سے شام
ہفتہ نامسٹمیکو دے	سے شنبے	سے شنبے

ش

معنہ	بلوچی	براہوئی
پتن، پراغ	شابیت	شابیت
شپانک ناتوار، پمبہ غاتے شت اسے اٹ خلنگ	شاپ وشپ	شاپ وشپ
خوش آسودہ، خوشحال	شادان	شادان
خوشی، سانگ و برام	شادکامی	شادکامی
خوشی، آسودہی	شادکام	شادکام
کوٹہ نامست انا پن	شالکوٹ	شالکوٹ
لڑی، برنج ناپلال	شالی	شالی
بھلا خیری، گد	شال	شال

معنہ	بلوچی	براہوئی
مش و کوچہ ٹی تینٹ ردوک ء مسہ یا چارفٹ انا پوشکن پھلی ء بوٹو اس	شام پشتیر	شام پستیر / شام پشتیر
ارآ آنہ، روپئی نا ہشتم میکیو بشخ	شاہی	شاہی
بے لتر، نت شپاد	شپاد	شپاد
ہُشکن بُوَز، ہُشکن مُرغن	شپارک	شُپارک
چک آتا بال انا وخت آتوار، شپارہ کنگ، ایرارہ کنگ	شپر	شپر
ساہدار، چک یا پین گراس اسہ چٹکو ٹنگ اسے آن ناگمان پیش تے	شپرٹ	شپرٹ
بھاز سہت بینگ	شُپ	شُپ
تیز، ترند، اشتاف	شتاب	شتاب
کوس یا شروال اس اگہ ارنگے تو ہمو اُروک جہہ ء سیلہ اٹ گنڈنگ	شتارک	شتارک
ضدی، چالاک	شتر	شتر

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہشکن شپارک، دلبر، محبوب، زیبا	شکو	شکو
شت آن چنک	شنگ	شنگ
بھلا ارغ، ہمو ہولن آ ارغ ہرا خاخرنا شت ائی بے	شتی	شتی
چرکا ہشکن آلٹ	شت	شت
خاخرناشت	شت	شت
ہڑتوم آنت تانیا م، تل، شرمگاہ	شخ	شخ
دستار انا ہمو گڈ یکو پلو ہرا کہ مون آن شیف لڑونج مرے	شدہ	شدہ
عزت آبرو، شد آن کشنگ، بے عزت کننگ	شد	شد
ہلی ناتوار	شر شرنگ	شر شرنگ
ترند آن توار توار، جاک جاک، غوغا، دریسو، کوک و کوکار	شر شور	شر شور

معنہ	بلوچی	براہوئی
توہمات، گمان کنگ	شرک و پال	شرک و پال
لج، حیا، غیرت	شرم	شرم
تجلا، روشنائی	شروک	شروخ
ضدی، ملائگی، بے چاٹ	شرّی	شرّی
اسہ ناجوڑی اس، حسابی آجان، کبینی	شرّ	شرّ
جوان، زبر	شر	شر
دال اسے ناقسم اس، ملکی آدال	شر	شر
دیرائی جاگنگ ناتوار، شرپ شرپ	شرّ پچ	شرّ پچ
شر بلو، آف شیرہ، ہنام بیغنگ	شر دینگ	شر دنگ
نت ء شر دکنگ بسنگ، ارغ ناوڑ اس	شر دی	شر دی
خلکن، شر دکنگ، لغوری ء پاش کنگ	شر د/شر د	شر د
پیٹ کنگ، بے عزت کنگ، پٹ و لعنت کنگ، ملامت کنگ	شست نشان دیگ	شست نشان
پنجاہ وده پین	شست	شست

معنہ	بلوچی	براہوئی
ٹک، نشانہ	شست	شست
حیران، ہبکہ، باہوتر	شش و پچ	شش و پچ
ششمیکو بشخ، ششمیکو وٹڈ	ششک	ششک
ششمیکو	ششمی	ششمی
ششمیکو دے آچنا ناپن تخنگ نادود	ششگ اششع	ششہ
پیغور، شغام	شغان	شغان
مسخرا گو، ٹوک ٹکار کروک آ، بوگ شوگ کروک آ	شغلی	شغلی
مسخرا، ملنڈ، مشغولی	شغل	شغل
دیوال نیام، ڈغار لٹ بند، حد سیم، جائیداد، میرات (شفہ)	شفا	شفہ
رنگی ءدری اسے ناپن	شفی	شفی
بدگمانی، وہمی	شک بر	شک بر
غاوتنگ، گلہ کنگ، شکایت	شکا است	شکا است

معنہ	بلوچی	براہوئی
آزار، مونجا	شکر رنج	شکر رنج
بانز، شاہین، بالی ء چک اس، وقاب	شکرا	شکرا
شکر آنبار ہنین، سادہ غابندغ، شہ یار	شکری	شکری
پاٹ آن جوڑ مروک آ خوڑت دنانی آ سرند	شکرٹ	شکرٹ
چک اسے ناپن	چلوک	ششوک
ہنینی، شیر و شکل	شکل	شکل
خجالت، شرمندہ، کوچرا	شکی	شکی
قبر انازی آ جک خلوک آ پاٹ یا خل	شکی	شکی
سو بسوک آ سیخ، میخ، شل، جک	شک	شک
چُچ، گد ء دیرائی خلنگ کشنگ، سلنگ	شلا پگ	شلا پنگ
بھاز ہیت کروک آ نیاری، باننا گودی، رکانز	شلاخی	شلا فته

معنہ	بلوچی	براہوئی
ڈبی سے ٹی ٹل یا پین گڑا شاغنگ آن پداونا سرفنگ آن بروک آتوار، آہنی آپیسہ ناتوار، شکلنگ	شلک شلک	شلک شلک
آہنی آپیسہ غاتا توار، زنجیر ناتوار	شلنگ	شلنگ
پرانا شلنگ، وہنگ	شلغ	شلنگ
زئی، خوم، ذات، ٹبر، اسہ سل آن	شلوار	شلوار / شروال
دیرے جاگہ سے آن چنکو رزان اسے ٹی کشنگ پین تین ڈیرکننگ	شلنچنگ	شلونچنگ
تیز، کاجو، زغم، تیرکمان ناشلی	شل	شل
دم در، منڈٹنڈ	شل	شل
ٹال، لڑہمو لڑیا ٹال ہرائی پن مرے	شلمب	شلمب
اسہ دنان نا ایلو دنان نا نیام اٹ چنکو مُری اس	شمل دتتان	شمل دتان
گروک نا چیلک، روژنائی، خاخر نا جھلائ، گروشک، تجلائ	شملاخ	شملاخ، شمبلاخ

معنہ	بلوچی	براہوئی
اِرامش انا نیام آن چنکا کسر، تل، شیخ اراگڑا انا نیام اٹ	شم	شم
پرانا چنکا پڑیک	شنزرکو	شنزرک
تہواتون اوار تیز پرکننگ	شنزر	شنزہ
پتی ء بوٹو اس، ہچ انا بے اس	شنزر	شنزر
کس اسے نا برام، سانگ، حج یا پین خوشی سے نامبارک بادی کن اوڑا پھل پیسہ یا ہنینی چٹ تنگ	شنکی	شنکی
پول پول کننگ، جتا جتا کننگ	شنگ	شنگ
نن نابینوک آپچ	شوپوش	شوپوش
مش انا اسہ دوائی سے ناپن	شوٹک	شوٹک
ہمو بندغ ہرانا گرانز آک بھلن مریر، مزرہ گرانز	شوخو	شوخو
لوفر، بے لحاظ، بے خاطر، بے پرواہ	شودا	شودہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
جاپول نانشان، ہور ہڈائی گڑا سے شرنگ	شورانک	شورانک
میٹ، ڈغار ناچیر گن آمش	شور	شور
میٹ، شیر کن آمش	شور	شور
پھل لاڑو، اسہ بوج اسے ناپن	شوشنگ	شوشینگ
گلو نا اسہ وڑاس	شوک بوزی	شوک بوزی
شول، سیٹی	شوکار	شوکار
اسہ خلو چڑت ءمش و میدان نا چٹکو ساہدار اس	شوک	شوک
بد بخت آ بندغ	شوم پال	شوم پال
بد بخت، بد قسمت، نیٹ	شوم	شوم
کینسر، ناسور، گندہ غاچٹ یا ٹھپ	شوکم	شوکم
ڈغار اسے فصل اسے کن لنگار کنگ، ڈغار ء ساز کنگ	شوم	شوم

معنہ	بلوچی	براہوئی
ارغ نا چار میکو بشخ، گلو یا کوٹخ نا تروشینک، کپ کپ، ٹکر ٹکر	شونزنگ	شُونزہ
کاریم ء سر تروک آ، سر جم کروک آ	شونکار	شونکار
پیڑاپ	شونم	شونم
ترقی، ردوم، ارتقا	شون	شون
ہموتاویت کہ دیرائی سلنگے کنگے	شوہست	شوہست
ہموہرا کہ نکان ختنگ کپ	شپ کور	شپو کور
چاپوڑ، چپانٹ، چپلہ	شہمات	شہمات / شامات
لائخ آ نیاری، شیر زال	شہہ جن	شہہ جن
پمبہ خلوک آ ہشکن آشت	شپانک	شپانک
ترند آ تہوانا توار	شپپول	شپپول
ہشکن آلٹ یاشت انا توار	شپپ	شپپ
افریقہ نا مخلوق، حبشی، مزہ گرانز، بلوچ قوم انا اسہ طائفہ اس، ڈاڈا	شیدی	شیدی

معنہ	بلوچی	براہوئی
بہادر آ نیاڑی	شیر زال	شیر زال
ہنہنی و پال ء اور کنگ	شیر و شکل	شیر و شکل
نحٹ ، ملوک ، یلہ ، بانحٹ ، باشیرٹ	شیرٹ	شیرٹ
مش انا درخت اس	شیشار	شیشار
سرمہ دان اٹی پیڑوک آ ہمو چنکا پاٹ ہرائی خن تے سرمہ کیرہ	شپک / شیغ	شیفک
خان تے لوت اسے ٹی شاغرہ بڑز درنجرہ ، اونادیک پڑی پڑی آچٹسا کارہ ، وخت اس کہ خان تا دیک ختم مسرتو ہمو بچوک آ خاسنک شیلانچ پانگرہ	شیلانچ	شیلانچ
تیز رفتار ، بڑزان ترندی اٹ شیف بنگ ، استار اسے ناشیموش ، بانزا سے نا بڑزان شیف جاہو کنگ	شیموش	شیموش
بخت ، نصیب ، قسمت ، لکھو ، پیشانی	شین	شین

معنہ	بلوچی	براہوئی
تنک آجر، نود	شینک	شینک
مش و دامن اٹی پتی ء بوٹو اس	شینلو	شینلو
دیرائی و دی مروک ء خرن قدرتی ء بے واج اس	شیوال	شیوال
ننکان گر و بزگل ء خوفنگ ، مال ء ننکان سرتنگ	شیوان	شیوان

ع

معنه	بلوچي	براهوئي
ناترس، ناخدا	عذاب زُر	عذاب زُور
بهانه، حيله، سوب، وجه	عذر	عزر
عید نماز خوانوک آجهه	عید گاه	عید گاه
خوشي، شادکامی، دوچه والا عید، حج و قربانی والا عید	عید	عید

غ

معنہ	بلوچی	براہوئی
رکابی، کاشی، تالی	غاب	غاب
مڑگسائی، جنگ انا توار، سرکٹ، جنگ اٹی لٹ آتا توار	غاپ وغیپ	غاپ وغیپ
سر مچار، بہادر، جنگ اسے ٹی سرسوب کروک آ	غازی	غازی
چزکا غالی، دری	غالیچہ	غالیچہ
غالی، قالین، دری، چتر	غالی، گالی	غالی
بھلو باخوکننگ، غیر وکننگ	غانبوٹ	غانبوٹ

معنہ	بلوچی	براہوئی
ترند آن ہیت کنگ، غصہ ٹی بتنگ، چڑنگ	گبورت	غبورت
ہولن ولے مندر، صحت مند	غپو	غپو
پزور، زنڈ، ہولن	غپ	غپ
تمام، کل، تیوی، درست	غٹ	غٹ
لخغ ٹگر، یا گپل	گچ گچ	غچ غچ
گونڈ، چنکا چننا	غڈو	غڈو
بکار، ضرورت	گرز	غرز
گند آتانا جوڑی، نامرڈ، خوبہ	غرو	غرو
کبین، گٹرا سے ناتمنگ ناتوار	غڈپ	غڈپ
اسہ وزنی، سلہہ اس	گرز	غوز
دیرانا بڑکائی ناتوار	غروپ	غروپ
جہاد، جنگ	گزا / غزا	غزا / غزہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
بھازی، مچی	غوشم	غُشمب
شور، ترند آن توار توار، دریسو	غلغل	غلغلہ
دوستخواہ، ہمدرد	غنخور	غنخور
پشم آ جوڑ مرکا بھلا گونی، ہراٹی خولم نا خوشہ غاک شاغنگرہ	غنخ	غنخ
بدمعاش، لوفر	غنڈا	غنڈا
چنکا چنانا تفوک آچٹ انا کاٹم اٹی مسہ کنج نمونہ ء پیچ اس	غنڈوک	غنڈوک
مزہ خن، ڈلہ خنی	غنوٹوچم	غنوٹو خنی
بھلا بٹن، کوٹ انا بٹن	غنوٹ	غنوٹ
بُڑز، سبر (بندغ کن)	غنول	غنول
جلونٹ، لڑونج	غنوز	غنوز

ف

معنه	بلوچي	براهوئي
انگريز، گورا	فرنگي اڀرنگي	فرنگي اڀرنگي

ق

معنه	بلوچي	براهوئي
قسم خور، دروغ تڙ	قرآني	قرآني
ڏيل، بٺڙ، سيمر	قدو بالاد	قدو بالاد

ک

معنہ	بلوچی	براہوئی
طاقت، ہمت، جیرت، سگ وسینہ	کاو کو	کاو کو
لچ، ٹگ، دھوکہ باز، فریبی	کاتی مار	کاتی مار
بھلا کاچو (ہمو کاچو ہرانا با بند مرے)	کاٹار	کاٹار
نقب، ٹنگ، کڑک	کاٹ	کاٹ / کاٹر
بٹن ۽ بند کنگ ناٹنگ	کاج	کاج
برام یا پین مہمانی سے نارغ، جوان ازگا طعام	کاج	کاج
ڈکال، قحط، ناپید، ہمو گڑا ہرا کہ ودی مف	کاخت	کاخت

معنہ	بلوچی	براہوئی
لچک نادٹان تان نشان	کاد	کاد
زنو	کاڈی	کاڈی
خدا، پروردگار، مشکل آتے سان کروک آ	کارساز	کارساز
کاریبی، کاریم کروک آ، خزمت گار	کارندہ	کارندہ
کاریز آتے ٹی کاریم کروک آ، کاریز آتا چیر کروک آ	کاریز کش	کاریز کش
ہموخراس نا جوڑہ ہرافتیا لنگار مرے	کارگیر	کارگیر
بھلا ٹھپ ہرانا نشان جوڑ منگ آن پد ہم سلے (کاری آ ٹھپ)	کاری	کاری
کار، اسہ بوج اسے ناپن	کاش	کاشم
ارغ کنگ کن کاریم اٹ اتنگوک رزان اسے ناپن	کاشی	کاشی
نمونہ، وڑک، ہم رنگ	کالبوت	کالبوت

معنہ	بلوچی	براہوئی
اختیار، وارثی	کالخواہ	کالخواہ
ڈغارنا ہمو چنکا چنکا کھڈ آک ہرا فنتے ٹی پرانا دیر سله	کانیل	کانیل
جوان، گچین، زبر	کانڈا	کانڈا
چوٹ خنی یا یک خنی	کانڑا	کانڑا
زرت ناہمو فصل ہرا قداٹی بڑز مرے	کانگڑ	کانگڑ
قانون	کانود	کانود
مش تا چنکا چنکا قدرتی آکھڈ آتے ٹی پرانا سلوک آدیر	کانی	کانی
پرچون نا دکان اٹ سامان تخوک آ جاگہ، خانہ	کباٹ	کباٹ
گنبد، کنگرہ، برج	گبہ	گبہ
ہمو بندغ ہرا ناخ پیشن کشوک مرے، مسیت نا کبہ غانبار	گب	گب

معنہ	بلوچی	براہوئی
کبوتر	کپوت	کپوت
میدانی علاقہ ناسہ چک اس	کپنجر	کپنجر
ہمو جاگہ غاک ہرانا دیوال آک کپ کپ مریر، ڈڑوک، متکن	کپی	کپی
اراکٹر	کپ	کپ
زغم یا خنجرنا جل	کپ	کپ
گھونسہ، کدام	کتام	کتام
رخت انامون اٹ جک انگا اراپاٹ	کتب	کتب
کچک ناچوری، گتی	گتری	گتری
بے یا کڑب ءٹکر ٹکر کنگ، کپ کپ کنگ	گتر	گتر
تخ، برف	کتر	کتر
ہمو مسہ خل ہر افنیا دیگ، تافو، چادان ءتخرہ، بیٹ کیرہ	کتگ / کتغ	کتہ / کتغ

معنه	بلوچي	براهوئي
سلاھ، مشورہ، دعوت	کت	کت
فائدہ، نفع، کٹيا	کٹ وکار	کٹ وکار
نحسی ازگا گون، هموگون نادانہ ہرائی ملی مف	کٹارک	کٹارک
کس ءِ کٹ ائی خلنگ	گٹائی	گٹائی
خولم نا خوشہ غاتا کپ کپ	کٹل	کٹل
گیادان نا چک اس	کٹنر	کٹنر
پیش انا پین آن جوڑ مروک آٹو کری	کٹور	کٹور
سر سہب، کامیاب	کٹوک	کٹوک
مچی، بازی، کس نا کاٹم آچ منگ	کٹوپگ	کٹومبک
کس انا مال ءِ جائیداد آن مفت ہرفنگ، مال ائی کمتی کنگ	کٹو	کٹو
زرت نابارن آ خوشہ غاتا پگ	کٹی	کٹی
پتیل، کوٹ، نا کارہ، کوڑا، برنج	گٹ	گٹ

معنہ	بلوچی	براہوئی
کوس دامن، شلووارناکٹ، آغوش	کٹ	کٹ
نفع، برہم، فائدہ، کٹیا	کٹ	کٹ
ہچ انازی آ بیرم تے ہندن مہبل کنگ کہ کس آرام ائی ہچ انازی آ تولنگ سفرکنگ کے	کجا بگ	کجاوہ
پچ، چوٹ	کج	کج
مجلس، دیوان، مشغولی	کچاری	کچاری
خازگ، خچٹ، خت	کچٹ	کچٹ
گون اناکتغ	کچری	کچری
کشکول، کاسہ	کچکول	کچکول
برونک نا کونٹ ائی خلوک آ پینہن ہشکن آ دسک آک، سیپ	کچک	کچک
نراز، منڈی	کچک	کچک
زہ، دغرنا بھازی	کچی گل	کچی گل

معنہ	بلوچی	براہوئی
سبک سنداں آ بندغ، چسا	کچمبک	کچمبک
نہہ تو انانزا نگا دغر	گچین	گچین
بزگل ء ہکلنگ ناتوار، چئے	کچ	کچ
پیمائش، کیل	گچ	گچ
جکہ ناتوار، ٹوخ ٹوخ	کخ کخ	کخ کخ
موکونا جال، چک ناہند، کتو	کدام	کدام
ہلی یا پین اولاخ اسے دیردانہ تننگ	کدیم	کدیم
لوہار آتا ہمو آہن نا ٹکر ہراڑا میخ یا ایلو از باب آتے جوڑ کیرہ	کدینگ	کدینہ
ہمو دوچ انا پٹہ ہرا کہ کچک یا تانزی نا لخ اٹ شاعنگک	کڈن	کڈن
چنکا کوٹھو	کڈی	کڈی
مال وساہدار یا کلڑ آتے کڈی کنگ	کڈ	کڈ
مدان، آہستہ، آرام	کرار	کرار

معنہ	بلوچی	براہوئی
سویل، تیخ انا اول	کڑائی	کڑائی
باڑو، کرایہ	کرا	کرا
پہن و مون رنگ اسبجا، بڈی	کربڈو	کربڈی
سخت، گڑاس کٹنگ ناتوار	گڑٹگ	گڑٹنگ
ہموچنکا چلو کہ اودے ٹک مف	کرچی	کرچی
گردی بولی، براہوئی بولی	گردگالی	گردگالی
لاخ مننگ	کرزگ	کرزک
کوٹھی نا چھت ء بیرفنگ کن کاریم اٹ اتنگوک پاٹک، پنجر	کرز	کرز
زڑدوئی نانا جوڑی کن مش انا اسہ دوائی سے ناپن	کرکاوگ	کرکاوہ
ہموڈغار ہرائی نوکاپ نا دیر سلے، دیر ہرا تم پرائے یعنی خشک مرے تو ہمو ڈغار کرکٹ تھے	کرکٹ	کرکٹ

معنه	بلوچي	براهوئي
جھير ڪنگ، خوامخواه وڏ شاغنگ، ٽرنڊنگ	گُرگُر	گُرگُر
ڪناره، ساحل، رٺي، وٽ، ڪندي	ڪرڪ	ڪرڪ
ڏونڊ خور ۽ بالي ۽ چڪ اس	ڪرگز	ڪرگز
باسن آ علاقه غات تي تينڻ رڍوڪ ۽ نيامي بالادنا درخت اس	ڪرغ	ڪرگ
اسه جو جڪ اسه ناپن هرا ساهدار تا جغرافي ودي مريڪ ساهدار تا جغرا تا ناجوڙي، جغرا ڪرم	ڪرم	ڪرم
مُچ مروڪ، وڏ هلوڪ	ڪرڇ	ڪرڇ
نت ۽ مُچ ڪنگ خاچنگ ناوڙ اس	گُرڻڊو	گُرڻڊو
باسن آ خل آ نت ۽ پيڙنگ، خاخرائي بسنگ، ڪاڪ	گُرڻو	گُرڻو
ڏنگا، تلار	ڪرود	ڪرود

معنہ	بلوچی	براہوئی
بیش ۽ مئے کنگ	گرو	گرو
ہلی یا پیش انا زنگ	گروہ	گروہ
ہمو از باب کہ کاریم کپ، بیکار مننگ، از باب نانسخان	کریاب	کریاب
مون و پینہن	کری	کری
ہمو ہیٹ یا میٹ ہرانا خفک چنگ مریر	گری	گری
نیام اٹی اسہ چنکو جاگہ اس	کریچ	کریچ
خف تیان بشت، خف تیان کسین، ہیت ۽ بتنگ کپ	کر	کر
نا جوڑی آن خن تا نزور مننگ	کراسکو	کراسکو
ککڑنا توار	کراسک	کراسک
زرت، مکئی باجری نا ٹاٹ	کرب	کرب
کڑاہی، دانکو بسوک آوادانی	کڑچو	کڑچو

معنہ	بلوچی	براہوئی
کشت و کشار کن ڈغار ء چنکا چنکا خانہ غاتے ٹی بشخ کننگ	گُردگ	گُردہ
لائخ مننگ ، ہمسری ، بر پیری کننگ	کرزگ	کرزنگ
تاس آن زنڈانگارزان	کرسان	کرسان
چلم کشنگ ناتوار	گُردگُرد	گُردگُرد
ٹنگ ، گرک	کرک	کرک
ہموکلڑ کہ بیدہ بنگ ء منہ وخت اسے کن بس کے	گُردک	گُردک
سمندر ، دریا ، دُون یا کھڈانا دیرانا شیفی ناکچ	گُردمب	گُردمب
اولاخ اسے آسوار مننگ اودے گُری خلنگ ، تیز ددیفنگ	گُری کنگ	گُری کنگ
پونزپاد ، ایرٹھی	گُری	گُری
چنکا چنانا جوڑی اس	کز	کز

معنه	بلوچي	براهوئي
زوال، وفات، پيران، كهنگ، كزيبه، واقع ڪنگ، ڪوڙي آن موڪل ڪنگ، دنيا ءِ پيله ڪنگ	ڪزيت	ڪزيت
ضيف، لاغر، قداڻي چنگ	ڪڙوگ	ڪڙو
هرل، پٺ و ميدان ناسه بوج دوائِي اس	ڪسانڪور	ڪسانڪور
اڙنگ شاغنگ، ضد ڪنگ، دشمني، ريس ڪنگ	ڪستي	ڪستي
ڪاڙ، ريس، جنگ	ڪست	ڪست
گون انا اسه وڙ اس، مش انا درخت اس	ڪسور	ڪسوڙ
دوست، مهربان، تينے آن بھاز چنڪا يا تينامارءِ ڪسو پانگ يا توار ڪنگ	ڪسو	ڪسو
پش، مچٽ، ديسخه، ڪم پيسه	ڪسيرا	ڪسيرا
پراخ، شابھيت، خلاسه، مُر	ڪشاده	ڪشاده / گشاده

معنه	بلوچي	براهوئي
لاڻي، کشت وکشار	کشار	کشار
زميداري	کشت وکشار	کشت وکشار
بغل، پرنچ آن شيف	کش	کش
پند، مزل	کش	کش
ر بڑ نا کوش، ر بڑ نا چک	کش	کش
خونخوار ۽ نههار اس	کفتار	کفتار
سخت سودا، کبين بهاکروک	کفن کش	کفن کش
بھلو تاوان اس ر سيفنگ، نسخان نا پورواري مفتنگ، ڈز	کفن کونٺي	کفن کونٺي متنگ
بانگونا بانگ	ککړو کو	ککړو کو
ککړ	ککړ	ککړ
مش انا چک اس، ”ککوبک ککوبک“ نا تواراٺ توارخلنگ	ککو	ککو

معنہ	بلوچی	براہوئی
بھاز چتکو جو جک اس، ہرا کہ پچ و بیرم اٹی ہندی مریک	کک	کک
زری یا خیسن ناتار، سیم کشیدہ ناسک	کلابتون	کلابتون
نت انا ٹھپ آن آفخانہ ناپرنگ، ڈک مننگ	گلا ڈرگ	گلا ڈرہ
پوسکن و دی مروک آچنا ناوٹ	کلاغو	کلاغو
دوائی سے ناپن	کلپورگ	کلپورہ
کوٹ، کڈرو، منافق، ہمو گلف کہ کاریم کپ، بے کار	کلپ	کلپ
پگ، غلہ ۽ لارتنگ اوناباف آمون یا بدن ۽ ٹکور کنگ یا خشت ۽ باسنگ، اونازی آ دیر شاغنگ ہمو باف آ ٹکور کننگ، دراکولو	کلتاپ	کلتاپ
پیسہ، زر	کلدار	کلدار

معنہ	بلوچی	براہوئی
رخسار	کلک	کلک
پنوک آرزان، بے پکار، کچک یا پشی نا دیر کنوک آرزان	کلنڈ	کلنڈ
بھلا ٹیکم	کلنگ	کلنگ
ہچ انا نا جوڑی سے نا پن	گلوک	گلوک
چناتا بھازی، ٹھی	گلولو	گلولو
اطلاع، ڈہ، پیغام، درائی	کاہو	کاہو
ڈری، برام آن مسہ یا چاردے مست برامی نا تولوک آجہہ	کلہ	کلہ
سفرنا ساز و سامان	کلی وتوشہ	کلی وتوشہ
چابی	کلیت	کلیت
بے پن ء درخت اس	کلیر	کلیر
خواہ غان چنگ	کلھی	کلھی

معنہ	بلوچی	براہوئی
بھلا، نیم عمر، پینہن ریشی، میر، معتبر، راہشون	کماش	کماش
کمتی، کمی، مچٹ اس، دتخ اس	کبوتی	کبوتی
کڑمب، سلوک آ بھلا دیر	گُمب	گُنب گُمب
اسہ دوائی سے ناپن	کمرکش	کمرکش
چک انا شکار کن یا ہل ہلنگ نا گڑ اس، کوڑکی	کمک	کمک
مدت، مدد، بڑائی	گُمک	گُمک
لنگار نا ہمو آہن ہرا کہ ڈغار ء چیرسا کیک، پل کشگ، گوبا	کمیر	کمیر
کم عقل، بے وقوف، بودلا، نابو، آ مخ	گُنت دماغ	گُنت دماغ
کاچو، زمغ، تفر یا پین گڑ اس ہرا تیز مف کاریم کپ	گُنت	گُنت
بے عزت، دلّار، (نرینہ)	کنجر	کنجر

معنہ	بلوچی	براہوئی
کنچہ، تل	گنچت	گنچد گنچت
تو فک ناہمو بخ ہرا کہ تو فک نا اخیر اٹ مریک	گنداک	گنداخ
ردیا نا کنارہ، دریا نا پہناد، کرک	کندو	کندی
ساہدارتالنج ائی خوارتالٹری، ہار	کنڈی	کنڈی
مچھی ہلوک آک ازباب یا چوٹ موغوک آسیلہ	گنڈی	گنڈی
پنوک آدنان، پنوک آدیوال، جُر	کنڈ	کنڈ
گنج، جاگہ	گنڈ	گنڈ
مسیت یا ماڑی سے نابڑزانا مینار، بُرج	کنگر	کنگرہ
دوٹی شاغوک ءسہت اس، زریا خیسن نا بنگری	کنگر	کنگر
اُست خراب منگ، الٹی کنگ، اُست ہر سینگ، اُست بد منگ	کواک	کواک

معنه	بلوچي	براهوئي
ورناغانزا انگاڻچ	کوانٽ	کوانٽ
کندها (بجازی: ایلم مار، وارث، خون ناخواجه)	کوفه / کوپگ	کوپه
مهار ۽ دوئي کنگ، ساهدار اس کوتل کنگ	کوتل	کوتل
ول پاليز، تر بوز	گُونڻ / گُونڻگ	گُونڻ
ناجانز اولياد، حرامي	کوٹک	کوٹک
اسه پتي ۽ چر بوج اس	کوٹور	کوٹور
کوٹھوا کمره	کوٹھی	کوٹھی
ٹنڈ، بے پٹ، ٹوڑ	گُوٹ	گُوٹ
مون انگا پیسه هرا که بازار ائي چلینگپ، کدرو، کلپ	کوٹ	کوٹ
شارو بازار تیت چنکا کسر	گُوچگ	گُوچه
چنکا چنا، طفل، گنگدام، معصوم	کودک	کودک

معنہ	بلوچی	براہوئی
کشت و کشارنا از باب اس	کوڈال	کوڈال
ہموڈون ہرائی دیرمف	کورڈون	کورڈون
ہموگرنگ ہراملنگپ	کورمٹھ	کورمٹھ
خوڑت ازگا مورینک	کورمورینک	کورمورینک
لٹ یازمغ انا جنگ اٹی ہر کند آن زمغ ولٹ آتیاں تینے بچفنگ کن زمغ یا لٹ ء دانگ اینگ پیری تنگ	کورومورو	کورومورو
خن تیان عاجز، خن تیان خنپر وک آ، بے نور آخنک	کور	کور
دنیا، جہان، زند، جمار	گوڑی	گوڑی
بھاز، گنج، بوندا، الاہین، گیشتر، ڈگ	کوڑ	کوڑ
چرخ، ٹاپرینلنگ، در پہ در رُلنگ، دامون ایہون پیری کننگ	کوسی	کوسی
خن ناتہ، دیدہ	کوس	کوس

معنہ	بلوچی	براہوئی
جہد، متا، کوشش	کوشت	کوشت
قتل، جنگ جھیرہ، ڈینڈ پھسات	کوش	کوش
ترند آن تو ارکنگ، کس ء کوک کننگ	کوکار	کوکار
درغ، دیوال ناکنڈ یا اسہ چنکو شم اسہ آن ہنگ	گوکرو	گوکرو
ککڑ نا نا جوڑی اس، ہرا ژان ککڑ نا دوی بارک	کوکڑی	کوکڑی
خاشخاش، ڈوڈا	کوکنار	کوکنار
ترند آتوار، واہو، کوکار واتوڑ	کوک	کوک
غلہ ء انبارٹ خوندی کننگ نا جہہ	گوہلی	گوہلی
ٹھپ یاریش اس غیر کے وکیش کے	گوگ	گوگ
پتر تو ننگ، تڈ اتونگ، پڑس انا جاگہ	کونٹ کنگ	کونٹ شاعنگ
کونٹ آن چنک، چتر	کونٹی	کونٹی

معنہ	بلوچی	براہوئی
درسم آن جوڑ مروک آ، کونٹ شاغنگ ماتن تو ننگ	کونٹ	کونٹ
اسہ بالی ومزہ لئح ءچک اس	گونج	گونج
ہونڈ، ٹنگ، غار، کوڈ	کونڈ	کونڈ
ہمونرینہ ہرا پین نرینہ غاتون جنسی تعلقداری تخک، پنڈ و تروک	گونی	گونی
خولم یا مٹری نادانہ غاتے دیرائی لار تتنگ، صفرناٹو اٹ کوہل خیرات کنگ	کوہل	کوہل
بدبھمی، گرسوچ	کول	کول
بدنی، (مش انا)	کورو	کورو
کچک نا ہمو توار ہرادے اودک اس لکنگ آن پد خلیک	گو	کنو
پازوار، چوٹ، موچڑی، لتر	کہوش	کہوش
خاندان، خوم، ٹکر، ذات	کہول	کہول

معنہ	بلوچی	براہوئی
کچ، ماپ، بریبری	کہیل	کہیل
خبرء پکا کنگ، درست کنگ	کہے کنگ	کہے کنگ
کھڈ	کھڈ	کھڈ
خف انا تہہ انا خازگ	کیت	کیت
ہموسل ہراٹی الارشارہ	کیت	کیت
چادان، چاجوش	کیتلی	کیٹلی
کری ناشنک آتے اسہ ایلو تون گوفنگ، کوٹھی سے نابامب ء بیرفنگ، پتیل، چپر	کیڑہ	کیڑہ
ڈغار ء آوار کنگ، بے فصل آ ڈغار ء لنگار کنگ	کیڑی	کیڑی
قیدی، بندی، زندان ناگواچی	کیزی	کیزی
کمبل، بھلا باسن آخیری	کیس	کیس
بامس نادیر، گج	کیش	کیش

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہمو ہیٹ یا میٹ ہرادے دغر یا سور مف ہم پاش ایتے، ملیٹ	کینگر	کینگری
ڈغارے آوار کروک آبلید، مالہ	کین	کین
بے پت، بے رغام، بد ذات	کیہر	کیہر

گ

معنہ	بلوچی	براہوئی
غصہ غان کف کنگ، بکواس کنگ، ربودنگ، آڑداوہ، است انا لار ء کشنگ، الٹی کنگ، خراب کنگ کہ نیمہ پڈاٹ کار نیمہ باغان تمر	گاجاتنگ	گاجوفتہ
سیر کنگ آپد پڈا انا باد باغان پیش تے	گارنگ	گارت
کنوک آک ہضم مفس، گرسوچ است ہشوک،	گاسولہ / گارسولگ	گارسولہ
میش انا توار، گار و پراد کنگ، گٹ انا پُر آ ہوغنگ	گارگ	گارنگ

معنہ	بلوچی	براہوئی
گم گار، گوہنگ، گدر، کورگم، بیگوا	گار	گار
چراغ اٹی شاغوک آتیل	گاسلیٹ	گاسلیٹ
ہیت گپ	گال	گال
چنانا پوسکن نت آتمنگ، گام انا پُر آ راہی متنگ	گام بُری	گام بُری
قدم، بڑینک	گام	گام
اسہ بابی ء چک اس	گھانچ	گانچ
شلوار ء لانچنگ، شلوار ء نیفہ خلنگ، رُم اسے کن تیاری کنگ	گانڈو	گانڈو
غنجبل، تار پتار، دسک آک اسہ ایلوتو اڑینگر، اسہ ایلوآن خلاص مفس	گانڈ	گانڈ
تفوک آساہدار یا اولاخ لنگڑی آن تینا مون گول چرخ کے، کوسی کنگ	گاویڑی	گاویڑی
اسہ مذہب اس، خاخر پرست، دیو، خرٹس	گبر	گبر

معنه	بلوچي	براهوئي
هيت گپ، حال حوال	گپ رپ	گپ رپ
گپ رپ، هيت گپ، گپ شپ، ديوان، مجلس، حالي حوالی	گپ وتران	گپ وتران
بھلا ٿڻ، ٺڳڻ آن بھلن	گپڻ	گپڻ
هيت، گپ وتران	گپ	گپ
گمان، اوميت، يقين	گت	گت
ميش انا چار تو انا سور (نر)	گٿور	گٿور
پاهو، گٿ آن دم انا بند منگ	گٿو	گٿو
اخته، مصروف، مشغول، ارامش انا نيام انا چنڪا کسر	گٿ	گٿ
نعره، توار، گٿو، گٿ گٿو	گٿ	گٿ
گجر، گاجر	گٿور	گٿور
ماس، پاڙ، بنياد، درخت نا بھلا روتہ	گٿج	گٿج / گنج
لڙوي، هر انا باغان لڙو آک چڙر	گٿي	گٿي

معنہ	بلوچی	براہوئی
زنوآن شیف اناسو	گُج	گُج
لزو، کف	گج	گج
لجغ نا بھلا ٹگر	گچل	گچل
پسند کنگ ، گڈ گچین ، انتخاب کنگ ، چوڈ کنگ	گچین کنگ	گچین کنگ
جوان ، زبر ، چوڈ ، برنگ ، انتخاب	گچین	گچین
بندر	گدان	گدان
دوانا نیچہ ء تالان کنگ نا کچ	گدست	گدست
شال (نیاڑی نا بینوک آ)	گد	گد
اوار سوار کنگ ، اسپجا کنگ ، لس لوڑ	گڈوڈ کنگ	گڈوڈ کنگ
پدر خور ، باوہ پیر ہی آ جائیداد نا وارث گوڑی آن ہنوک آ تا مال زرا نا خواجہ	گڈخور	گڈخور
متکن آ بدل شود چُج ، زالبول آ تا متکن آ مون ازگا کوس	گڈر	گڈر

معنہ	بلوچی	براہوئی
آخریکو، گڈیکو	گڈسری	گڈسری
آخر، نیٹ	گڈسر	گڈسر
کاٹ کنگ، ٹکر کنگ	گڈک	گڈنگ
تغ ہلنگ، شمور ہنگ	گڈگ	گڈنگ
اسہ چتکو رزان اسے ناپن	گڈو	گڈو
سدری، واسکٹ، بغیر آستونک والا کوٹ	گڈی	گڈی
نیا میکو ہور، گڈی ہور	گڈی	گڈی
نسل، پیڑی، ذات	گڈ	گڈ
ہموخزم ہرافتے مرغ مف	گڈ	گڈ
خریدار	گراک	گراک
بامس ناشوخ آک	گرانز	گرانز
نیاڑی تابلوچی ءپن اس	گراں ناز	گراں ناز

معنہ	بلوچی	براہوئی
سہب وختی، سہور آن پد، اسپیدہ	گور بام	گر بام
تینٹ رودک ء ساگ اس، دا ساگ خولم ناترک نامد آترک کیک	گر بست	گر بست
کچہ غاگلو	گارٹ	گرٹ
بغیر تل منگ آن نیام آن ارا ٹکر منگ، گرٹی منگ	گرٹ	گرٹ
ارغ اٹی گرٹ شاغنگ، اودے بسنگ، گرٹی آ ارغ	گرٹی	گرٹی
اسہ ناجوڑی اس، گارسولہ، کول	گور سوچگ	گرسوچ
بوچ اسے ناپن، دوائی اس	گرگینہ	گرگینہ
کمرکش، شوٹک، وڈف، بادام جوز، خنی آ شکر و پین طاقتی آ دوائی تے کٹنگ آ ن جوڑ مروک آ دارو، ہرادے ودی مروک آ چنانا لمہ ء خریش اٹ ڈال کیرہ ایترہ تاکہ اونا مخ اٹی طاقت برے	گرمانہ	گرمانہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
چرت، ناطب، مونجا، فکر، سوچ، غصہ	گرم	گرم
تد، گنڈوک، تفوک، گرنگ	گرنج	گرنج
تجلا، روژنائی، چمک	گروشک	گروشک
آسمانی بجلی	گروک	گروک
گاؤ، مال و جائیداد یا سہت و زیورے پین اسے تون تھنگ، اوڑان پیسہ ہرفنگ، پیسہ غاتے ہرا تم واپس کرے توتینا تھوک آمال و جائیداد پدی ہلے	گروہ	گرو
بینسری آن چنک، بینہ غانبارء سازاس	گرو	گرو
گوج آنبار، ولے گوج آن چنکو گری ءسہداراس	گری کڑیل	گری کلیر
سل انا اسہ ناجوڑی اس، خازگی	گری	گری
ریہنڈ، گیہلنگ	گر	گر
لپڑ، روش، ممر	گر	گر

معنہ	بلوچی	براہوئی
مش انا تل، مش انا بھلاجر	گر	گر
سوالیہ حرف؟	گڑا	گڑا
گڑا سے ناتمنگ ناتوار	گڑپ	گڑپ
پُرت، اُسٹ خلنگ، ویل اسے ناگواچی	گرتی	گرتی
دیرانا چرخاب	گرداپ	گڑداپ
مندرز بیباغا چنکا مسٹر	گردو	گڑدو / گڑدولی
گول	گڑد	گڑد
دنز، لوڑ، گوتلو، مچ	گڑز	گڑز
نزوری، کم زوری	گڑخگ	گڑکہ
دسک پشتم یا درسم نا اسہ جاگہ غا پیڑنگ گول کنگ، گڑک جوڑ کنگ	گڑک	گڑک
گڑدگیس، گدان نا دارہ ایرہ غان خل مش تنگ تاکہ پرانا دیر گدان اٹی بف	گڑدگیس	گڑدگیس

معنه	بلوچي	براهوئي
ديگ، خو	گرو	گرو
گرومب آ گمب يا دُون اُئي خل اس بُنگ، اونا کرمي نا اندازہ ۽ خلنگ، همو خل انا توار	گريں بوخ	گرينبه
بھلازک	گري	گري
پوريا گر نازند، گزارہ، تينا گوئڈ انگا کٹيا ئي زند ۽ جواني اٹ تديفنگ	گوران	گوران
بالي آ چک آتے شکارکنگ ناسہ اٹکل اس، وڑ اس، اراشت اسہ اسہ گزارا نا اسہ اٹکل اسے اٹ اسہ ايلوتون تفنگ ڈغار نازي آ جک کڈکنگ ہرا تم کہ بالي آ چک ہندا پاٹ تيا تو لک تو پاٹ تا سيرنگ تون اونا نک پاٹ تے ئي تفوک آ دسک اٹ اڑينگرہ	گزک	گزک
دضيا، حُرُن آ مسالہ	کھينچ	گزينچ

معنہ	بلوچی	براہوئی
سرونز خلنگ نازباب	گنز	گنز
عقل، سیانڑاہی	گشاد	گشاد
سانڈ، ساہدارنا نرازاگا	گُش	گُش
صراحی،	گُگی	گُگی
تارمہ، اوندائی، بارُن آکیش، کیش انا ڈڈوری، گگ گل	گگ	گگ
بیخی خوش منگ، شاد کام	گل بال	گل بال
خوشی، شاد کامی	گل بال	گل بال
گلاب ناخین آ پھل	گل گلاپ	گل گلاپ
لیوکروک آ ازباب، لپخ آوار کروک آ	گل مالہ	گل مالہ
لسا، ہرادے ریش بروت مف	گلر	گلر
کچک آ تا بھازی	گلگ	گلگ
پانڈ لک	گلگ	گلگ
تولوک جہہ نا بھاز سو والا جاگہ		

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہمورومال یا ملفر ہرا کہ تیخ انا سوب آ گٹ وسینہ غاتفنگے	گلو بند	گلو بند
خن تا خروینکی متنگ، خن تا غلغلو متنگ	گلو تنگ	گلو تہ
کز ان کزان ہیٹ انا گٹ آن لڑونج مروک آ ارا سوانا جب	گلیر	گلو ر
غاوی، گلہ مند	گلگ دار	گلہ دار
گلہ کنگ، غا و کنگ، شکایت کنگ	گلگ شونی	گلہ شونی
غاو، شکایت	گلگ	گلہ
مچی، لشکر، بندغ آ تا بھازی، وفد	گل	گل
راہشونی کنگ، پنت تنگ، کسر رغامنگ، ہدایت متنگ	گمارنگ	گمارنگ
مسیت نا کنگرہ	گمبد	گمبد
چنکو بالی ء چک اس، جرکی	گنجشک	گنجشک
برکت، زیات، بھاز، بوندا، گیشتر	گنج	گنج
قوس وقزاح (بی بی ناگندار)	گندار	گندار

معنہ	بلوچی	براہوئی
کمان آنبار ہمو پاٹ کہ ہراڑا گدان ء بش کیرہ	گندار	گندار
مَش انا دا رُو اسے ناپن	گندریم	گندریم
خراب، آب اٹی مف، بیکار	گندہ	گندہ
مست انگا نر ساہدار، حسی مفروک آ ساہدار (حلال)	گندو	گندی
نرینہ یا نرا نگا سہدار نانس انا ماس آ آن لڑونج آہر وہ خاک	گند	گند
جیب تڑوک، دُز، لوفر	گنڈکپ	گنڈکپ
وڑانا وڑا سے اٹ کمتی اس پور وکنگ	گنڈوسنڈ	گنڈوسنڈ
اسیجا اوار شاغنگ، اسہ ایلوتون ہمگرنج کنگ	گنڈگ	گنڈنگ
نوکاپ ءتونگ کن بھلا بند، ڈیم	گنڈو	گنڈو
قبض، مُندر	گنڈ	گنڈ

معنہ	بلوچی	براہوئی
ساسی، بے زبان، حیوان	گنگ دام	گنگ دام
ہمو بندغ کہ مادر ذاتی ہیت کنگ کپ	گنگ	گنگ
دیوانہ، ابدال، تینا خودائی مف	گنوک، گنوخ	گنوک
فاختہ، گر کتو	گوگو	گوگو
گیسو	گوپ	گوپ
راست، درست، جائی، دروغ اف	گواچنی	گواچنی
گل لالہ، دشت دیامان نا پھل اس	گواڑغ	گواڑخ
گوازی کروک آ	گوازی گر	گوازی گر
مڑکننگ، لیب کننگ	گوازی	گوازی
ہڑتوم آ دوتے مرغن کننگ نا کچ، ارا دوتا مرغنی نا کچ	گواز	گوازن
تیز گواہلمہ کروک آ	گوبر	گوبر
مُج	گوتلو	گوتلو

معنہ	بلوچی	براہوئی
چارنتی ء ساہداراس	گوج	گوج
نیاڑی ء شرف تنگ کن گودی نا پین اٹ توارکننگ، دُنکہ نرینہ کن خواجہ	گودی	گودی
تراشک آن بڑران آن شیف انا بھلا بند، گوڈ خلنگ، ہُش متنگ	گوڈ	گوڈ
اسہ نہاراس ہراکہ مڑدہ غاتے قبر آن ختک کشک	گورپٹ	گورپٹ
سہب وختی، دے ٹک تنگ آن مست انا وخت، گربام	گوربام	گوربام
خراس ناتوار، بوخنک	گورتگ	گورتگ
ہُچ انا توار	گورگ	گورنگ
بھلاتخ، روہو قطب آن چکوک آتہو، کلابند	گورپچ	گورپچ
سدخہ، ندر، قربان	گوری	گوری

معنہ	بلوچی	براہوئی
گول نمونہ	گوڑو	گوڑو
بارود	گوکرت	گوکڑت
چارپادہ	گوکلا	گوکلا
لڈیا پھی ۽ گول کروک آبابی آجو جک	گوڑا	گوڑا
پھل انا غٹی	گوگڑو	گوگڑو
بلوچی سہت اس	گو جاوک	گوگ
علاقہ سے نا جاچ ۽ ہلنگ ہراڑے خرسی و سہی اس ارے یا اف اگہ سہی اس مس تو اوتینا مال ساہدار یا اولاخ آ تتون اوار ہموڑے ہندی مریک	گولوی	گولوی
چُچ انا پوسکن و دی مروک آہر	گولو	گولو
سراب، گیشتری آہر نا دے تے ٹی میدانی علاقہ غاتے ٹی بندغ آتے دیر ۽ خنگ نا پکا گمان مریک، ولے اصل اٹی دیر انا چُچ ۽ ڈس و نشان اس ہم مفک (شوان ریف)	گول	گول

معنہ	بلوچی	براہوئی
فصل آتا تھٹی تھیٹ ردوک ء بے اس	گوماز	گوماز
مش انا درخت اس، تب اٹ باسن ہرانا میوہ ء کتغ کیرہ	گون	گون
اسہ داروسے ناپن	گونجدہ	گونجدہ
اسہ دارواس، سسر، چیر ہلوک، گون گونجک	گونجک	گونجک
چنک، مرغن مف	گونڈ	گونڈ
چنک، دوشہ سے ناوڑ اس	گونڈ	گونڈ
گون انارنگ، سرسوز	گونگی	گونگی
مش اٹی ردوک ء درخت اس، اسہ دارواس	گونک	گونک
سوتلی آن جوڑ مروک آلوت، ہراٹی ود کم دونیم من غلہ، نت یا پین جنس جاگہ کے	گونی	گونی
اوار، تڈ، اسپجا	گون	گون

معنہ	بلوچی	براہوئی
خراس (ڈاگ) خوافوک	گووال	گووال
وہوک آجل تا دیر ء کشت و کشارکن کسرکننگ	گوئز	گوئز
سینہ بند، چک بند	گوئر بند	گوئر بند
خرک، سینہ، چھاتی، بگی	گوئر	گوئر
ساہدار تا بندکننگ نا جہہ	گھیر	گھیر
ساہدار واولاخ آتاز کام، ناجوڑی اس	گین بند	گی بند
گر، ریہنڈ	گی ہل	گی ہل
ڈن، پٹ و میدان ویران	گیاوان	گیاوان
بے خیال، یات آ بفتنگ، اُسٹ آن ہتنگ	گیرام	گیرام
اگہ کس اس ہد آن زیات ہییت کے ایلو بندغ اوڑان گیری مرے، تنگ، بیزاری	گیری	گیری
سادہ، بودلا، جاہل	گیئر	گیئر

معنه	بلوچي	براهوئي
زياده، بهاز، بوندا، بزه	گيشتر	گيشتر
پهل يا فصل هرافته دير رسنيپ، مونجا، شپنگنگ	گيرگ	گيرينگ

ل

معنہ	بلوچی	براہوئی
لاب کروک آ	لابی	لابی
خولم ناروتنگ	لاب	لاب
انگریزی زبان اٹ Lord، بھلا بندغ	لاٹ	لاٹ
خاخر ناروژنائی	لاٹ	لاٹ
ہموزر ہرا کہ برام نابابت اٹ مارانا کنڈ آن مسٹر ناباوه یا وارث ء تننگ	لب	لب
جان آن پیش تموک آ خینس آ ٹک لب	لپڑ	لپڑ
پنڈوک، لوسی، سریلہ، بے خواجہ غا کچک	لپوس	لپوس
دل دست نا پراس، تلف نا کچ	لپ	لپ

معنہ	بلوچی	براہوئی
نت تا کیرغ آن کنگ، شیرتینگ، نت ائی موژغاڑنگ	تارگ	تارنگ
پازوار، چوٹ، موچڑی	لتر	لتر
چست، بوزانگا بالاد	لٹ ء لٹ	لٹ آن لٹ
آخبتی بزغر	لٹ بند لٹ بستہ	لٹ بند
اسہ قبیلہ اس بندغ یا بندغ آتے ٹھپی کیر یا کسفر تو ہمونا ایوز ء ہلنگ	لٹ بیر	لٹ بیر
لٹنگ پلنگ، ظلم وزوراکی کنگ، مفت انا مال	لٹ پل	لٹ پل
شیطانی کنگ، فساد بش کنگ	لٹک جنگ	لٹک خلنگ
ساہدارنا لٹک	لٹک / دمبک	لٹک
ہموکہ پین بندغ اسے خلیر یا ٹھپی کیر و تینے ڈکر	لٹوئی	لٹوئی
ڈغارنالٹ (بنو)	لٹ	لٹ

معنہ	بلوچی	براہوئی
لوڑانا لٹ	لٹ	لٹ
پلنگ، راہزنی	لٹ الٹگ	لٹ
میاری، شکی، میاردار	لجی	لجی
میار، حیا، شرم، ننگ و ناموس	لج	لج
لوفر، لُچ، سبک	لچر	لچر
مش و دیرانا اواری، ربڑ، مین	لچگ	لچغ
ٹگ، ریفوک، کدرو	لُچ	لُچ
جنگل	لد	لد
تہواٹی پھل آتا سُرنگ، ناز و نخرہ ٹی بنگ، لاڈاٹی بنگ	لڈگ الڈغ	لڈنگ
بے کنوک آسا ہدارنالڈ، بوسو	لڈ	لڈ
مزہ، خوند، چس	لذت	لذت
مشی آدیر، ہمو دیراواٹی مش اور مرے	لرد	لرد

معنہ	بلوچی	براہوئی
پڑزہ، خلیس، خلیس نا سوب آن لڑزنگ، ہبکہ، بھیم زدہ	لرزگ	لڑزنگ
درنجوک، غونز، نابود آ بندغ کن لڑونج لوز بطور بجازی ہم کاریم اٹ اتنگک	لڑونج	لڑونج
درخت نالڑ، ٹال، شمش، شاخ	لڑ	لڑ
اوارسوار، گڈوڈ	لس لوڑ	لس لوڑ
بے پٹ، گلر	لسہ السا	لسا
عام، عام مخلوق	لس	لس
بے یا خولم روتوک آ ازباب	لشی	لشی
ٹوکر	لگت	لغت
نابود، خازگی، بے پکار، گریزر	لغری	لغری
لُج، ٹگ، چپ ڈب	لگنڑ	لُغری
بز دل، نامرڈ، خلو چوڑت	لغور / لگور	لغور

معنہ	بلوچی	براہوئی
لحیح ر بڑ یا تلشپ ء جاگہ اس نت انا تلک ہلنگ	لغوشت / لگوشت	لغوشت
ہمو چنا اللہ پاک آن لکھ منت و زاری اٹ و دی مسنے، داڈلا، دوست انگا بندغ	لکھ مراد	لکھ مراد
نوشتہ ناوڑ، طریقہ	لکھ وڑ	لکھ وڑ
لکھ پتی یا ہمو بندغ ہرا کہ لکھ اس کڑزے	لکھی	لکھی
سد ہزار	لکھ	لکھ
کس اناراگ کنگ، چچکائی	لنگ	لنگ
ہمو بندغ ہرا کہ جوان ہییت کنگ کپ، ملنگ، لل لل کنگ، بلل، ملنگ	لل	لل
خاخرنا چار، زراب، روژنائی	لمبوک	لمبوک
خاخرنا زراب	لمبہ	لمبہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
لوفر، لُچ، لُنڈ	لنڈر	لنڈر
کچک نالینڈ	لنڈک	لنڈک
ہموسا ہدار ہرانا لٹک گڈوک مرے	لنڈو	لنڈو
دوشہ ناسہ زیل اس، گونڈ	لنڈی	لنڈی
لوفر، لُچ (بلوچ قوم انا ناسہ ٹکراس)	لنڈ	لنڈ
لنگار گرنگ، خراس تے لنگار اٹ تفنگ ناسہ وڑاس	لنگار لوپ	لنگار لوپ
ڈغار ء کشار (فصل) اسے کن تیار کننگ، ڈغار ء خلکن کننگ، لنگار کننگ	لنگار	لنگار
بینگن، لوسی، ناخنوک	لنگر	لنگر
ہرا کہنت اسے آن منڈ مرے	لنگ	لنگ
بُز، قد آور، عُول، ڈیل	لبار	لوار
چٹ انا ہمو گرنگ ہرادے ملنگ اٹ آسانی مرے	لوپ	لوپ

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہمو ڈغار ہرا نا ہر مسہ کنڈ آن مش مرے	لوپ	لوپ
اسہ کشیدہ سے ناپن	لوپو	لوپو
مصیبت اسے ٹی اختہ منگ، اڑینگ انگ	لوپ	لوپ
چُچ انا ہمو تھیلہ نمونہ غا لوت ہرائی گرج انا گڑ اشا غنگر	لوت	لوت
دارو و تیل اتون چرپ کنگ	لوجرٹ	لوجرٹ
بے چُچ (ستر آن بیدس ایلو بدن ناپاش منگ)	لُوج	لُوج
سُرفنگ، چنڈنگ	لوڈو	لوڈو
لڈنگ ناوڑ، روب اٹ بنگ	لوڈ	لوڈ
اوارسوار، گڈوڈ، غنجل	لوڑگوڑ	لوڑگوڑ
استاکار، لوہار، دموک چکوک، سرمستانی	لوڑی	لوڑی

معنہ	بلوچی	براہوئی
دنز، گرز، گوتلو، مُج	لُوڑ	لُوڑ
گونڈ ازگا لٹ، جنگ اسے ٹی لٹ ۽ چغل تنگ	لوڑ (ل-وڑ)	لوڑ (ل-وڑ)
لنگڑ، پڈ خلوک، گلی گلی کروک	لُوسی	لُوسی
اسہ گڑا سے نامسخت اٹ سر جدل خلنگ، جاسوسی کننگ	لُوس	لُوس
لُچ، ٹھگ، شودہ	لوفر	لوفر
مست انگا بچ (نر)	لوک	لوک
بھلا پاپ	لُولہ	لُولہ
لوری، لمہ نا تینا چناتے شیر اٹ نازیفنگ	لولی	لولی
لوفر، شیطان، لُچ	لونڈ	لونڈ
ہشکن مرغن	لونڈ	لونڈ

معنہ	بلوچی	براہوئی
چنکا خیری، چادر	لونی	لونی
ہیٹ میٹل یا پین حلال ء ساہدار اسے ناسرپاچہ نا پٹ آتے مُر کنگ کن اوفتے لار دیر کنگ آن پد خاخر نا زراب آدامون ایمون کنگ تاکہ چنکا چنکا پٹ آک ہم مُر مریر	لُوهرٹ	لُوهرٹ
لباس، پوشاک	لیس	لویس / لیس
بیرم	لیف	لیپ
ازنگوک آ کاغذ پدا لچنگ کن کاریم اٹ بروک آ لیس ازگا گڑا	لیٹی	لیٹی
ہیٹ انانسل اس، مزہ خف آ ہیٹ، کاموری	لیڑی	لیڑی
اسہ چتکو میوہ اس، ہرانا پن آن بیڑی جوڑ مرے	لیسوڑا	لیسوڑا

معنہ	بلوچی	براہوئی
لچانک، چیرگن، زکام منگ	لیس	لیس
خلقی ۽ شیراس	لیکو	لیکو
لکیر، چش	لیک	لیک
نیلام، نیم بہا	لیلام	لیلام
بلوچی و براہوئی زبان نا خلقی ۽ شیراس	لیٹولاڈو	لیٹولاڈو
بلوچی براہوئی خلقی ۽ شیراسے	لیٹری	لیٹری
بلوچی براہوئی خلقی ۽ شیراسے	لیلی مور	لیلی مور
ساہدار ناہینگ آ پداوڑان اسہ روتینگ نمونہ اس تے	لیماڑ	لیماڑ
اسہ سور ۽ میوہ اس	لیمبو	لیمبو
میش اناٹک	لینڈو	لینڈو
کچک نا پھی	لینڈ	لینڈ
متکن آچ	لینگر	لینگر / رینگر

۴

معنہ	بلوچی	براہوئی
چرپ ماٹو کنگ، نیاڑیک تینا کاٹم ۽ مشنگ آن گڈ تیل اٹی کنڑ و اوار شاغسا پڑہ غاتیا خلکرہ سرند کریرہ، کنڑ و اسہ سریش آنبار ۽ بوج اسے ہرا کہ بھاز ہرے اسکان پڑہ غاتے سخت توریک	ماٹو	ماٹو
کچ، کیل ناپ، تول	ماپ	ماپ
کونٹ تونگ، سوگ، گار پراد	ماتن	ماتن
مش انا بوج اس، دوائی اس	ماٹیٹو	ماٹیٹو
چپ، حیا دار، خانوادہ	مانول	مانول
پیدائشی	مادرزاد	مادرزاد

معنہ	بلوچی	براہوئی
لمہ، جیجا	مادر	مادر
ہلی یا بیش انا مادہ	مادیان	مادیان
لٹ کٹائی	مار پاس	مار پاس
مش انا اسہ خرین ءُ بوج دارواس،	مارموتک	مارموتک
کس ءِ یات کننگ، است آ اتنگ	مارگ	مارنگ
محل، بنگلہ ہمو ماڑی ہرا کہ اسہ تبک (منزل) آن زیات مرے	ماڑی	ماڑی
اسہ بے اس، دارواس	مازگ	مازگ
ترناوہ، ہراڑان ارا تابامب آ تا زی آن پرانادیک وہیرہ	ماڑو	ماڑو
جائیداد، مال ملکیت	مال مڈ	مال مڈی
زنیفہ ناباوہ	مالم	مالم
لنگار کروک آ ڈغار ءِ آوار کروک آ وادانی، ڈغار ءِ سازکننگ، ڈغار ءِ بریرہ کننگ، کین	مالگ	مالہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
لمہ نا ایلم	ماما	ماما
خاسن پوروک آازباب	مانداڑی	مانداڑی
زالبول	مائی	مائی
مزه گواپ، بھلا پڑہ والا نیاڑی	ماہ پری / مہری	ماہ پری
گواپ، بھلا پڑہ (نیاڑی)	ماہ پر / مہری	ماہ پر
ماہ گیر	ماہ گم	ماہ گم
توبے آنبار، زیبا، معشوق، زیبیل	ماہ لنج	ماہ لنج
ماہ گم، چاند کرین	ماہ گیر / ماہ گیر	ماہ گیر / ماہ گیر
نیاڑی تانا جوڑی اس، چُج آتابنگ	ماہواری	ماہواری
ہلال آساہدار ناخدا نابوز کونبش	ماہگ	ماہے
بھلا ال، ٹائیفا سید، اسہ نا جوڑی اس	مبارکی	مبارکی
حکمت ودانائی نامثال پیش کنگ	بتل / متل	متل
گرنگ، نیاڑیک کاٹم مشنگ نا وخت آ تینا پڑہ غاتے اسہ جاگہ غاٹ ایتزہ	مٹھ	مٹھ

معنہ	بلوچی	براہوئی
معدہ، نظام ہاضمہ، حلال آساہارناسی تل	مٹک	مٹک
بدل، پیر، ایوز	مٹ	مٹ
چیرگن آلخغ یار بڑ، کرکٹ، میٹ، پڑغن	مٹ	مٹ
دواناٹ	مٹ	مٹ
دنز لوڑ، تہاری، گوتلو	مُج	مُج
خن تابدرانا پٹ آک	مچاج	مچاج
چنکا مسن تا اسہ سہت اس، چنکا گونگرو	مچلی	مچلی
جنگ انا بنا، جنگ مچا، جنگ بنا کرے	مچخ	مچنگ
مچھلی	مچھی	مچھی
بھازی، غشٹب	مچی	مچی
اسیجا، اوار، اسہ ہند	مُچ	مُچ
الارنادرخت، کچی	مُچ	مُچ
ہمیشہ، سانده، ہڑدے، ہروخت، یکا	مدام	مدام

معنہ	بلوچی	براہوئی
آہستہ، کرار، سست	مدان	مدان
امداد، کمک، بڑائی، دوسکی، ہمراہی	مدت	مدت
خریش جوڑکننگ ناوخت آہرا تم خام سی ء لار ایترہ تو اوٹی ہورکننگ نا خاطر آن نت شماره تاکہ سی ہورکپ، پد سری ٹی ہمونت آک مدر پاننگرہ	مدر	مدر
وخت، زمانہ، موسم	مد	مد
انگریزی ٹی میڈم (نیاڑی)	مدّم	مدّم
سرہ، مزغ ناداپارا ایپارناڈ، عقل	مدّول	مدّول
جائیداد، جاگیر	مدّی	مدّی
رخ تییٹی ویرودترنا و ہنگ نازہم	مرمر	مرمر
چوہڑا، حرام خور، بیدس حلال کننگ آن ساہدارنا سوتے کننگ، ڈونڈ خور	مردارخور	مردارخور
ارنڈ، اسہ درخت اس ہرانا پن آک کلڑ نا پنچہ آنبارء	مُرخ پد	مُرخ پد

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہمو ہیٹ کہ ہرانا بھلو مرغ ء، مزہ مرغ	مرغی	مرغوا مرغی
سہدار نانا جوڑی اسے ناپن، ہمونا جوڑی کہ سہدار مٹخ آن بش منگ کپ	مرگک	مرگک
بندغ آتا اسہ ناجوڑی اس	مرگی	مرگی
کزیہ، اجل، بیران، کہنگ، نسخان	مرگ	مرگ
مرلی، جوگی تاساز	مورلو	مرلو
خرگوش	مرد	مرد
لغور، بے غیرت، ٹپوسک	مراچی	مری خنی
تالان کنگ، پنڈنگ کن دوع مریفنگ، دو تونگ، خیرات خواہنگ	مریفغ	مریفنگ
ضدی	مری	مری
ضد، ہچ اس منپنگ	مر	مر
غرور، وڈائی، زوراکی، طالمی	مر	مر

معنہ	بلوچی	براہوئی
بہادری، دلاوری، نرینہئی	مردی	مژدی
بخال آتا عبادت نا جاگہ، مندر	مڑی	مڑی
جنگ، (گیشتری مسخرائی نا جنگ)	مڑ	مڑ
منزل، پڑاؤ	مڑل	مڑل
مسواک، دندڑ	مزواک	مزواک
بھلا پڈ	مزن دپ	مزه پڈ
سیاہ جعفر، سگ سینہ نا خواجہ	مزن جگر	مزه جعفر
بھلا دستار والا	مزن دستار	مزه دستار
بھلا گٹ، ہمو ہرانا توار بھاز ترندمرے	مزن گٹ	مزه گٹ
ہرانا گواپ آک مرغن مریر	مزن گواپ	مزه گواپ
بھلا ہوری، مرغن ہوری	مزن ہور	مزه ہور
لاغری نا سوب آن ہیٹ یا میٹل انا سل اٹی جاگہ کروک و پواس	مزیری	مزیری

معنہ	بلوچی	براہوئی
خوشخبری، گچین ءِ حوال سے نا خبر تنگ، خوش اوخبر اس	مستاگ	مستائی
جوش، گمراہ، (مست ازگالوک)	مست	مست
ٹوک وٹکار، چتر، ملنڈ، ٹاٹولی	مسکرا	مسخرآ
مُشک، زباد، عطر، خوشبو	مِسک	مِسک
مسجد، اللہنا اُرا	میسیت	میسیت
سوزارنگ، ولے دترتے دوست برے	مُشکی	مُشکی
ٹھپھی ٹوری، دترچُر، رپونز، شم شوخ	مشاخ	مثل
ہیت کنگ نا وخت آ کس انا دوی ہمو لوز ءِ جوان ادا کنگ کپ	مُلگ	مُنلگ
کاٹم اٹی لٹ یا پین گڑاس لگے، تو او جاگہ ڈک مریک، مک مریک، کس انا قدرتی وڑاٹ نج مک مریک، ہندا مک انا سوب آن اونا قد بالاد ہم چنک مریک، کوڈو، برکتو	مُک	مُک

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہمو گڑا ہرا ہشنگے مون پونغ مرے، سیاہ، کولغہ	مک	مک
مگر، لیکن، ولے، ستر انا اول اٹ برے تو سوج	مگہ	مگہ
ملک الموت، عزرائیل، ساہ ء کوز کروک آفرشتہ	ملکموت	ملنخموت
سیلہ نابنڈل	ملغت	ملغت
ملکیت، جائیداد، خواجہی	مِلکت	مِلکت
جائیداد، مال و دولت، میراث، میرات، فصل	مُلک	مُلک
بخمل، نازرک، خلکن آچچ انا وڑاس	لمل	لمل
مرہم، ٹھپ انا دارو	ملم	ملم
مسخر اکروک آ، مسخراگو	ملنڈگو	ملنڈگو
بے عزتی	ملنڈی	ملنڈی

معنہ	بلوچی	براہوئی
مسخر، ٹوک ٹکار، کوچرائی، شیف خلنگ	ملنڈ	ملنڈ
رسینگ انگ، دوئی منگ	ملگ	ملگ
پنڈوک، درد رکروک، گدا کروک	مانگ	مانگ
مُونجا، گرم، غمگین	ملور	ملور
ہمو ہیٹ کہ دغرف تے، ولے پال ایتے، کینگری	ملینٹ	ملینٹ
کشتی، ملاکھڑا، پہلوانی	مل	مل
ریج آنبار ءِ مون ءِ ساہدار اس (چمپینزی)	مم	مما
گر، نت دوتا اسہ نا جوڑی اس	مٹر	مٹر
مش انا اسہ بوچ اسے ناپن، خن نادارواس	ممیرہ	ممیرہ / مومیرا
منٹ کننگ، زاری کننگ	منٹ لیلوا	منٹ لیلوا
منت ہر فننگ، شکریہ	منٹ وار	منٹ وار

معنه	بلوچي	براهوئي
ليلاو، زاري	مِنْت	مِنْت
شرطي، خريش و بوره ء اوار کنگ	مُنْجُر	مُنْجُر
مِنْگ، دوج آ نبار ء پاٹ اس، سيبو	منج	منج
وانڙ انا چيلک نا ککر، پکا غا تري نا تهه، رزان سلنگ کن کاريم اٿي بروک آ	مُنْج	مُنْج
تفرنا چپ - قبض	مُنْدَر	Mundr مُنْدَر
لنگ لنگ کروک آ، شل، جڏو، نت تيان معذور	منڏا	منڏا
مش انا اسه بوچ دوائی اس	مُنْدَرِي	مُنْدَرِي
درخت نا منڏ	مُنْڏ	مُنْڏ
ماده غا کچک، منڏي	مِنْڏ	مِنْڏ / مَنڏِي
مَمْت، اُسْت انا مراد نا پوروي کن خيرات هلنگ	مِنِشْت	مِنِشْت

معنہ	بلوچی	براہوئی
تمبہ، ٹیک، سیبو، ہمو پاٹ کہ اسہ کاٹم تے ڈغارائی ایلو چھت ائی تروک مرے	منگ	منگ
ڈلہ ومون ء جو جک اس	منگڑ	منگڑ
مش ومیدان تابوچ اس، دوائی اس	منگھی	منگھی
او کروک، امناکروک	متوک	متوک
ہرا کہ کست وکاڑکے، مکر باز، ہنر باز	منی باز	منی باز
کست وکاڑ، ضد	منی	منی
بیوس، لاچار، بڈگ	موٹو	موٹو
دال انا اسہ وڑ اس	موٹ	موٹ
گوش، چوٹ، لتر	موچڑی	موچڑی
ماتن کنگ، ہوغنگ	مودگ / مودغ	مودہ
مش ائی ودی مروک ء دارو اس	مور پڑو	مور پڑو

معنہ	بلوچی	براہوئی
مون انکارنگ انا ہیٹ	مورک	مورک
مورینک	مورینک	مورینک
مش ائی ودی مروک ءدارواس	مورت	موڑت
ہمو ہیٹ، میٹ ڈگی یا میہی ہرا کہ اسہ یا ارادے ء بیڑنگتنے، ہراڑان اوناما ہے بھلن مرے	موڑو	موڑو
ساہدارتے کن بے و ہسپست آتے بارفنگ تاکہ سیٹ ائی ساہدارتے بے انا گزران مرے	موڑو	موڑو
بخیل، کنجوس، گگر	موزی	موزی
اجازت	موکل	موکل
جال تفوک ء جو جک اس	موکو	موکو
اللہ والا، فقیر، درویش،	مولائی	مولائی
ٹنگ اسے بندکنگ کن تروک آچ	موڑ	موڑ

معنہ	بلوچی	براہوئی
کوئڈانا ڈنڈا	مولہا	مولو
دستارِ تفتنگ ناوڑ اس، ہرانا شیف انا پلو پدا دستار اٹی خلوک مرے، وخت اس کہ جنگ انا وخت آہومول کہ بیرہ خنک ختنگر	مول	مول
سلاجیت، خل موٹ، مش ناشیرہ	مولائی / مومنائی	مولائی
نیاڑیک مسافری سے کن رادہ منگ آ چنکا چنآ اوٹی تخرہ، بڈ کیرہ۔ ہموچ یا رئی ناکر ہرانا ہر چار کنڈ آن کڑی و کڑی تے چٹ شاغوک، چٹ آک مون پدی کاٹم اٹی شاغنگرہ	موبیرگ	مونبیرہ
فریشان، غمگین، گرم	مونجا	مونجا
محبوبہ، زیبا تو بے آنبار	مہ لنج / ماہ لنج	مہ لنج / ماہ لنج
اولاخ اسے ہئے وکوتل کروک آچٹ	مہار	مہار
وختی، وخت آن مست	مہلہ	مہالو / مہلہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
نیاڑی نامرغن آپڑہ غاتا گواپ، گیسو	مہپر	مہپر
مہر کروک آ، مہربان، دوست، غمخوار	مہروان	مہروان
سواری کروک آہچ	مہری	مہری
دوستی، محبت	مہر	مہر
مہمان داری کروک، مہمان دار	مہمان جل	مہمان جل
ہترم، جوش، ہسکل، اولاخ اسے آ سوار متنگ اودے کڑی کنگ مہمیز تنگ	مہمیز	مہمیز
خلکن، نازرک، آبریشم آنبار	مہیم	مہیم
حیا، غیرت، لج	میار	میار
پشی ناتوار	میاؤ	میاؤ
ہمو ساہدار نا چوری ہرانا لمہ کسکنے، اودے پین ساہدار اسے آہڑونگے	مچڑ	مچڑ
باوہ پیرہ نی آجا سیداد، جاگیر	میرات / میراث	میرات / میراث
قلعہ، دُنکھ قلات میری	میری	میری

معنہ	بلوچی	براہوئی
لٹ یا خون اسے ناخیرا کن کس انا ارا غانگ، تینا قصورء امنانگنگ	میڑھ	میڑھ
بھا گیا، کس اتون میشل بھاز مرے	میڑدار	میڑدار
لشکر کشی	میل کشی	میل کشی
لشکر کشی کنگ	میل کنگ	میل کنگ
قبیلہ اس جنگ اسے کن اسجا مرے، میل کشی، دژمن آجلہو	میل	میل
دل دل، لچی آڈغار، شرڈانگا ڈغار	مین	مین
بٹاری	میہی	میہی

ن

معنہ	بلوچی	براہوئی
ناگمان، نہ گت نہ گمان، اچانک	نامگان	نامگان
نامید، است ایکیم، بے آسرا	ناومیت	ناومیت
بے پکار، بے پائندہ، شوم	ناکار	ناکار
ناپہہ، ناسرپد، بے خبر، تپروک	نابلد	نابلد
ناکریدہ، نالائق،	نابود	نابود
وخت آن مہالوودی مروک (بندغ و ساہدار)	ناپورو	ناپورو
نابلد، ناسرپد، بے خبر، تپروک	ناپُہہ	ناپُہہ
بے مثال، ہموکہ او نامٹ دو بلف	ناپیدا	ناپیدا

معنہ	بلوچی	براہوئی
ظالم، زللا	ناترس	ناترس
چم، دھوکہ، ڈرامہ کنگ	ناٹک	ناٹک
ناجائز، ناحق	ناجود	ناجود
بیمار، جڈو	ناجوڑ	ناجوڑ
بیوس، لاچار، بڑک، موٹو	ناچار	ناچار
ناچ کروک آ، راند کروک آ	ناچو	ناچو
ناجود	ناحق	ناحق
بے ترس، عذاب زور، زللا، ظالم	ناخدا	ناخدا
کشیدہ کنگ وخت آ ہور اٹی شاغوک آ ہمو آہنی آ از باب ہرا کہ سیلہ غان ہور انا رکھ و پام ء کے	ناکنک	ناختک
بدر، بیگانہ	نادرست	نادرست
ناخنوک، لالچی، پڈ خلوک	نادیست	نادیستہ
ظالمی، بے انصافی، زور غنڈی	ناروائی	ناروائی

معنه	بلوچي	براهوئي
ظالم، بدڪار	ناروا	ناروا
همو خولم ناڙ غار هرا ڪه زو مٿيٽ لآب مسنه	ناڙ	ناڙ
اسه گچين و زبادي ءُ پهل اس، گل ريحان	نازبو	نازبو
زو اس غصه ڪروڪ، حساس	نازڪ تب	نازڪ تب
مهيم، نرم، خلڪن	نازڪ	نازڪ
مهيم، نرم، خلڪن	نازڪ / نازڪ	نازڪ / نازڪ
وڏائي، همو بندغ ڪه ڪس انانئ پچ ءِ بينئ نئ ڪس انارزان اٺ ڪنئ، شرڪ	نازگر	نازگر
پيار، ناتب	ناساز	ناساز
ناپهه، بے چاهوڪ، ڪم علم	ناسرپد	ناسرپند
نسواري، ناسي رنگ، بور	ناسي	ناسي
نسوار	ناس	ناس

معنہ	بلوچی	براہوئی
بے منت، توروپوک	ناشکر	ناشکر
ہموناجوڑی کہ ہچ علاج اٹی بف، بیوس، لاچار	ناعلاج	ناعلاج
بے واک، لڑوپا، جان کاہل	ناکرد	ناکریدہ
ہلی نانال، خضدار ناسہ تحصیل اس	نال	نال
شوم، بد بخت، بے مراد	نامراد	نامراد
لغور، خلو چڑت، خوبہ	نامرد	نامرد
عزت، شرف	ناموس	ناموس
بے ٹائم، بے مد موسم	ناوہد	ناوخت
سلوک آ بھلا دیر، جھیل، کمب	ناوڑ	ناوڑ
بیگانہ، بدر، نادرست	ناولد	ناولد
سلاہکار، کمکار	نائب	نائب
چری، کھڈ، پخز، سنگر، ہمو چنکا کھڈ ہرائی شکاری شکار ناتاڑ اٹی مرے	ناوچہ	ناوچہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
بے تجربہ کار، اناڑی، نادان	ناہیل	ناہیل
کوٹھی نانیاں، خاچنگ جا	نپاد	نپاد
ناپرمان، بے رغام	نپٹ	نپٹ
ساہ، دم	نپس	نپس
شوم، پلپت، ناپاک، خبیث	نجس	نجس
ناچو، ناچ کروک	نچوک	نچوک
نوکر، مے، خدمت کروک آ، کم نسل ہڈائی نزور	نکلیب	نخب
ہرا کہ بامس اٹی ہیٹ کے، ہیٹ کنتنگ وخت آنخ نچ کے، نچو	نخ	نخ
نظارہ، تماشہ	ندارہ	ندارہ
قربان، سدخہ، گوری	ندر	ندر
ٹھپھی، دترچر، رپونز، ٹھپھی ٹٹی	نرچر	نرچر
خرود ناسہ وڑاس	نرخرود	نرخرود

معنہ	بلوچی	براہوئی
نرانگا کچک	نراز	نراز / نرانز
نرینہ غاتا مچی	نرگل	نرگلہ
خواجواہ ہیت کنگ، بے فائدہ ضد کنگ، ربودنگ	نرنگ	نرنگ
ہیزک یا خواء بسنگ کن نرمب کٹرہ شمارہ، مش انا بوج اس	نروم	نرومب
نرانگا ہلی	نریان	نریان
مادہ نامتضاد، نرینہ، بہادر	نر	نر
نر سر، اسہ ساز اس	نر	نر
کمزور، جڈو	نرور	نرور
دقان تا تموک آ جاگہ	نرس	نرس
مارانا زیفہ، ملعڑ	نشار	نشار
ہمو بند تاویت ہراڑان بدانگا نظر اثر کپک	نظر بند	نظر بند

معنہ	بلوچی	براہوئی
کوکار، ہکل	نعرہ	نعرہ
نقد	نگد	نغد
حبشی سوزا رنگ، چلکی پڑھی، خزم، خدمت گار، ڈاڈا	نقیب / نخیب	نقیب / نخیب
نت، نسخل ننگ، نت عاسہ یا ارادے کن اسٹاک کنگ	نکان	نکان
ہموکتغ کہ لار کنگ آن پد ہم جوان سرٹپ، نکر و مرے	نکرو	نکرو
باانا تہہ انا بڑزیکوئیش	نگ	نگ
ہمودنان کہ ایلو دنان نازی آن خرے، زی پیزی آدنانک	نک	نک
ہنام اٹی نقش نگار کشنگ	نگار	نگار
نگہبان، نگہہ، کروکا، پرودگار، خیال پام کروکا	نگاوان	نگاوان
خیال، پام	نگہہ	نگہہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
دوانا بھلا ہڈ، سروشک آن پنچہ اسکان	نلی	نلی
بانس انا درخت آنبارء درخت اس	نل	نل
کاریز آتے اسہ ایلو آٹنگ کنگ	نمبور	نمبور / لمبور
سمندری تہو	نمھی	نمھی
پالن، تر	نمب	نمب
تینا ہیئت آجک سلنگ، کس انا ہیئت ء منپ، باغی	نمن	نمن
نمب انم انا تخم، ہراکہ دوائی سے ٹی درکار بریک	نمولی	نمولی
زیبدار، زیبا	نمدار	نمدار
بے کس، بے چارہ، یتیم، چوری	ندکا	ندکا
دلا سہ، تسلی، دل جائی تنگ	نوارینگ	نواریفنگ
دیوال اسے ناہمو جاگہ، ہراڑے تہوانا مون مف	نوان	نوان

معنہ	بلوچی	براہوئی
شاید	نواں	نوا
سہب انا جمر، شینک	نود	نود
سد آن دہ کم	نود	نود
ایرانی سال انا اولکیونہہ دے	نوروز	نوروز
لکھنگ	نوشتہ	نوشتہ
سیلاب، لوڑ، پرانا دیرانا بھازی	نوکاپ	نوکاپ
تو انا بنا نا کلہو، تو بے نا ہشکن انگا دروشم، ہلال کا چاند، پوسکن	نوک	نوک
اسٹ، تنیا، جتا	نویکلا	نویکل
خون خوار آساہدار	نہار	نہار
دہ آن اسٹ کم	نہہ	نہہ
زالبول، زاکار	نیانزی	نیاڑی
بھاز مدت آن پد گڑاس کنگ یا کس اسے کن زہیر کنگ آن پد ملنگ نا اڑکا	نیاز بند	نیاز بند

معنہ	بلوچی	براہوئی
کاٹم نانیاں	نیاں سر	نیاں سر
شوہ	نیاں لٹ	نیاں لٹ
ہموگڑا نا بارواٹ تاکہ فیصلہ متنے ہمو وخت اسکان ہموگڑا پین نیاں انا بندغ اسے تون خوندی مرے، یا اونا باہوٹ اٹی مرے	نیاں جی خانہ	نیاں جی خانہ
آخر، آخرکار، گڈیکو	نیٹ	نیٹ
غریب، بے پیسہ، لاچار، بیوس، بزرگ، سُنیا	نیزگار	نیزگار
اسہ خشک ءمیوہ اس، چلغوزہ	نیزہ	نیزہ
کچک یا ایلو خون خوار آجانا ورتا مون نا شل انگا دنانک، کاد	نیش	نیش
خیرانا دعا، جوان انگا دعا	نیک دعا	نیک دعا
جوانی وخرابی	نیک و بد	نیک و بد

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہموہیٹ ہرانارنگ پیہن خرنی آخلے	نیلگ	نیلک
درمان اسے ناپن، بدن نازی آدک اسے نشان	نیل	نیل
ہموچک کہ جوان بال کنگ کپ	نیم بال	نیم بال
دلوی، تلی	نیم پس	نیم پست
کچا پکا، سینگٹ	نیم حاگ	نیم خامہ
نن نیمہ، آدراک	نیم شیف	نیم شیف
دے انا نیمہ، پیشیم آن مست انا ساہت	نیمروچ	نیمروچ
نیمہ، کپ	نیم	نیم

و

معنہ	بلوچی	براہوئی
سوداگر	واپار	واپار
واہوزنگ، گار پراد، چیمہنٹ، ہوغنگ	واتوڑ	واتوڑ
گرج انا المی آگڑاک	وادانی	وادانی
آسودہ، آباد، وسم	وادان	وادان
ہبکہ، ہبکہ	وارخطا	وارخطا
واری واری، وارپہ وار	واروٹ	واروٹ
ڈائی، موقع	واری	واری
موقع، بازی	وار	وار
نرساہدار نامادہ غا ساہدارنا کند آہنگ	وار	وار

معنہ	بلوچی	براہوئی
ساہدار تے گھڈی کنگ نا جاگہ، گھیڑ	واڑ	واڑ
جیرت، سگ، وس، طاقت	واک	واک
نگر مچھ، دیرانا ساہدار اس	واگو	واگو
لغام ناچٹ	واگ	واگ
خف انا کڑی، در	والی	والی
گنز، گوانز	وال	وال
قرض دار	وام دار	وام دار
قرض، تکاوی	وام	وام
فارغ، فرست، بے کاری	واندکائی	واندکائی
چیلک، روتک چٹ	وانڑ	وانڑ
وانگڑی رنگ آنبار	وانگڑی	وانگڑی
اسہ سوزی اسے ناپن	وانگڑ	وانگڑ
کوڈال، کشت و کشارٹ کاریم بروک ءاز باب اس	وہولہ	واہولہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
کوکار، مُر آن کس سے توار کننگ، ہکل	واہو/واھی	واہو
واہ واہ کننگ، شاباشی نادرشانی	واہ	واہ
نہر	وا	وا
مہمان جا، بیٹھک	وتاک/اوتاخ	وتاخ
فاصلہ، موپد، اسہ ایلو آن مچے گشادہ	وتی	وتی
بدلہ، ایوز، بیر	وٹپ	وٹپ
اسہ رزان اسے نا پن، وٹی آن بھلن (کٹورا)	وٹو	وٹو
اسہ چنگو رزان اس، تاس آن چنگ	وٹی	وٹی
بلوچی کشیدہ اسے ٹی کاریم ناوڑ	وٹ	وٹ
پلیتہ، چراغ ناوٹ ہراکہ روشنائی ودی کیک	وٹ	وٹ
تول کننگ ناکچ، وزن، ویٹ	وٹ	وٹ

معنہ	بلوچی	براہوئی
گندگی، پھی	وٹ	وٹ
سانگ یا برام اسے ناچچ و پوشاک ایلو المی آگڑاک	وج	وج
زمان، وخت و پاس	وخت	وخت
زیات، گیشتر، بھاز	ود	ود
گیشتر، زیادہ مننگ	ودنگ	ودنگ
پیدا، وجودائی ہنگ	ودی	ودی
نازخرہ، مینگار، مرّ آن پُر، نازگر	وڈائی	وڈائی
ہموجاگہ یا گڑاہرا کہ شیف بڑ زمرے	وڈوڈ	وڈوڈ
زرخوش، سونف	وڈوف	وڈوف
رشوت	وڈہی	وڈی
اڑنگ شاغنگ، ویل چست کنگ، چپی و راستی ہیست کنگ	وڈ	وڈ
دنگ، نشان	وڈ	وڈ

معنه	بلوچي	براهوئي
پورواري، پوروکننگ، سرجم، سرسهب مننگ	وَرَم	وَرَم
نوجواني	ورنائی	ورنائی
نوجوان، خت بروت	ورنا	ورنا
جواب، کلہو، پیغام، ولدی	ورندی	ورندی
دوست بتنگ، گچین کننگ	وَرُگ	وَرُنگ
وَرُوڈول، طریقہ، اٹکل	وَرُ	وَرُ
چلم اٹی تمباک نا کچ کیل	وَرَم	وَرَم
کوشت کننگ، متاری کننگ	وَس کنگ	وَس کننگ
مثال کن وخت انا واقعہ اس بیان کننگ	وساہت	وساہت
پوسکن ودی مروک آ چنانا نیام سرنا خلکن آ بشخ، ننگ	وسلہ	وسلہ
آباد، سیراٹنگا سال	وَسَم	وَسَم
وہم، گرتی	وسواس	وسواس

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہمت، پُنج، طاقت، جیرت	وس	وس
بانز، شکرا	وکاب	وکاب
کچک ناتوار، غوکنگ	وگگ	وگنگ
بے عزت کنگ، رسوا کنگ	وغرء کنگ	وگرآن کنگ
مُر انگا علاقہ، بھاز مُر، بھلا میدان، پٹ، انگلستان	ولایت	ولایت
پدا	ولدا	ولدا
جواب، ورندي، کلہو پیغام	ولدی	ولدی
بالی آچک آتا بھازی	ولر	ولر
گزران، ولفنگ، پرورش	ولشت	ولشت
کوٹغ، ٹری یا گلونا، ول	ول	ول
بشخ، حصہ، ٹکر ٹکر کنگ و نڈی کنگ	ونڈ	ونڈ
ہیٹ یا میٹ اناخ	ونگ	ونگ
عمر، سن، گیر، زمانہ	ونئی	ونئی

معنه	بلوچي	براهوئي
سفر ڪروڪ ۽ چڪ اس	وهيو	وهيو/وهو
اڙنگ، جنجال، ضد	وير	وير
لپيس، پوشاڪ	وليس	وليس
مسئله، جنجال، مصيبت	ويل	ويل

۵

معنہ	بلوچی	براہوئی
قد، بالاد	ہاٹی	ہاٹی
جوڑی، اوار، اسہ وڑ	ہاڑ	ہاڑ
ہرو برو، بے مقصد، ناجائز، ملنڈ، مسخرا	ہاسیکار	ہاسکار
سانگ یا برام نا وخت آ شینر و باگل اسے ناپن	ہالو	ہالو
افسوز کنگ	ہائے ہائے	ہائے ہائے
ہڑس و لالچ کنگ، ہڑ و ہب کنگ، کچک آتا توار	ہب ہب	ہب ہب
حیران، وارخطا، فریشان، ہجکہ، لپڑہ	ہبکہ	ہبکہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
بے وقوف، گنوک چاٹ، بودلا	ہبلہ	ہبلہ
مہر دوستی، محبت، عشق	ہُب	ہُب
اچانک بش متنگ تون رُمب کنگ	ہترم	ہترم
بہار، چلہ سوز	ہتم	ہتم
ملامت کنگ، لعنت کنگ، میاری کنگ	ہٹ و پٹ کنگ	ہٹ و پٹ کنگ
میاری، لعنت، ملامت	ہٹ و پٹ	ہٹ و پٹ
ہبکہ حیران، وارخطا، فریشان، لپڑزہ	ہبکہ	ہبکہ
بھروسہ، باور، امیت، اڑکا	ہج	ہج
کوئی، کوئی بھی	ہچ کس	ہچ کس
اف، نہ، ہچ کس اف، کس اس اف	ہچ	ہچ
چار دیوار نا تھٹی قبر، بزرگ اسے نا مزار، دربار	ہدیرہ	ہدیرہ
تینا قبیلہ غان مرک زند کنگ ایلو قبیلہ تون اوار منگ	ہڈ پروشی	ہڈ پرغنگ

معنه	بلوچي	براهوئي
اسه دوائى اس، هرا که تل مروک آ هڙءِ جوڑ کیک	هڙ بند	هڙ بند
بے حياءِ کم ذات، بیکار	هڙ حرام	هڙ حرام
جنگ اسے ٹی هڙ آتیاں پر غنگ، سخت دم در، جکمی	هڙ گڏ	هڙ گڏ
بن، بنیاد	هڙ	هڙ
Bone، هڙی	هڙ	هڙ
هڙ تو م آک، ارٹ	هر دوسر	هر دوسر
چالاک، تیز زبان	هر ف	هر اف
حرامی، کوٹک	هرام زادگ	هرامزاده
گد یا پچ اسے نا خراب ارنگ انگ، بد گنیہ	هر تار	هر تار
پچ انامت اٹ دون، کاریز یا بھلو جو اسے آن دیر کشنگ نا اسه ٹل اس	هرٹ	هرٹ

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہر جاگہ، ہر کنڈ	ہر جا	ہر جا
ہر وخت، مدام، ساندہ، ہمیش، یکو، ہڑدے	ہردم	ہردم
خلیس، خوف، بھیم، زوم	ہرز	ہرز
پنچہ غان سرو شک اسکان نا کچ	ہرش	ہرش
جاہو، جملہ	ہرش	ہرش
کس اس	ہرکس	ہرکس
بے مسخت، ناجائز، ہاسکار، زور زبردستی، خانخواہ	ہرو برو	ہرو برو
پاٹ ء نیام آن چیروک آ ازباب، (آری)	ہرگ	ہرہ
ہچ انا چوری	ہر	ہر
حرص، لالچ، لنگڑ، سخت جہد کنگ	ہڑوہپ	ہڑوہب
کلک آ تا ہڈ، خالک	ہڑب	ہڑب
بیماری ناسوب آن نالنگ، نژدنگ	ہڑکے	ہڑکے

معنه	بلوچي	براهوئي
هڙي، لوسي، ناخنوک	هڙڪ	هڙڪ
گنوک آڪچڪ، لنگڙ، گنوک	هڙي	هڙي
لاڻج، جوفه، لنگڙ لوسي	هڙ	هڙ
رغ رغ، جان نابند بند	هڙبه	هڙبه
فاتحہ خواني، مرڪ انا کونٺ آبتنگ	هڙخواهي	هڙخواهي
مالدار، بھاگيا	هڙگار	هڙگار
پيست آن دوکم	هڙده	هڙده
هرکنڌ، هر جاگه، چار ماکنڌ	هڙستين	هڙستين
هڙشميڪو بڻج	هڙشڪ	هڙشڪ
تین پھ تین نا کاريم ء اسه ایلونا مکم اٺ کنگ، جم اٺ کنگ	هڙشر	هڙشر
هڙچ انا هڙش کنگ، زان تيا تولنگ	هڙش	هڙش
هفت پيڙي هفت سدسال	هفت پشت	هفت پشت

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہفت توٹ و دی مروک آچنا، ناپورو، ہفتنگی	ہفتو	ہفتک
ترند آتوار، جنگ انا وخت آدژمن ء خبردارکننگ	ہکل	ہکل
ہچکی، ہڑکی	ہلگ	ہلنگ
گٹ	ہکی	ہکی
جان بڈ، بے واک، بے رغام، کیہر، ڈیٹ	ہگ	ہگ
کوک و اتوڑ	ہلامور	ہلامور
وارخطا، حیران، ہبکہ	ہلاہوش	ہلاہوش
رمب، ددینگ، گو	ہلمہ	ہلمہ
خیسن رنگ انا چٹ انا پچ	ہالوان	ہلوان / ہالوان
اشتانی، ہنگامی	ہلہ ہلہ	ہلہ ہلہ
زواس، اشتاف، سترانا بنائی سوج	ہلہ	ہلہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
بھلا پوٹا، اسہ دوائی اس	ہلیہ	ہلیہ
پنی مننگ، مشہور مننگ، تالان مننگ	بلغ	ہل
ازباب اسے ناپن، پلاس ناوڑ اس	ہم بر	ہم بر
ہم گٹ	ہم توار	ہم توار
ارا ایلم نازیفہ غاتا تین پہ تین سیالی نا پن	ہم جرات	ہم جرات
بے ادبی، بے لحاظ، بے مون، جک جواب	ہم جوابی	ہم جوابی
ارا ایڑھ تا ارنگ تین پہ تین سیالی ٹی ہم دامات مریرہ، ہم گلک، سنڈو	ہم دامات	ہم دامات
اسہ وڑ، اسہ ڈول	ہم رنگ	ہم رنگ
اسہ کچ، اسہ عمر، اسہ وئی	ہم سر	ہم سر
ہم عمر	ہم سن	ہم سن
قضا دیگر، شام خڑک تمنگ	ہم شام	ہم شام

معنہ	بلوچی	براہوئی
اسہ چنانا لمہ ناپال ء ہٹنگ نادوران، ایلوچنا پڈائی تمنگ	ہم شیرک	ہم شیرک
اسہ قد وبالاد	ہم قد	ہم قد
سیبو، سہارا، بازو، مدت کمک، اوار، سلوک	ہم کوپک / کوفہ	ہم کوپہ
ہمراہ، سنگت	ہم گام	ہم گام
ہم توار	ہم گٹ	ہم گٹ
اسہ ہند، اوار، ہمراہ	ہمگرنج	ہم گرنج
ہستین، اسہ وڑ	ہم لس	ہم لس
ارا بندغ ناسہ پن	ہم نام	ہم نام
یار، دوست، بدرآ بندغ، معشوق	ہمبیل	ہمبیل
ہمیشہ، سانده، مدام	ہمیش	ہمیش
اسہ درخت اسے ناپن ہچ آتے کن اسہ بے اس	ہم	ہم

معنہ	بلوچی	براہوئی
مہندی	ہنام	ہنام
مزہ لُخِ بالی ء چک اسے ناپن	ہنج	ہنج
جاگہ، ڈیہہ، وطن، باوہ پیرئی آہند	ہند	ہند
باوہ پیرہئی آ بندر	ہنکین	ہنکین
خد ہڑوک آچنکا چنانا ہوغنگ ناتوار	ہونگ	ہنگا
مش انا بوچ اس، دوائی اس، ہرانا پال پروال ء پیریک	ہنگ	ہنگ
اسل ہندن، ہنداوڑ، اسہ وڑ، ہمشل	ہو بہ ہو	ہو بہ ہو
خاخرنا تہوش یازراب، لک	ہواڑ	ہواڑ
لافی، سبک سندل، بے پیچا، گنوک تب	ہوائی	ہوائی
ساہدار تانا جوڑی، ڈاکی، وبا	ہوپ	ہوپ
خورک، خالی، پولو، کوکا	ہورک	ہورک
گروک تون اوار غڑنبہ ناتوار	ہورگ	ہورہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
لارتنگ ناوخت آپاش تا بڑا بنگ یا کف کنگ	ہور	ہور
بدنام کنگ، ٹک کنگ، رند اٹی تے ہیچر و کنگ	ہوڑو / ہیڑیو	ہوڑو
اسہ خبر اس تیوی راج اٹی تالان منگ، پنی، افواہ	ہوکا	ہوکا
بدساہدار	ہوک / ہوکم	ہوکم
خوف، بھیم، خلیس	ہول	ہول
تیوی راج اٹی بدنام منگ، ٹک منگ، مخوئی منگ	ہول	ہول / اہل
بھلا کوڈیا ٹنگ، کڑک، گڑک، غار	ہونڈ	ہونڈ
اولاخ اسے ہکلنگ کن خلوک آتوار	ہے ہے	ہے ہے
مادہ انگا سور ہرا کہ داسکان دنان کتنے	ہیسیر	ہیسیر
آرام، تسلی، بے غم	اشکام	ہیچ کام

معنه	بلوچي	براهوئي
گورتيچ، خشڪ انگاڻخ، بهلا چله	هيرا ب	هيرا ف
ترند رفتاري	هيرا	هيرا
هراڻي خاسن پورنگلڪ	هيرا ڪ	هيرا ڪ
جهاز نا توار، چڪ آتا بال اڻي پره غاتا توار	هيرا ا	هيرا ه
لاؤ، عادي، تجربہ کار	هيرا لڪ	هيرا لڪ
بلد، عادت، خو، تجربہ	هيرا ل	هيرا ل
بھاز ملاس، جولا	هيرا ن	هيرا ن
لاغر، تانزي آن بار	هيرا ز	هيرا ز

ی

معنہ	بلوچی	براہوئی
است آاتنگ، مارنگ، زہیرکننگ	یات کنگ	یات کننگ
یاداشت، یات گیری	یاتی	یاتی
یاد، است آاتنگ، زہیر، مارنگ	یات	یات
امام آاتو، محرم	یا حسینی	یا حسینی
گچین آسنگت، شہ یار	یار باش	یار باش
اسہ بوج اسے ناپن، دوائی اس	یارلنگ	یارلنگ
دوستی، سنگتی، عشق	یاری	یاری
غاوی، بر، باغی	یاغی	یاغی
امیت، ہر اتم کہ تخت ٹکا کے	یا قسمت	یا قسمت

معنہ	بلوچی	براہوئی
دوانزدہ غان یک کم	یازدہ	یانزدہ
گیشتری نیازی حیرانی ء درشان کنگ وخت آیاہ انالوز ء پارہ	یاہ	یاہ
اسہ وار اتون	یک بار	یک بارہ
اسہ وخت انارغ، نیمروچ	یک بیل	یک بیل
اسہ تاک، اسہ پٹ	یک پٹ	یک پٹ
اسہ تل، توک	یک تل	یک تل
بے مون، بے لحاظ، جک، نچوٹ	یک جہانی	یک جہانی
پئوسٹ، فوراً	یک دم	یک دم
دہ کم دوسد	یک سدونود	یک سدونود
تنیا، تنینے آن اسٹ	یک سر	یک سر
اتوار	یک شنبے	یک شنبے
نت ء بیغنگ آن پد بیدس مشت آن بسنگ	یک لوڑ	یک لوڑہ

معنہ	بلوچی	براہوئی
ہمودعا، بدعا، تاویت یا نظر ہرا کہ خطا مف، رومف	یک وٹک	یک مہ ٹک
اسہ ہند، اوار	یکجا	یکجا
ہڑدے، مسلسل، سدائی	یکو	یکو
بے میار، بے حیا، تینا مون	یلہی	یلہی
آجو، خلاص	یلہ	یلہ